

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA**

**CURRICULUM
PENTRU
EDUCAȚIE TIMPURIE**

Chișinău, 2018

Aprobat la Consiliul Național pentru Curriculum (Ordinul Ministerului Educației nr. XX din XXXX 2018)

COORDONATOR GENERALI:

Angela CUTASEVICI, secretar de Stat în domeniul educației, MECC

Valentin CRUDU, șef Direcție Învățământ General, MECC

Maria VRÂNCEANU, consultant principal, Direcția Învățământ General, MECC.

EXPERT-COORDONATOR NAȚIONAL:

Vladimir GUȚU, doctor habilitat, profesor universitar, USM.

ECHIPA DE ELABORARE:

1. **Liuba MOCANU**, doctor în pedagogie, conferențiar universita, UPS „Ion Creangă” din Chișinău.
2. **Mihaela PAVLENCO**, doctor în științe pedagogice, lector universitar, UPS „Ion Creangă” din Chișinău.
3. **Veronica CLICHICI**, doctor în pedagogie, cercetător științific, IȘE.
4. **Angela DASCAL**, cercetător științific, IȘE.
5. **Stella DUMINICĂ**, cercetător științific, IȘE.
6. **Cristina STRAISTARI-LUNGU**, cercetător științific, IȘE.
7. **Efimia MUSTEAȚĂ**, metodist, grad didactic superior, IET nr. 52, mun. Chișinău.
8. **Viorica ARMAN-ROTARU**, grad didactic II, manager ITE s. Tuzara, r. Călărași.

CUPRINS

PRELIMINARII	3
I. Cadrul conceptual	5
II. Administrarea activităților privind Educația Timpurie	10
III. Competențe generale ale Educației Timpurii	13
IV. Unitățile de învățare ale domeniilor de activitate	14
V. Sugestii de organizare a programelor de Educație Timpurie	
BIBLIOGRAFIE	

LISTA ABREVIERILOR

CET - Curriculum de Educație Timpurie

CRET - Cadrul de Referință al Educației Timpurii

IET – Instituție de Educație Timpurie

SÎDC - Standarde de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani

DFFS - Dezvoltarea fizică și fortificarea sănătății

DPES - Dezvoltarea personală, emoțională și socială

DLC - Dezvoltarea limbajului, a comunicării și premisele citirii și scrierii

DC - Dezvoltarea cognitivă

DD - Domeniu de dezvoltare

DA - Domeniu de activitate

CES - Cerințe educaționale speciale

PRELIMINARII

Curriculumul pentru Educație Timpurie (CET) este conceput în concordanță cu *Cadrul de referință al Educației timpurii*. *Curriculumul pentru Educația timpurie* reprezintă un produs/document curricular reglator – parte componentă al *Curriculumului pentru Educație timpurie* ca sistem (alături de *Cadrul de referință al Educației timpurii*, *Standarde de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani*, *Ghiduri metodologice* etc.).

Prezentul document își propune să realizeze o reactualizare și o restructurare a abordării curriculare centrate pe copil, având ca bază următoarele argumente:

- funcționarea curriculumului anterior [...] mai mult de un deceniu (2006-2018), prin care se solicită revizuirea periodică a acestui document pentru racordarea lui la rezultatele cercetărilor în domeniu, precum și la documentele normative și documentele de politică educațională;
- promovarea unor noi politici educaționale și curriculare cu referire la dezvoltarea sistemului de învățământ (elaborarea și implementarea standardelor în educația timpurie, reconceptualizarea evaluării/monitorizării dezvoltării copilului în cadrul educației timpurii, conceptualizarea unui sistem al managementului curriculumului etc.);
- schimbările operate în celelalte niveluri de învățământ.

Demersul dezvoltativ a fost bazat pe paradigma curriculară construită în *Cadrul de Referință al Curriculumului Național, 2017* [...] și *Cadrul de Referință al Educației timpurii, 2018* [...]. Totodată, au fost urmărite și tendințele dezvoltării curriculare pe plan internațional și pe cel național [...].

Modificările, inclusiv elementele de noutate, introduse în prezentul *Curriculum pentru Educație Timpurie* vizează următoarele aspecte:

✓ concretizarea funcțiilor Curriculumului educației timpurii din perspectiva integrării documentului în structura sistemului curricular național, care include: repere, criterii, abordări și principii, racordarea lui la *Cadrul național de referință a Curriculum-ului*;

✓ racordarea Curriculum-ului educației timpurii la *Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la vârsta de 7 ani*;

✓ utilizarea termenilor specifici educației timpurii și a semnificației acestora în conformitate cu documentele normative, inclusiv *Codul educației*.

✓ centrare pe competență;

✓ o nouă abordare a formării premiselor *citit – scrisului*;

✓ o nouă abordare a corelării *domeniului de activități – domeniului de dezvoltare* etc.

✓ valorizarea competențelor, prezentate prin modul în care copiii știu să gândească, să acționeze, să învețe, să transfere, să aplice cunoașterea și să caute soluții noi și originale la problemele concrete care apar în contexte reale de existență;

✓ promovarea *valorilor naționale și abordarea multiculturală* în conținuturile activităților, care se va manifesta prin atașament față de pământul natal, prin identificarea deplină cu poporul din care face parte, prin aprecierea și respectarea limbii materne, a valorilor culturale, a tradițiilor și obiceiurilor poporului din care face parte;

✓ abordarea centrată pe copil pentru instituirea unei instituții prietenoase copilului;

✓ asigurarea *șanselor de învățare pentru toți copiii și pentru fiecare*, fără nici un fel de discriminare – socială, religioasă, de gen, de statut, rasă, etnie, limbă vorbită, grad/nivel de dezvoltare, mediu socio-economic din care provine etc.;

✓ asigurarea unei treceri armonioase de la o treaptă de învățământ la alta;

✓ asigurarea parteneriatului *instituție de educație timpurie-familie-comunitate*. Etc.

CET concretizează finalitățile generale ale educației timpurii, reglementează cadrul de organizare a procesului de dezvoltare și învățare a copiilor de la 1,5 ani până la 6/7 ani, în baza reperelor conceptuale ale educației timpurii prezentată în CRET. Structura și conținutul *Curriculumului pentru Educație Timpurie* derivă din CRET și prezintă transpunerea viziunii asupra Copilului, Copilăriei și Educației timpurii în parcursul educațional al copilului de la 1,5 ani până la 7 ani, evidențiind aspectele esențiale ale multitudinii interacțiunilor, experiențelor, tranzițiilor și rutinelor planificate și neplanificate/spontane care au loc într-un mediu conceput pentru stimularea dezvoltării holistice a copiilor în scopul atingerii finalităților educaționale.

Funcțiile *Curriculumului pentru Educație Timpurie* sunt:

- concretizează la nivel național finalitățile educației timpurii derivate din CRET;
- prezintă reperele pentru transpunerea didactică a fundamentelor axiologice și psihopedagogice ale educației timpurii în raport cu SÎDC.

Curriculumul pentru Educația Timpurie este destinat adulților care se ocupă de educația copiilor cu vârsta de până la 7 ani (cadre didactice, părinți, tutori etc.), conectorilor de materiale didactice, suport pentru dezvoltarea copiilor și a materialelor, suport pentru eficientizarea practicilor educaționale ale cadrelor didactice.

I. CADRUL CONCEPTUAL

Curriculumul pentru Educație Timpurie (CET) reprezintă un *subsistem al* Curriculumului Național, fiind unul din documentele de politici educaționale, care reflectă concepția pedagogică asupra educației și dezvoltării copilului de la naștere până la intrarea în școală. Acest document normativ, în integritatea sa, ca și concept, finalitate, conținut, proces/ acțiune, produs, asigură funcționalitatea și dezvoltarea educației timpurii, în corelare cu Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani (SÎDC), și Cadrul de referință a Educației Timpurii (CRET) în cadrul sistemului de învățământ din Republica Moldova.

Conceptul de *Educație timpurie*, în accepția prezentului document, cuprinde atât perioada de 1,5 - 3 ani/ educația antepreșcolară, cât și perioada 3-7 ani/ Educație timpurie aprobat în Codul educației.

Educația timpurie în sistemul de învățământ din Republica Moldova se bazează pe **abordarea holistică a dezvoltării copilului și abordarea centrată pe copil** în procesul educațional. De aceea, dezvoltarea fizică, socio-emoțională, cognitivă și a limbajului în copilărie constituie aspecte decisive pentru viitorul adult.

Cadrul de Referință al Educației Timpurii.

Curriculum pentru educație timpurie apreciază importanța lor pentru formarea unei personalități armonioase, promovează abordarea holistică a dezvoltării și egalitatea șanselor în conjugare cu respectul autonomiei copilului, al nevoilor lui personale.

La baza elaborării *Curriculumului pentru Educație Timpurie* s-a ținut cont și de valorificarea principiilor fundamentale procesului educației timpurii:

- *Principiul educației centrate pe copil* - respectarea și valorizarea unicității copilului, a nevoilor, trebuințelor și caracteristicilor acestuia.
- *Principiul respectării drepturilor copilului* - dreptul la educație, dreptul la liberă exprimare etc.).
- *Principiul învățării active* - crearea de experiențe de învățare în care copilul este autorul propriei învățări.
- *Principiul dezvoltării integrate* - printr-o abordare integrată a activităților, transversale: corelarea domeniilor de activitate cu domeniile de dezvoltare ale copilului [SÎDC].
- *Principiul interculturalității* - cunoașterea, recunoașterea și respectarea valorilor naționale și ale celorlalte etnii.
- *Principiul respectării diversității și incluziunii educaționale și sociale a fiecărui copil, diferențierii și individualizării* - dezvoltarea unui curriculum care să asigure în egală măsură oportunități de dezvoltare tuturor copiilor, indiferent de sex, etnie, religie sau statut socioeconomic.
- *Principiul educației ca interacțiune dintre părinte/ educatori și copilul educat* – abordarea psihocentristă și sociocentristă: dependența rezultatelor educației de ambele părți participante în proces de individualitatea copilului, cât și de personalitatea educatorului/ părintelui).
- *Principiul asigurării continuității/tranziției* – crearea unei perspective integratoare asupra perioadei copilăriei ca un întreg continuu, cu caracteristicile pe care le comportă fiecare etapă de învățare și dezvoltare din acest interval (antepreșcolar – preșcolar), atât de necesare învățământului primar (școlar).
- *Principiul parteneriatului socio-educațional* - dezvoltarea unui curriculum care necesită implicarea familiei și a instituțiilor destinate serviciilor de educație timpurie privind accesul tuturor copiilor la educație de calitate.

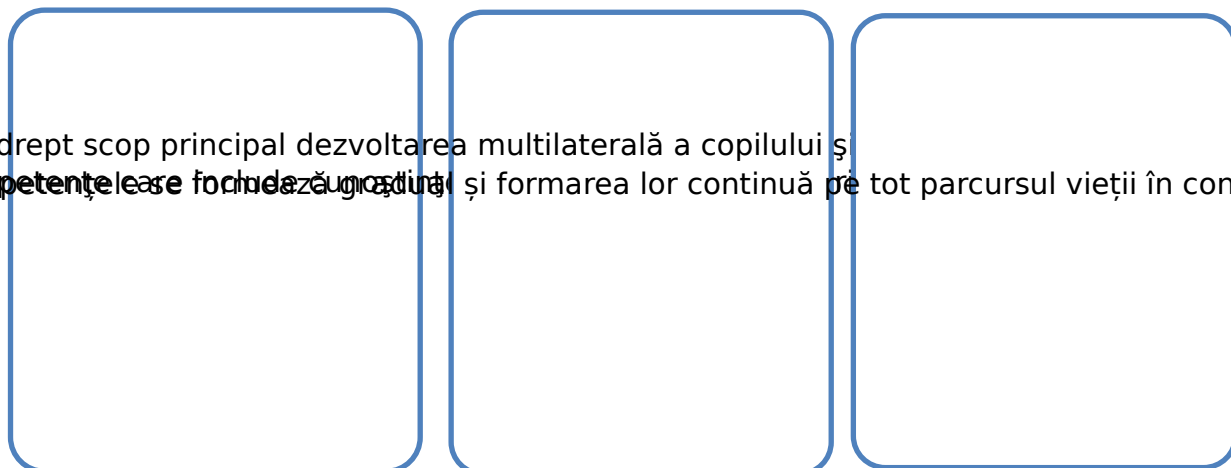
Aplicarea Curriculumului de Educație Timpurie solicită respectarea unor principii, care orientează practica didactică a cadrelor didactice din instituțiile de educație timpurie. În strânsă corelație cu valorile promovate de acest curriculum, aceste principii sunt:

- *principiul individualizării* - organizarea activităților trebuie să se realizeze ținându-se cont de ritmul propriu de dezvoltare a copilului, de nevoile și interesele sale, asigurându-se libertatea copiilor de a alege activitățile în funcție de interesele și nevoile lor.
- *principiul învățării bazate pe joc* - jocul este activitatea fundamentală a copilului între 1-7 ani prin care acesta se dezvoltă natural, din această cauză la baza conceperii activităților didactice trebuie să stea jocul.
- *principiul diversității contextelor și situațiilor de învățare* – implicarea în mediul educațional a diverselor contexte și situații de învățare, care să solicite implicarea copilului sub cât mai multe aspecte: cognitiv, emoțional, social, motric.
- *principiul alternării formelor de organizare a activității* - abordarea activităților educaționale din instituțiile de educație timpurie sub diferite forme: frontal, în grupuri mici, în perechi și individual, precum și a diferitor strategii de învățare.
- *principiul parteneriatului cu familia și cu comunitatea* - este necesar ca între cadru didactic și familie să se stabilească relații de parteneriat care să asigure continuitate și coerență în demersul educațional; familia și societatea trebuie să fie considerate un partener activ, nu doar receptor al informațiilor furnizate de educatoare referitoare la progresele realizate de copil.

Documentul *Curriculumul pentru Educație Timpurie* operează cu următoarele noțiuni-cheie: educație timpurie, abordarea holistică a copilului, activități integrate, starea de bine a copilului, curriculum centrat pe competențe, corelarea domeniilor de dezvoltare cu domeniile de activitate, bucuria și plăcerea de a învăța prin joc, mediul educațional securizat, parteneriat socio-educațional (care se regăsesc în CRET).

Curriculumul pentru Educație Timpurie asigură calitatea și eficiența procesului educației și dezvoltării tuturor copiilor de la 1,5 ani până la intrarea în școală, fără a neglija specificul educației, îngrijirii, sănătății și protecției sociale ale copilului în perioada de până la 3 ani și, respectiv, în perioada preșcolară. În acest context, Curriculumul pentru educație timpurie valorifică conceptele multispectuale: **interesul superior al copilului, starea de bine a copilului și bucuria de a învăța prin joc** în această perioadă a **copilăriei timpurii**. Prin urmare, Curriculumul pentru Educație Timpurie constituie un program inițial în sistemul de educație din Republica Moldova, fundamentat pe teoriile psihologice și pedagogice [CRET], care subliniază nevoia *dezvoltării holistice și individuale ale copiilor*. Respectivele referiri ale educației timpurii se regăsesc în diverse documente ale Uniunii Europene [...] care au trasat liniile directoare ale politicilor privind dezvoltarea copilului în perioada timpurie.

Prezentul document se distinge printr-o nouă perspectivă conceptuală - *Curriculumul pentru Educația Timpurie axat pe competențe*. Astfel, componenta-cheie a Curriculumului pentru Educație Timpurie o constituie sistemul de finalități exprimate în termeni de competențe.

timpurie are drept scop principal dezvoltarea multilaterală a copilului și realizarea în activitatea sa zilnică a competențelor necesare pentru dezvoltarea sa ulterioară în activitatea profesională și socială. Competențele se formează în familie și formarea lor continuă pe tot parcursul vieții în conformitate cu cerințele societății și ale Republicii Moldova.

Finalitățile (rezultatele) educației timpurii reprezintă o schimbare și reorientare a gândirii de la un sistem bazat pe personal și orientat la intrări (**input**) pe **un sistem centrat pe copil** și spre **produs de calitate (output)**. Finalitățile se referă la ambele cicluri educație antepreșcolară și învățământ preșcolar, gestionate de către personalul calificat din cadrul instituțiilor de educație timpurie.

Competența copilului vizează un sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori, achiziționate, formate și dezvoltate prin învățare, a căror mobilizare permite identificarea și rezolvarea diferitor probleme în diverse contexte și situații.
[2]

Competențele cheie/ transversale au cel mai înalt grad de generalitate, ele se definesc pe întreaga durată a educației timpurii și școlarității și se formează prin toate activitățile și disciplinele de învățământ.

În procesul educațional educatorii vor forma *modalități de valorificare a competențelor transversale în cadrul educației timpurii*.

1. Competențe de comunicare
2. Competențe civice, sociale, morale
3. Competențe personale, interpersonale, acțional strategice
4. Competențe culturale, interculturale, artistice
5. Competențe antreprenoriale
6. Competența de a învăța să înveți pe parcursul întregii vieți
7. Competențele de bază/specifice din cadrul domeniilor de activitate

Competențele generale au un grad înalt de generalitate și complexitate, se definesc și se formează pe întreaga perioadă a educației timpurii (antepreșcolară 1,5 ani -3 ani și preșcolară 3-7 ani). Competențele generale aferente Educației timpurii corelează cu competențele transversale și contribuie la formarea acestora.

- Manifestarea autonomiei și respectului față de sine și ceilalți în diferite contexte.
- Deschiderea spre învățare continuă, manifestând activism, creativitate și responsabilitate.
- Orientarea în sistemul de valori (binele – răul, etc.) în calitate de mic cetățean.
- Manifestarea premiselor necesare la intrare în școala primară: comportamentul psihosocial, emoțional, autocontrolul, abilități cognitive, psihomotorii și de comunicare.

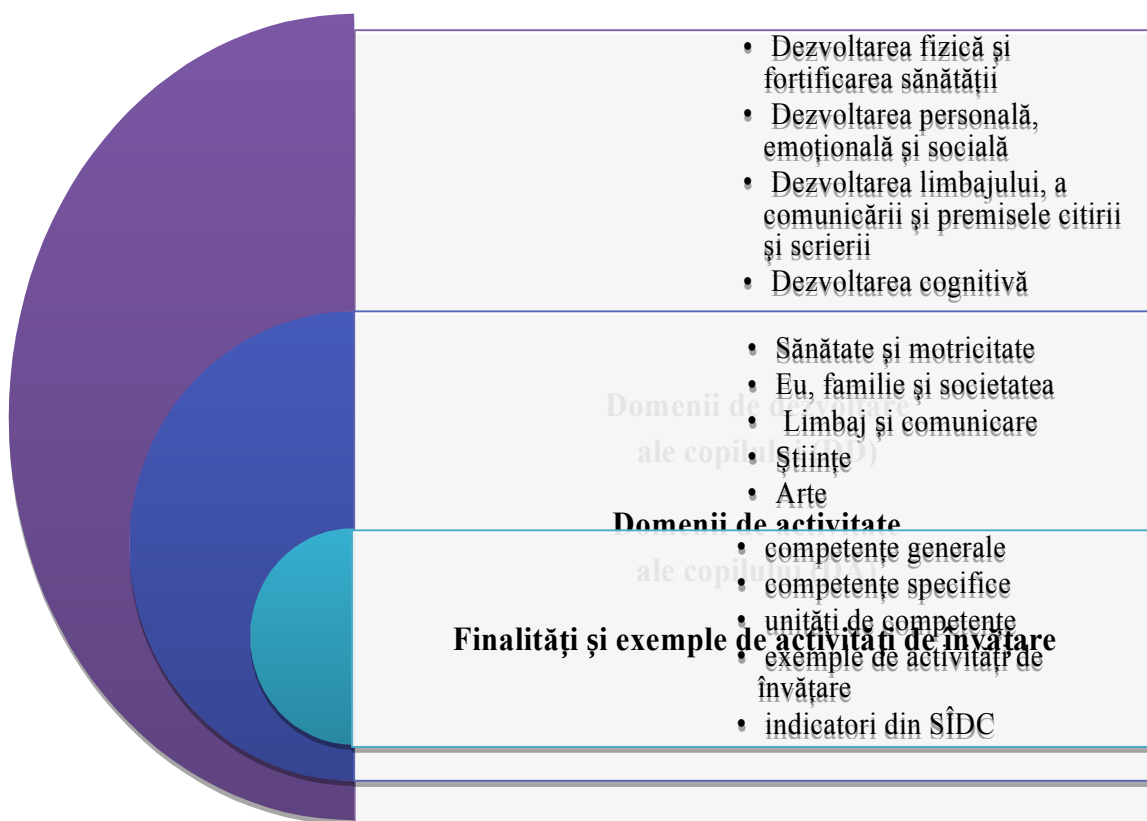
Competențe specifice formate pe domenii de activitate, de regulă, sunt comune pentru ciclurile educației timpurii (antepreșcolară și preșcolară) în cadrul cărora se abordează integrat activitățile. Ele derivă din competențele generale și se proiectează pe baza taxonomiilor. Competențele specifice reprezintă *sisteme integrate de cunoștințe, abilități, valori și atitudini pe care fiecare domeniu de activitate le creează și le dezvoltă întreaga perioadă a educației timpurii*.

Unități de competență (preachiziții) sunt părți constituente ale competențelor. Ele facilitează formarea competențelor specifice, reprezentând etape în achiziționarea acestora. Unitățile de competență sunt structurate pe parcursul celor trei perioade: 1-5ani – 3 ani; 3-5 ani; 5-7 ani. În comparație cu toate competențele specifice, ele sunt sisteme specifice (analitice), integrând cunoștințe, abilități și atitudini/valori. Prin gradul lor de concretețe, sunt sugestive la selectarea conținuturilor învățării pentru diferite domenii de activitate.

Domeniile de activitate reprezintă activități de învățare dirijate ce permit organizarea experiențelor de învățare, pornind de la nevoile identificate la nivelul grupei de copii. Domeniile de caracteristică Educației Timpurii sunt: *Sănătate și motricitate, Eu, familia și societatea, Limbaj și comunicare, Științe, Arte* în cadrul Curriculumului de educație timpurie.

Domeniile de dezvoltare urmăresc evoluția copilului în funcție de creștere și de maturizare a sistemului nervos corelat cu procesul de achiziții în plan psihologic [apud 59, p. 106]. Ele sunt *interconținționate* (fizică, socio-emoțională, cognitivă și lingvistică) și nu se produc dispersat, ceea ce înseamnă, că dezvoltarea unui domeniu condiționează dezvoltarea copilului într-un alt domeniu, iar experiențele de învățare sunt cu atât mai semnificative pentru progresul copilului, cu cât ele se adresează *simultan tuturor domeniilor dezvoltării*. Copiii învață holistic, astfel încât fiecare domeniu le influențează pe celelalte și nici unul nu operează independent [34, p. 8].

Curriculumul pentru Educația Timpurie axat pe competențe asigură *abordarea holistică și individuală a copiilor* prin racordarea concomitentă a **domeniilor de dezvoltare**: fizică, socio-emoțională, cognitivă și lingvistică. Totodată, Curriculumul pentru Educația Timpurie din perspectiva postmodernă, cu sens de proiect pedagogic organizat pe baza *competențelor copilului*, care determină eficiența **domeniilor de activitate**: Sănătate și motricitate, Eu, familia și societatea, Limbaj și comunicare, Științe, Arte prin alegerea anumitor experiențe de învățare, a strategiei de organizare a învățării, a mijloacelor de evaluare/monitorizare realizate prin *joc*. Acest document stabilește prin sistemul de competențe transversale (a se vedea CRET) competențele generale și specifice domeniilor de activitate corelate și fundamentate pe domeniile de dezvoltare ale copilului, prezentate în *figura 1*.

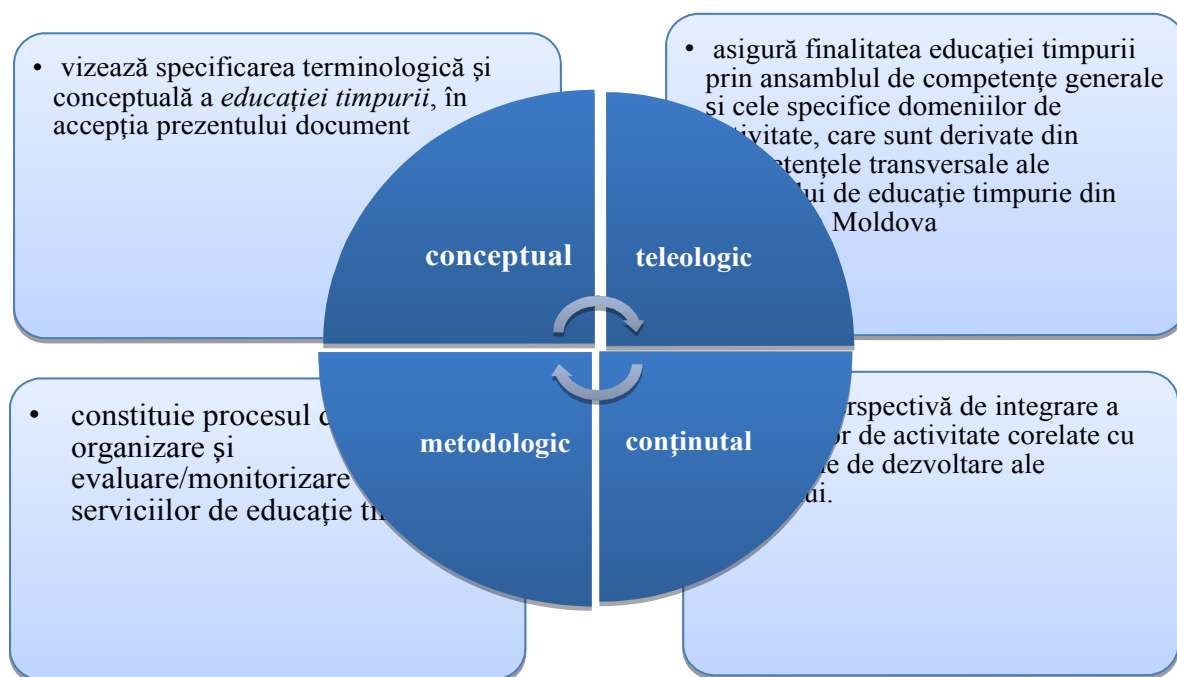

Fig. 1. Elemente integratoare în Curriculum pentru Educația Timpurie

Menirea acestui curriculum este de a orienta cadrele didactice/ personalul din sistemul educației timpurii în proiectarea, organizarea și realizarea activităților educaționale din perspectiva unei noi viziuni pedagogice asupra copilului și educației.

În instituția de educație timpurie, monitorizarea dezvoltării copiilor de vârstă antepreșcolară și preșcolară se realizează atât în cadrul activităților educaționale, cât și în timpul rutinelor, tranzițiilor și altor momente de regim, în conformitate cu Curriculum pentru Educație Timpurie în conexiune cu Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7

ani. În acest context, structura Curriculumului pentru Educație Timpurie, conform CRET reflectă patru elemente indispensabile procesului educației timpurii (a se vedea *figura 2*):

Fig. 2. Structura Curriculumului pentru Educație Timpurie

Drept rezultat, Curriculumul pentru Educație Timpurie oferă repere, încurajează și, concomitent, solicită cadrului didactic:

- realizarea unui proces educațional de calitate și dezvoltarea continuă a calității prin prisma corelării cu Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de naștere până la 7 ani, inclusiv prin reflectarea asupra practicii zilnice;
- asigurarea stării de bine a copilului;
- colaborarea cu părinții copiilor, implicarea părinților, familiei/ îngrijitorilor în activitățile organizate cu copii și asigurarea continuității educației timpurii acasă în familie.

II. ADMINISTRAREA ACTIVITĂȚILOR PRIVIND EDUCAȚIA TIMPURIE

Administrarea orientativă a activităților desfășurate în instituțiile de educație timpurie se va realiza conform Planul cadru de învățământ pentru educația timpurie emis de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova. Acest document vizează numărul de ore săptămânale distribuite pe tipuri de activități de învățare desfășurate în instituțiile de educație timpurie conform celor trei perioade de vârstă, fiind schematizat în următorul tabel:

**Tabelul 2.1. Plan cadru de învățământ pentru nivelul 0 „Educație Timpurie”
Program de lucru 10 h**

Vârsta	Tipuri de activități de învățare		Numărul de ore săptămânale	Total
1,5 – 3 ani	Activitățile de dezvoltare personală		4 h 30 min × 5 zile = 22 h 30 min	30 h
	Activitățile integrate	Activități comune	15 min/ 20 min × 5 zile = 75 min/ 100 min	
		Activități în centre de interes	1 h 25 min × 5 zile = 6 h 25 min	
3 – 5 ani	Activitățile de dezvoltare personală		4 h × 5 zile = 20 h	30 h
	Activități integrate	Activități comune	20 min/ 25 min × 5 zile = 100/ 125 min	
		Activități în centre de interes	1h 30 min × 5 zile = 7 h 30 min	
5 -7 ani	Activitățile de dezvoltare personală		3 h 30 min × 5 zile = 18 h 30 min	30 h
	Activități integrate	Activități comune	35 min/ 40 min × 5 zile = 175 min/ 200 min	
		Activități în centre de interes	1 h 45 min × 5 zile = 8 h 45 min	

NOTĂ:

Categoriile de activități menționate în planul de învățământ sunt desfășurate cu întreaga grupă de copii sau pe grupuri mici, în decursul unei săptămâni.

- ✓ Prezentul plan de învățământ este valabil pentru toate tipurile de servicii de educație și îngrijire oferite copiilor de la vârsta 1,5 ani la 7 ani, inclusiv copiilor cu dezabilități din învățământul special sau special integrat, caz în care se va acorda mai multă atenție așteptării unui răspuns din partea copilului, participării cu bucurie la activități alături de ceilalți etc. și mai puțin numărului de activități pe care acesta le desfășoară. Totodată, menționăm faptul că, în cazul grupelor din învățământul special sau special integrat, în afara acestor tipuri de activități, copiii beneficiază și de terapii specifice, care nu sunt contabilizate în acest plan de învățământ.
- ✓ Caracterul reglator al planului de învățământ se evidențiază și prin prisma faptului că, pornind de la acest plan cadru, fiecare cadru didactic își poate stabili o schemă orară proprie, un program zilnic de activitate. Se recomandă ca în fiecare zi cadru didactic să alterneze activitățile de dezvoltare personală cu activitățile integrate și activitățile pe centre de interes.
- ✓ Durata *activităților integrate* poate varia, în funcție de particularitățile copiilor și, implicit, de interesul manifestat de grupul de copii/copil pentru acestea, de conținutul activităților, precum și în funcție de maniera de desfășurare. În medie, pentru cele 4 grupe de vârstă, o activitate cu copii durează: grupa creșă – 15/ 20 min, grupa mica – 15/ 20 min, grupa medie – 20/ 25 min, grupa mare – 30/ 35 min; grupa pregătitoare – 35/ 40 min. În funcție de nivelul grupei, de particularitățile individuale ale copiilor, de unitățile de competență și conținuturile propuse spre realizare, cadrul didactic va decide care este timpul efectiv necesar pentru desfășurarea fiecărei activități.

Activitatea personalului didactic de educație și îngrijire este completată cu activități de pregătire metodică-științifică, în care se realizează: proiectarea curriculară, proiectarea și

pregătirea activității zilnice, studiul individual, confecționarea materialului didactic, consemnarea observațiilor asupra copiilor în *Caietul de observații/ Observator* și a progresului individual al copiilor în *Fișele de monitorizare a progresului preșcolarului*, proiectarea activităților extrașcolare sau a unor activități din cadrul proiectelor educaționale derulate, se amenajează sau se reorganizează ambientul educațional, se organizează expoziții cu produse ale activității copiilor, se concep și se realizează fișe de lucru, pot avea loc activități de consiliere a părinților, participări la cursuri de formare, la activități ale comisiei metodice, la întâlniri metodice, la schimburi de experiență, la activități în parteneriat cu familia sau alți parteneri educaționali etc.

Propunem în continuare un program de activitate orientativ, care include toate componentele zilei, cu mici diferențe de timp de la o grupă la alta:

Tabelul 2.3. Programul zilnic de activitate al grupei cu orar normal sau săptămânal

Orarul activităților	Activitățile zilei		
	Activități de dezvoltare personală	Activități integrate/ pe domenii de activitate	Jocuri și activități pe centre de interes
7.00 – 8.30	Rutină: <i>Primirea copiilor, discuții cu părinții despre starea generală a copiilor, termometria în grupele de creșă</i>	-	Jocuri și activități pe centre (la alegere)
8.30 – 9.00	Rutină: <i>Gimnastica matinală, deprinderi de igienă individuală și colectivă etc.</i> Rutina: dejunul	-	
9.00 – 11.00	Rutină: <i>Întâlnirea de dimineață (15-20 min.) (mesajul, calendarul, prezența, jocuri de socializare)</i> Rutină și tranziție: <i>Pregătirea de activități (distribuirea materialelor, necesități individuale, pauze dinamice, deprinderi de ordine și disciplină, deprinderi de igienă personală și colectivă, exerciții de grupare și regrupare)</i>	Activități integrate pe domenii de activitate	Activități pe centre de interes (la alegere)
11.00-13.00	Activități recreative (<i>jocuri și plimbări în aer liber</i>) Rutina și tranziție: <i>deprinderi de igienă individuală și colectivă, deprinderi de autoservire, deprinderi de disciplină, ordine etc.</i> Rutina: prânzul		
13.00-15.00	Rutina: somnul de zi		
15.00-15.30	Rutină și tranziție: <i>trezirea copiilor, activități de călire, deprinderi de autoservire, deprinderi de igienă personală, necesități personale</i>		
15.30-16.00	Rutină: gustarea		
16.00-17.30	Activități opționale (<i>dezvoltarea aptitudinilor individuale la alegere: dans, limbi moderne, dezvoltarea vorbirii etc.</i>) Activități recreative și de relaxare: <i>jocuri și plimbări în aer liber</i> Rutină și tranziție: (<i>deprinderi de igienă</i>	Activități recuperatorii pe domenii de activitate	Jocuri și activități pe centre (la alegere)

	<i>individuală și colectivă, deprinderi de autoservire, deprinderi de disciplină, ordine)</i>		
17.30-18.00	Rutina: cina		Jocuri și activități pe centre (la alegere)
18.00-19.00	Rutină: Plecarea acasă		

După cum se poate observa, reperatele orare, precum și ordinea activităților au caracter strict orientativ, fiind vorba despre un model posibil și nu un program impus, fiecare cadru didactic având libertatea de a-și stabili propria schemă orară, în funcție de nevoile copilului și de opțiunea proprie în ceea ce privește ordinea activităților de învățare.

III. COMPETENȚE GENERALE ALE EDUCAȚIEI TIMPURI

Noua paradigmă a învățământului preșcolar se axează pe abordarea holistă în premiza centrării pe cel ce învață. Acest învățământ solicită formarea competențelor copiilor de vârstă timpurie și preșcolară.

În acest context apare necesitatea creării unui curriculum bazat pe competențe, care să reflecte așteptările sociale referitoare la ceea ce *va ști*, ce *va ști să facă* și *cum va ști să relaționeze cu ceilalți* la treaptă educației timpurii. Prin urmare, curriculumul vizat nu este rezultatul acțiunii educaționale pe domeniul cognitiv și psihomotor, ci se raportează și la domeniul socio-emoțional.

Luând în considerare prevederile Codului Educației precum și afirmațiile relatate mai sus, distingem următoarele competențe generale ale educației timpurii:

1. Manifestarea autonomiei și respectului față de sine și ceilalți în diferite contexte.
2. Deschiderea spre învățare continue, manifestând activism, creativitate și responsabilitate.
3. Orientarea în sistemul de valori (*binele – răul*, etc.) în calitate de mic cetățean.
4. Manifestarea premiselor necesare la intrare în școala primară:
comportamentul psihosocial, emoțional, autocontrolul, abilități

IV. UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚARE ALE DOMENIILOR DE ACTIVITATE

4.1. SĂNĂTATE ȘI Motricitate

Educația pentru Sănătate

Educația Fizică

Competențe specifice

Aplicarea regulilor igienico-sanitare în diferite contexte, asigurând menținerea sănătății.
Adoptarea unui mod sănătos de viață, manifestând interes pentru o alimentație corectă.
Respectarea regulilor de securitate, dând dovadă de înțelegere și interes.

Individuale și colective, demonstrând interes pentru cunoașterea și aplicarea activității, dând dovadă de independență și perseverență.
Individuale și colective, manifestând interes pentru sport și activități fizice.

4.1.1. EDUCAȚIA PENTRU SĂNĂTATE

Unități de învățare (vârsta 1,5 - 3 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Identificarea și aplicarea regulilor igienico-sanitare în diferite contexte, asigurând menținerea sănătății		
<p>1.1. Realizarea unor acțiuni de igienă susținut de un adult.</p> <p>1.2. Identificarea și folosirea obiectelor de igienă personală și menținerea lor în ordine, și curățenie.</p> <p>1.3. Exprimarea confortului/disconfortului propriu în raport cu o situație de igiena corporală specifică vârstei.</p> <p>1.4. Recunoașterea unor stări de sănătate.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Discuții despre reguli de păstrare a igienei în diferite situații și momente ale zilei. ☞ Exerciții, simulări de realizare a unor elemente de igienă personală și colectivă. ☞ Jocuri de imitație, cântece. ☞ Discuții libere/ în baza imaginilor, ilustrațiilor, filmulețelor despre igiena corporală, igiena colectivă în familie, stradă, mediu, grădiniță. ☞ Simularea diferitor momente: spălarea pe mâini și pe dinți, utilizarea toaletei, folosirea șervețelelor pentru a-și șterge nasul. ☞ Demonstrarea unor imagini sau filmulețe scurte cu tematica specifică igienei/obiecte de igienă personală, îngrijire a vestimentației, încălțăminte curățarea și păstrarea lor în curățenie, comentate și arătate de adult. ☞ Activități în care se numesc stările de disconfort fizic cauzate de simptome ale unor boli, de ex. „mă doare burtica”, „simt că-mi este cald, că mi-e frig”. ☞ Etc. 	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să aplice reguli de menținere a sănătății și igienei personale.</p> <p><i>Indicatori:</i> 130, 131, 132, 133</p>
Competența specifică 2. Practicarea unui mod sănătos de viață, manifestând interes pentru o alimentație corectă.		
<p>2.1. Recunoașterea varietăților de mâncăruri și gustul diferitor alimente.</p> <p>2.2. Diferențierea produselor care se</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Discuții despre importanța alimentației și a apei pentru sănătatea organismului. ☞ Activități de încurajare a copilului să bea apă pe parcursul zilei, să 	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să recunoască beneficiile</p>

<p>mănâncă și cele care nu se mănâncă.</p> <p>2.3. Respectarea deprinderilor cultural-igienice în timpul servirii mesei.</p>	<p>consume legume, fructe, mâncărurile noi și cele preferate de copil.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☛ Exerciții și jocuri de recunoaștere a produselor alimentare/alimentație, reguli de igienă în timpul pregătirii și servirii mesei, comportament corect. ☛ Activități practice de aranjare și servire a mesei, preparare a salatelor ș.a. ☛ Joc de rol , didactic ș.a.. ☛ Exersări libere, favorizate de momente de rutină, observate și îndrumate cu atenție de către educator/ adult, în care copilul e încurajat și ajutat. ☛ Etc. 	<p>unei alimentații sănătoase</p> <p><i>Indicatori:</i> 115,116, 117</p> <p><i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să aplice reguli de menținere a sănătății și igienei personale.</p> <p><i>Indicatori:</i> 133</p>
<p>Competența specifică 3. Determinarea și respectarea regulilor de securitate, dând dovadă de înțelegere și interes</p>		
<p>3.1. Recunoașterea regulilor de protecție și anticiparea consecințelor nerespectării acestora.</p> <p>3.2. Diferențierea unor comportamente periculoase prin semnale, vorbe, mișcări.</p> <p>3.3. Identificarea situațiilor de pericol în încăpere/ în afara ei și a persoanelor sau surselor de încredere .</p> <p>3.4. Respectarea regulilor de conduită în mijloacele de transport și stradă însoțiți de adult.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Exerciții de descriere a situațiilor de risc, de elaborare a regulilor de prevenire și comportare în situații de risc. ☛ Discuții în baza imaginilor cu ilustrarea situațiilor de risc (consum de lichide din sticle necunoscute, apropierea de un fier de călcat în priză, de flacără etc.) și elaborarea de către copii a regulilor de comportare într-o astfel de situație. ☛ Povești, povestiri ce prezintă situații periculoase și discutarea despre posibilitatea evitării lor sau a riscurilor pe care le presupun. ☛ Discuții despre accidente care se pot petrece și ce consecințe grave pot avea (pe stradă, în locuri publice, în parcul de joacă, în timpul discuțiilor cu persoane necunoscute etc.). ☛ Povestiri despre regulile de securitate personală în diverse contexte (pe stradă, în magazine, în locuri publice, în parcul de joacă etc.). ☛ Realizarea cărțușilor, posterelor. ☛ Vizionarea filmelor documentare sau educaționale, prezentate copiilor pentru excluderea consecințelor; ☛ Discuții despre experiența sa personală când a simțit pericole și intimidări de la cei mai mari și identificarea persoanei de încredere cui ar putea spune și cere ajutor. ☛ Jocuri didactice, jocuri cu text și cânt, jocuri de rol cu utilizarea 	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să respecte reguli de securitate personală.</p> <p><i>Indicatori:</i> 148,149,150,151.</p>

	<p>simbolurilor care indică pericole, semne de circulație rutieră, mijloace de transport.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☛ Exerciții/ simulări de comportare în stradă și în diferite mijloace de transport. ☛ Etc. 	
--	---	--

Unități de învățare (vârsta 3 - 5 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Identificarea și aplicarea regulilor igienico-sanitare în diferite contexte, asigurând menținerea sănătății		
<p>1.1. Diferențierea obiectelor de igienă personală/colectivă.</p> <p>1.2. Determinarea rolului curățeniei în menținerea sănătății.</p> <p>1.3. Păstrarea în ordine și curățenie a jucăriilor, bunurilor personale și locului de joacă.</p> <p>1.4. Respectarea regulilor de igienă personală și colectivă.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Exerciții de argumentare a importanței respectării regulilor de igienă: (se spală și se șterge singur pe mâini, își acoperă gura cu mâna când strănută, când tușește, folosește independent toaleta, folosește batista, se spală pe dinți. ☛ Exersarea și aplicarea regulilor igienico-sanitare. ☛ Activități de simulare a acțiunilor de igienă personală. ☛ Jocul de identificare a obiectelor de igienă, de ex.: „Numește obiectul și-l descrie.” ☛ Activități practice . ☛ Crearea situațiilor de învățare/ contexte. ☛ Transformarea tranzițiilor și momentelor de rutină în activități de învățare. ☛ Jocuri liber alese/ cu subiect unde copiii pot utiliza produse de igienă personală (săpunuri, șampoane, geluri de duș, paste de dinți, bureți de baie etc.). ☛ Povestirea și reprezentarea materialelor ce reactualizează anumite experiențe de viață a copilului. ☛ Discuții despre sănătate și simptomele unor boli. ☛ Realizarea albumelor, desenelor, cărților despre prieteni, persoane cunoscute. ☛ Discuții despre reguli de respectare a igienei și importanța respectării lor. 	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să aplice reguli de menținere a sănătății și igienei personale.</p> <p><i>Indicatori:</i> 134, 135,136,137,138, 139, 140</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Softuri educaționale din resurse deschise/ închise. ☞ Etc. 	
--	---	--

Competența specifică 2. Practicarea unui mod sănătos de viață, manifestând interes pentru o alimentație corectă.

<p>2.1. Identificarea diferențelor dintre stările de bine și boală.</p> <p>2.2. Enumerarea factorilor de menținere a sănătății și de îmbolnăvire.</p> <p>2.3. Aplicarea regulilor sanitar-igienice și a unui comportament corect în timpul servirii mesei.</p> <p>2.4. Distingerea produselor/ alimentelor sănătoase.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de preparare a unor salate cu implicarea copiilor în pregătirea lor. ☞ Discuții despre fiecare aliment utilizat și despre importanța Igienii alimentare și a unei alimentații sănătoase. ☞ Discuții despre fructele și legumele preferate a copiilor și despre importanța igienei alimentare și a unei alimentații sănătoase. ☞ Activități practice de preparare a unor salate de fructe și de decorare a tartinelor cu legume feliate sănătoase: roșii, castraveți, mărar, salată, pătrunjel etc. ☞ Interviu cu copii despre alimentație și comportament. ☞ Implicarea copiilor la aranjarea mesei. ☞ Exersarea regulilor de igienă individuală, a unor reguli de alimentare sănătoasă. ☞ Etc. 	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să recunoască beneficiile unei alimentații sănătoase</p> <p><i>Indicatori:</i> 118, 119, 120, 121.</p>
---	---	---

Competența specifică 3. Determinarea și respectarea regulilor de securitate, dând dovadă de înțelegere și

interes		
<p>3.1. Recunoașterea comportamentelor sănătoase și de risc.</p> <p>3.2. Reacționarea adecvată la situație periculoasă.</p> <p>3.3. Exersarea modalităților de a acționa în caz de pericol/abuz.</p> <p>3.4. Aplicarea regulilor de circulație rutieră și comportament corect în mijloace de transport.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Exerciții de descriere a situațiilor de risc, de elaborare a regulilor de prevenire și comportare în situații de risc. ☛ Utilizarea imaginilor cu ilustrarea situațiilor de risc (consum de lichide din sticle necunoscute, apropierea de un fier de călcat în priză, de flacăra etc.) și elaborarea de către copii a regulilor de comportare într-o astfel de situație. ☛ Povești, povestiri ce prezintă situații periculoase și discutarea despre posibilitatea evitării lor sau a riscurilor pe care le presupun. ☛ Realizarea afișelor, cărțuțelor despre obiecte periculoase, pentru evitarea pericolelor. ☛ Exemple din viața personală a copiilor și a unor personaje artistice pentru a discuta despre comportamente dăunătoare și periculoase. ☛ Discuții despre regulile de protecție și evitarea pericolelor. ☛ Studiu de caz/ analizarea diferitor situații de utilizare a obiectelor periculoase, încălcarea regulilor de securitate rutieră și comportament în transport. ☛ Discuții despre sănătate, pericole, servicii și persoane de ajutor, securitate rutieră. ☛ Simularea unor situații corecte/ incorecte, exersarea acțiunilor corecte. ☛ Jocuri didactice, jocuri cu text și cânt, jocuri de rol cu utilizarea simbolurilor care indică pericole ☛ Întâlniri cu ofițeri de poliție, medici, psihologi,, excursii la stația de pompieri. ☛ Observații asupra traficului rutier, pe care străzi merg mașinile ș.a. ☛ Soft educațional din resurse deschise/ închise. ☛ Etc. 	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să respecte reguli de securitate personală.</p> <p><i>Indicatori:</i> 152, 153, 154, 155, 156, 157</p> <p>DPES</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să ceară ajutorul adultului când are nevoie.</p> <p><i>Indicatori:</i> 266, 267, 269.</p> <p>DC</p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să genereze soluții la diverse întrebări, situații, probleme.</p> <p><i>Indicatori:</i> 581.</p>

Unități de învățare (vârsta 5 - 7 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
-----------------------	-----------------------------------	---

Competența specifică 1. Identificarea și aplicarea regulilor igienico-sanitare în diferite contexte, asigurând menținerea sănătății		
<p>1.1. Respectarea regulilor de comportare și igienă personală.</p> <p>1.2. Descrierea și respectarea regulilor de îngrijire și igienă a organismului uman.</p> <p>1.3. Păstrarea, îngrijirea și ordonarea lucrurilor personale și a locului de joacă.</p> <p>1.4. Determinarea elementelor principale ale regimului zilei.</p> <p>1.5. Argumentarea importanței igienei personale în viața de zi cu zi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Exerciții și jocuri de identificare a obiectelor de igienă personală, colectivă, exersare a deprinderilor de igienă personală și colectivă. ☞ Studiu de caz despre importanța respectării constante a regulilor de igienă și consecințele nerespectării lor. ☞ Realizarea posterelor, cărților despre sănătate. ☞ Realizarea desenelor, afișelor, poeziilor sau cântecelelor despre regulile sanitar-igienice. ☞ Discuții pe teme de sănătate, igienă, lecturi. ☞ Corelarea experienței proprii cu alte surse de informații utilizând cărți, lecturi literare, casete video, audio, ilustrații, reviste, emisiuni radio și TV. ☞ Transformarea momentelor de tranziție și rutină în activități de învățare. ☞ Crearea contextelor de învățare. ☞ Soft educațional deschis/ închis. ☞ Etc. 	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să aplice reguli de menținere a sănătății și igienei personale</p> <p><i>Indicatori:</i> 141, 142, 143.</p>
Competența specifică 2. Practicarea unui mod sănătos de viață, manifestând interes pentru o alimentație corectă.		
<p>2.1. Explicarea funcțiilor benefice sau dăunătoare ale anumitor alimente pentru organismul uman.</p> <p>2.2. Recunoașterea produselor alimentare sănătoase/nesănătoase și optarea pentru consumarea zilnică a fructelor/ legumelor.</p> <p>2.3. Aplicarea deprinderilor cultural-igienice în timpul servirii mesei.</p> <p>2.4. Participarea la servirea mesei și prepararea unor bucate.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de implicare a copiilor în prepararea, servirea și gustarea unei mese sănătoase. ☞ Discuții despre alimente care sunt mai sănătoase și mai nutritive decât altele, igiena, comportament, beneficiile consumului de apă, legume, fructe și riscurile consumului de băuturi îndulcite etc. ☞ Activități practice, jocuri privind alimentația, servirea mesei și comportamentul sănătos în timpul mesei, în care copilul joacă roluri diferite. ☞ Jocuri didactice, joc de rol, simulări. ☞ Activități de simulare a acțiunilor de igienă personală, aranjarea și servirea mesei, prepararea bucatelor. ☞ Realizarea desenelor, cărților, afișelor, posterilor ☞ Povestirea explicativă. 	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să recunoască beneficiile unei alimentații sănătoase</p> <p><i>Indicatori:</i> 122, 123, 124.</p> <p><i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să aplice reguli de menținere a sănătății și igienei personale.</p> <p><i>Indicatori:</i> 141.</p> <p>DPES</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Comentarea imaginilor din cărți, filmulețelor. ☞ Vizionarea filmulețelor educative ☞ Softuri educaționale din resurse deschise și închise. ☞ Etc. 	<p>caracteristici specifice. <i>Indicatori:</i> 194.</p>
Competența specifică 3. Determinarea și respectarea regulilor de securitate, dând dovadă de înțelegere și interes		
<p>3.1. Recunoașterea comportamentelor sănătoase și de risc.</p> <p>3.2. Respectarea regulilor de autoprotecție și a celor din jur.</p> <p>3.3. Identificarea situațiilor de pericol și a persoanelor de încredere.</p> <p>3.4. Utilizarea elementelor de acordare a primului ajutor.</p> <p>3.6. Aplicarea regulilor de comportament civilizat în diferite mijloace de transport, stradă și circulație rutieră.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Discuții despre pericolele aduse omului de calamitățile naturale și a acțiunilor pe care trebuie să le întreprindă acesta pe parcursul lor. ☞ Joc de rol cu diverse personaje care pot oferi ajutor în situații de risc (medici, pompieri, polițiști etc.). ☞ Reguli de protecție în utilizarea unor obiecte precum: foarfeca, ciocanul, cuțitul, obiectele ascuțite, instrumentele. ☞ Discuții despre utilizarea chibriturilor, încercarea de alimente necunoscute, interacțiunea cu persoane necunoscute. ☞ Exemple din viața personală a copiilor pentru a discuta despre comportamente corecte și periculoase. ☞ Vizualizarea filmelor, desenelor animate cu comportamente în situații de risc, accidente rutiere, violență și abuz sexual, comportament în asemenea situații. ☞ Exersarea situațiilor de risc la plimbare excursii, în încăpere. ☞ Studiu de caz despre pericole și căi de acțiune în situații periculoase, abuz sexual, violență, a surselor și persoanelor de încredere, compararea stărilor de sănătate și boală. ☞ Exerciții și activități despre respectarea regulilor de comportare la grădiniță, în stradă, în curte, transport, circulație rutieră. ☞ Întâlniri cu ofițeri de poliție, medici, psihologi,, excursii la stația de pompieri. ☞ Observații asupra traficului rutier, agenții de poliție, fluidizarea transportului, străzilor pe care merg mașinile ș.a. ☞ Discuții despre pericolele la care sunt supuși atunci când utilizează timp îndelungat gadgeturile. ☞ Activități bazate pe softuri educaționale din surse deschise și închise. 	<p>DFFS <i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să respecte reguli de securitate personală. <i>Indicatori:</i> 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166.</p> <p>DPES <i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să manifeste încredere în adulții cunoscuți și să interacționeze cu aceștia. <i>Indicatori:</i> 259.</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să ceară ajutorul adultului când are nevoie. <i>Indicatori:</i> 270.</p>

☞ Etc.

4.4.2. EDUCAȚIA FIZICĂ

Unități de învățare (vârsta 1,5 - 3 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Exersarea deprinderilor motrice în activități individuale și colective, demonstrând interes pentru cunoașterea și dezvoltarea propriului organism.		
<p>1.1. Coordonarea acțiunilor fizice de bază.</p> <p>1.2. Explorarea variațiilor de mers, a alergărilor și săriturilor.</p> <p>1.3. Demonstrarea acțiunilor motrice utilitar-aplicative: aruncări, prinderi, târări, urcări și coborâri</p>	<p>☞ Activități și jocuri de mișcare în interior sau în aer liber, unde copiii vor exersa mișcărilor respective.</p> <p>☞ Jocuri dinamice unde vor exersa aruncări și prinderi de mingi.</p> <p>☞ Jocuri cu text și cânt, în care sunt prezente mișcărilor de bază.</p> <p>☞ Exerciții și jocuri cu mingea (apucare, aruncare).</p> <p>☞ Activități de mișcare cu diferite jucării (căluți pentru a fi călăriți, cărucioare sau mașini pe care să le împingă, sărituri printre cercuri).</p> <p>☞ Jocuri de mișcare, în interior sau în aer liber, în care copiii sunt încurajați să urce trepte sau diferite denivelări ale podelei.</p> <p>☞ Mici trasee în care se pot combina deprinderile motrice.</p> <p>☞ Etc.</p>	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să efectueze diverse mișcări și activități fizice.</p>
Competența specifică 2. Manifestarea calităților motrice în diverse activități, dând dovadă de independență și perseverență		
<p>2.1. Demonstrarea vitezei de reacție și de repetiție la solicitarea cadrului didactic.</p> <p>2.2. Reproducerea mișcărilor de brațe și a pașilor în gimnastica ritmică.</p>	<p>☞ Balansări și fluturări simultane de brațe înainte și lateral, cu și fără acompaniament etc.</p> <p>☞ Îndeplinirea pașilor ritmici: gimnastici cu și fără acompaniament.</p> <p>☞ Mișcări de brațe și pași ritmici cu acompaniament.</p> <p>☞ Jocuri și activități care implică alergări pe loc în tempou maximal (5-</p>	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să efectueze diverse mișcări și activități fizice.</p>

<p>2.3. Demonstrarea îndemânării în acțiunile motrice.</p>	<p>10sec); mișcarea brațelor înainte – în jos; săruturi pe ambele picioare în tempou diferit.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități bazate pe jocuri de atenție, de imitare, jocuri pentru echilibru, reacție, jocuri pentru ținere, prindere, aruncări. ☞ Ștafete cu transmiterea mingii, a cercurilor. ☞ Etc. 	
<p>Competența specifică 3. Aplicarea achizițiilor dobândite în diverse activități individuale și colective, manifestând interes pentru sporirea potențialului motric.</p>		
<p>3.1. Încadrarea în activitatea comună de deplasare în perechi.</p> <p>3.2. Practicarea exercițiilor fizice pentru dezvoltarea fizică armonioasă din poziții de bază ale corpului.</p> <p>3.3. Încadrarea în activități motrice de grup</p> <p>3.4. Aplicarea achizițiilor motrice în condiții de joc.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Aranjări în formații la comanda cadrului didactic, cu schimbul locului formației, schimbării perechii cu locul. ☞ Jocuri de mișcare pentru exersarea acțiunilor motrice în formații. ☞ Jocuri de atenție, de imitare etc. ☞ Jocuri pentru echilibru, reacție etc. ☞ Jocuri pentru ținere, prindere, aruncări. ☞ Ștafete cu transmiterea mingii, a cercurilor ☞ Etc. 	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să efectueze diverse mișcări și activități fizice.</p>

Unități de învățare (vârsta 3 - 5 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Exersarea deprinderilor motrice în activități individuale și colective, demonstrând interes pentru cunoașterea și dezvoltarea propriului organism.		
<p>1.1. Coordonarea mișcărilor fizice de bază.</p> <p>1.2. Utilizarea variațiilor de mers după semnal cu schimbarea direcției.</p> <p>1.3. Demonstrarea acțiunilor motrice utilitar-aplicative: aruncări, prinderi, târâri, urcări, coborâri, mers cu pas încrucișat, sărituri.</p> <p>1.4. Recunoașterea importanței gimnasticii matinale în activitatea motrică</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Discuții despre rolul și efectele: <ul style="list-style-type: none"> - Practicării sistematice a gimnasticii matinale; - Practicării independente a exercițiului fizic; - Compoziției corporale; ☛ Activități și jocuri care cuprind variate forme de deplasări, treceri peste obstacole, a diferitor forme de mers, alergări, sărituri. ☛ Mici trasee care implică mers pe vârfuri, ridicând sus genunchii; cu pași alăturați; în coloană; mers în cerc fără a se ține de mâini; în perechi; în coloană câte doi; mers cu oprire; mers cu întoarceri; mers șerpuit. ☛ Jocuri dinamice ce implică alergare în coloană, respectând distanța; alergare în grup; pe o linie dreaptă și șerpuit; cu opriri. ☛ Exerciții dinamice cu sarcini de aruncare și prindere a mingii; mișcări cu brațele în diferite direcții; mișcări de rotație a brațelor, corpului; mișcări cu obiecte în mâini (săculețe cu nisip, cercuri) mișcări cu talpa și degetele piciorului (îndoiri-dezdoiri, ridicări, adunarea sforii cu degetele); întoarcerea corpului în diferite 	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să efectueze diverse mișcări și activități fizice.</p>

	<p>direcții: înainte, înapoi, lateral.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☛ Etc. 	
Competența specifică 2. Manifestarea calităților motrice în diverse activități, dând dovadă de independență și perseverență		
<p>2.1. Dezvoltarea vitezei de reacție în cadrul exercițiilor și jocurilor care necesită reacții prompte la semnalele auditive și vizuale.</p> <p>2.2. Perfecționarea îndemânării în condiții variate (parcursuri aplicative).</p> <p>2.3. Demonstrarea rezistenței în cadrul exercițiilor fizice, jocurilor, ștafetelor și parcurșurilor exersate.</p> <p>2.4. Coordonarea mișcărilor de brațe și a pașilor de bază în ritmică și dans cu acompaniament.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Activități și jocuri de mișcare în interior sau în aer liber, unde copiii vor exersa mișcările de dezvoltare a vitezei, forței, rezistenței, îndemânării, detentei, coordonării, simțului echilibrului. ☛ Jocuri dinamice care implică exerciții de aruncare – prindere a mingii; prinderea – transmiterea mingii; aruncarea mingii (altui obiect) în țintă verticală (orizontală). ☛ Trasee mici în care copiii vor exersa alergarea lentă și de viteză; cu ocolirea obstacolelor, trecere peste obstacole; alergare la deal – la vale; alergare ridicând sus genunchii; alergare în coloană; alergare „șerpuit”. ☛ Balansări și fluturări simultane de brațe înainte și lateral, cu și fără acompaniament etc. ☛ Îndeplinirea pașilor ritmici: gimnastici cu și fără acompaniament. ☛ Mișcări de brațe și pași ritmici cu acompaniament. ☛ Etc. 	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să efectueze diverse mișcări și activități fizice.</p>
Competența specifică 3. Aplicarea achizițiilor dobândite în diverse activități individuale și colective, manifestând interes pentru sporirea potențialului motric		
<p>3.1. Încadrarea în activitatea comună de deplasare în perechi și coloană .</p> <p>3.2. Explorarea deprinderilor motrice de bază pentru consolidarea variațiilor de deplasări cu caracter aplicativ.</p> <p>3.3. Aplicarea achizițiilor motrice și de interacționare de grup în condiții</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Aranjări în formații la comanda cadrului didactic, cu schimbul locului formației, regrupări din una în două coloane. ☛ Exerciții pentru întoarceri la stânga, la dreapta, prin săritură și împrejur, în diferite formații. ☛ Jocuri de mișcare pentru exersarea și aplicarea achizițiilor dobândite în activitățile motrice colective și de grup. ☛ Exerciții cu caracter aplicativ care implică: <ul style="list-style-type: none"> - mers: pe vârfuri, pe călcâi, cu spatele înainte, cu genunchii ridicați; 	<p>DPES</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice.</p>

de joc.	<ul style="list-style-type: none"> - alergări: lente, cu ridicarea genunchilor, printre și peste obstacole; - sărituri: pe ambele picioare, peste obstacole, pe un picior și pe altul; ☞ transportări: săculețe cu nisip, mingi, bastoane, cercuri de diferite dimensiuni. ☞ Etc. 	
---------	---	--

Unități de învățare (vârsta 5 -7 ani)

Unități de competență	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Exersarea deprinderilor motrice în activități individuale și colective, demonstrând interes pentru cunoașterea și dezvoltarea propriului organism.		
<p>1.1. Coordonarea acțiunilor motrice individuale și la organizarea grupului de copii.</p> <p>1.2. Practicarea acțiunilor motrice utilitar-aplicative în explorarea deplasărilor, depășirea obstacolelor și manipularea obiectelor individual și în grup.</p> <p>1.3. Descrierea formelor de practicare a gimnasticii matinale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Aranjări în formații și formații de adunare la comanda cadrului didactic, schimbul formației. ☞ Activități care implică întoarceri la stânga, la dreapta și împrejur; prin săritură. ☞ Jocuri de mișcare cu rezolvarea sarcinilor în coloană. ☞ Activități care implică mers, alergări și sărituri în tempo variat, cu întoarceri, cu pași încrucișați, cu ocolirea obstacolelor, cu transportarea obiectelor, individual și în grup. ☞ Discuții despre rolul și efectele: <ul style="list-style-type: none"> - Practicării sistematice a gimnasticii matinale; - Practicării independente a exercițiului fizic; - Compoziției corporale; 	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să efectueze diverse mișcări și activități fizice.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Etc. 	
Competența specifică 2. Manifestarea calităților motrice în diverse activități, dând dovadă de independență și perseverență		
<p>2.1. Încadrarea în activitatea comună de deplasare în perechi și coloană .</p> <p>2.2. Explorarea deprinderilor motrice de bază pentru consolidarea variațiilor de deplasări cu caracter aplicativ.</p> <p>2.3. Aplicarea achizițiilor motrice și de interacționare de grup în condiții de joc.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Aranjări în formații de adunare la comanda cadrului didactic, schimbul formației. ☛ Exerciții pentru întoarceri la stânga, la dreapta, prin săritură și împrejur, în diferite formații. ☛ Jocuri de mișcare pentru exersarea acțiunilor motrice în formații. ☛ Jocuri de mișcare pentru exersarea și aplicarea achizițiilor dobândite în activitățile motrice colective și de grup. ☛ Jocuri dinamice care implică alergare lentă și de viteză; cu ocolirea obstacolelor, trecere peste obstacole; alergare la deal – la vale; alergare ridicând sus genunchii; alergare în coloană; alergare „șerpuit”. ☛ Jocuri mobile care cuprind sărituri pe ambele picioare, în lungime de pe loc (cu elan); sărituri cu ajungerea obiectului suspendat; sărituri din cerc în cerc; sărituri de la înălțimi cu aterizare moale pe saltea; sărituri de pe un picior pe altul. ☛ Etc. 	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să efectueze diverse mișcări și activități fizice.</p>
Competența specifică 3. Aplicarea achizițiilor dobândite în diverse activități individuale și colective, manifestând interes pentru sporirea potențialului motric.		
<p>3.1. Explorarea capacităților motrice individuale, de interacțiune și colaborare, în funcție de regulile jocului.</p> <p>3.2. Practicarea exercițiilor cu obiecte pentru dezvoltarea fizică armonioasă.</p> <p>3.3. Încadrarea în activități comune de deplasare în coloană cu viteză variată.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Jocuri de mișcare și ștafete care implică jocuri pentru dezvoltarea calităților motrice (coordonarea, viteza, suplețea, rezistență); pentru rezolvarea sarcinilor în echipă. ☛ Ștafete cu depășirea obstacolelor, individual și în grup. ☛ Exerciții și jocuri pentru dezvoltarea fizică armonioasă care implică utilizarea pozițiilor de bază a picioarelor (stând depărtat, mult depărtat, pe genunchi etc.) și a brațelor (înainte, lateral, sus etc.). ☛ Jocuri de imitare a diferitor mișcări. ☛ Aranjări în formații la comanda cadrului didactic, cu schimbul locului formației, regroupări din una în două coloane cu viteză variată. ☛ Exerciții pentru întoarceri la stânga, la dreapta, prin săritură și împrejur, în diferite formații și viteză diferită. 	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să efectueze diverse mișcări și activități fizice.</p> <p><i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să aplice reguli de menținere a sănătății și igienei personale</p>

Etc.

4.1. EU, FAMILIA ȘI SOCIETATEA

Dezvoltare PERSONALĂ

EDUCAȚIE pentru SOCIETATE

Competențe specifice

capacități personale în diverse situații, manifestând încredere în sine și independență în familie și societate, asumându-și responsabilitățile în familie/comunitate, dând dovadă de atitudine pozitivă față de apartenența sa culturală, promovând valorile culturii naționale.

4.2.1. DEZVOLTARE PERSONALĂ

Unități de învățare (vârsta 1,5 – 3 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Recunoașterea identității personale în diverse situații, manifestând încredere în sine și independență		
1.1. Reacționarea la numele și unele date proprii într-un mod adecvat. 1.2. Identificarea unor obiecte din mediu în raport cu propriile posibilități. 1.3. Realizarea unor elemente de autodeservire.	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Exerciții despre nume și prenume ☞ Ghicitori-descrieri ale părților corpului. ☞ Jocuri de autocunoaștere: vizualizarea în oglindă a elementelor corporale și denumirea acestora. ☞ Discuții despre părțile corpului și rolul acestora. Jocuri de continuare de fraze: „Când mănânc folosesc...”, etc.	DPES <i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice. <i>Indicatori:</i> 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177.

	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Exerciții privind formularea răspunsurilor la întrebări despre exteriorul, activitățile, dorințele și jucăriile proprii, despre viața în creșă. ☞ Activități de autodeservire, menaj. ☞ Exerciții creative „Ce poate / ce nu poate”. ☞ Activități situaționale de demonstrarea a propriului „Eu” răspunzând „Nu” la cererile adultului sau insistând ”Eu singur”. ☞ Soft educațional din resurse deschise/ închise ☞ Etc. 	<p>DFFS <i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale. <i>Indicatori:</i> 95, 96, 97, 98. <i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să aplice reguli de menținere a sănătății și igienei personale. <i>Indicatori:</i> 130, 131, 132, 133.</p> <p>DLC <i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să asculte și să înțeleagă semnificația mesajului vorbit. <i>Indicatori:</i> 372.</p> <p>DC <i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să identifice relația cauză-efect în urma unor interacțiuni cu obiecte, fenomene, oameni. <i>Indicatori:</i> 552, 554. <i>Standard 12.</i> Copilul va fi capabil să descopere omul ca parte a mediului înconjurător și ființă socială. <i>Indicatori:</i> 695.</p>
Competența specifică 2. Demonstrarea emoțiilor în raport cu persoane/lucruri/fenomene, dând dovadă de atitudine pozitivă		
<p>2.1. Demonstrarea emoțiilor pozitive față de persoane cunoscute, animale, jucării, folosind expresii non-verbale și verbale.</p> <p>2.2. Exprimarea emoțiilor în cadrul jocurilor și a activităților preferate.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri – exercițiu de recunoaștere a emoțiilor de bază: bucurie, tristețe, furie, mulțumire, teamă. ☞ Jocuri de imitație a emoțiilor mimate de adult. ☞ Jocuri simboluri. ☞ Exerciții de explorarea în grup sau individual a unor imagini despre oameni, animale, plante și 	<p>DPES <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și adapteze trăirile și să-și controleze pornirile impulsive. <i>Indicatori:</i> 200, 201. <i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să</p>

	<p>discuții pe baza ilustrațiilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☛ Lucrări practice. ☛ Jocuri de rol pentru alegerea activităților preferate: „De-a vânzătorul”, „De-a doctorul”, etc. în grupuri mici. ☛ Jocuri interactive în baza resurselor educaționale deschise (video). ☛ Etc. 	<p>recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții.</p> <p><i>Indicatori:</i> 215, 216, 217, 218, 219, 220.</p>
Competența specifică 3. Aprecierea valorilor culturii naționale, demonstrând atitudine respectuoasă față de apartenența sa		
<p>3.1. Recunoașterea apartenenței sale la familie, comunitate, țară.</p> <p>3.2. Exprimarea interesului pentru cunoașterea unor tradiții și obiceiuri ale nemului.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Conversații pe baza unor imagini despre sărbători. ☛ Jocuri de creație popular-artistică; ☛ Cântece și poezii din folclor despre familie, neam, țară. ☛ Fotografii, ilustrații, pliante, albumuri „Familia mea”, „Satul/orașul meu”. ☛ Jocuri de imitare a portului național. ☛ Povești despre familie și neam. ☛ Soft educațional din resurse deschise/ închise. ☛ Etc. 	<p>DPES</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice.</p> <p><i>Indicatori:</i> 172.</p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să manifeste încredere în adulții cunoscuți și să interacționeze cu aceștia.</p> <p><i>Indicatori:</i> 246.</p>

Unități de învățare (vârsta 3 – 5 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Recunoașterea identității personale în diverse situații, manifestând încredere în sine și independență		
<p>1.1. Prezentarea informațiilor despre sine și membrii familiei.</p> <p>1.2. Recunoașterea obiectelor proprii și a celor comune, având grijă de ele .</p> <p>1.3. Participarea în alegerea activităților pe care vrea să o realizeze.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Jocuri de prezentare. ☛ Jocuri de identificare și denumire a trăsăturilor fizice sub formă de (culoarea ochilor „Cine are ochii albaștri se ridică în picioare”, lungimea părului, înălțimea, greutatea, forma feței etc.) și valorizarea diferențelor. 	<p>DPES</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice.</p> <p><i>Indicatori:</i> 178, 180, 181, 182, 183, 184.</p> <p>DFFS</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Exerciții de creare a situațiilor în care copilul să-și exprime propria opinie (Eu cred). ☞ Discuții despre obiectele din jur; ☞ Jocuri interactive de prezentarea în fața grupului a unor obiecte personale care exprimă cel mai bine ceea ce îi place fiecăruia să facă. ☞ Lectura în imagini despre profesii/ meserii: medic, artist, pictor, polițist, preot, cercetător, pompier, contabil, prezentator de televiziune etc. ☞ Jocuri de identificare: „Ghicește cui aparține?” – educatorul arată un anumit obiect (sau o imagine a obiectului), iar copiii vor ghici profesia/meseria în care este utilizat acel obiect. ☞ Desene: „Eu în familie”, „Familia mea”. ☞ Soft educațional din resurse deschise/ închise. ☞ Etc. 	<p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să manipuleze obiecte pentru dezvoltarea motricității fine.</p> <p><i>Indicatori:</i> 60, 61, 62.</p> <p><i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să aplice reguli de menținere a sănătății și igienei personale.</p> <p><i>Indicatori:</i> 134, 135, 137,136, 138, 139, 140.</p> <p>DLC</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul.</p> <p><i>Indicatori:</i> 396, 400.</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să se exprime corect din punct de vedere gramatical.</p> <p><i>Indicatori:</i> 425.</p> <p><i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să folosească limbajul scris/tipărit în activitățile zilnice.</p> <p><i>Indicatori:</i> 533.</p>
Competența specifică 2. Demonstrarea emoțiilor în raport cu persoane/lucruri/fenomene, dând dovadă de atitudine pozitivă		
<p>2.1. Recunoașterea unor emoții/stări emoționale.</p> <p>2.2. Implicarea în joc a principalelor instrumente și activități ale unor profesii/meserii cunoscute, apreciind rolul lor.</p> <p>2.3. Evidențierea stării de spirit și a sentimentelor, în diverse situații/activități.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri în care să se cultive răbdarea; ☞ Jocuri de rol în care să recunoască și să denumească stări, emoții, sentimente. ☞ Jocuri didactice de ordonare, grupare, selectare a imaginilor care redau stări emoționale ☞ Povestiri create, având ca temă exprimarea unor emoții din viața copiilor ☞ Exerciții de redarea emoțiilor, prin intermediul desenelor, semnelor, etc. ☞ Teatru cu măști 	<p>DPES</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și adapteze trăirile și să-și controleze pornirile impulsive.</p> <p><i>Indicatori:</i> 202, 203, 204, 205, 206.</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții.</p> <p><i>Indicatori:</i> 221, 222, 223, 224, 225,</p>

	<ul style="list-style-type: none"> 👉 Jocuri de mimă 👉 Vizionări de filme/desene animate 👉 Activități practice de menaj în sala de grupă (pregătirea mesei, aranjarea jucăriilor etc.), în curtea grădiniței, acasă, împreună cu părinții. 👉 Jocuri împreună cu educatorul, părinții, bunicii, alți copii privind activitățile de menaj. 👉 Jocuri de imitare privind profesii/meserii cunoscute. 👉 Exerciții despre starea emoțională: ”Sunt fericit / trist/ supărat/ speriat/. 👉 Soft educațional din resurse deschise/ închise. 👉 Etc. 	<p>226, 227.</p> <p>DLC</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală.</p> <p><i>Indicatori:</i> 467.</p> <p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să demonstreze interes pentru carte și citit.</p> <p><i>Indicatori:</i> 501.</p>
Competența specifică 3. Aprecierea valorilor culturii naționale, demonstrând atitudine respectuasă față de apartenența sa		
<p>3.1. Prezentarea informațiilor despre apartenența sa la familie, comunitate, țară.</p> <p>3.2. Demonstrarea interesului pentru tradițiile și obiceiurile neamului.</p>	<ul style="list-style-type: none"> 👉 Discuții despre apartenența sa la familie, comunitate, țară. 👉 Jocuri de imitare: „Masa de sărbătoare în familie” etc. 👉 Exerciții creative despre apartenența sa la familie, comunitate, țară. 👉 Jocuri cu subiect „Plugușorul”; „Casa mare”, „În ospetie la bunici”, „Noi primim oaspeți”, etc.. 👉 Conversații pe baza unor imagini despre sărbători. 👉 Jocuri aplicative de confecționarea unor obiecte necesare pentru tradițiile și obiceiurile neamului. 👉 Etc. 	<p>DPES</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice.</p> <p><i>Indicatori:</i> 181, 184, 190, 197,</p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să manifeste încredere în adulții cunoscuți și să interacționeze cu aceștia.</p> <p><i>Indicatori:</i> 246, 249</p>

Unități de învățare (vârsta 5 – 7 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Recunoașterea identității personale în diverse situații, manifestând încredere în sine și independență		
1.1. Prezentarea informației despre sine și membrii familiei, descriind apartenența sa. 1.2. Demonstrare atitudinii grijulii față de bunurile publice și cele comune. 1.3. Confecționarea unor obiecte, apreciind	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Jocuri orientate spre memorizarea și reproducerea adresei unde locuiește, a grădiniței. ☛ Jocuri de descriere a propriei personalități și a membrilor de familie. ☛ Jocuri și activități de identificare a unor organe 	DPES <i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice.

<p>unicitatea și valoarea lor. 1.4. Argumentarea deciziei în alegerea activității pe care vrea să o realizeze.</p>	<p>interne și funcțiile acestora.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Conversație despre rolul organelor interne în funcționarea organismului omului. ☞ Jocuri în care să se solicite să realizeze sarcini de diversă complexitate. ☞ Povești, poezii, ghicitori despre profesii/meserii, susținute de imagini/planșe. ☞ Vizite, excursii la locuri de muncă inedite care să trezească interesul copiilor (cabinet de stomatologie, etc.). ☞ Soft educațional din resurse deschise/ închise. ☞ Etc. 	<p><i>Indicatori:</i> 185, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197.</p> <p>DFFS</p> <p><i>Standard</i> 2. Copilul va fi capabil să manipuleze obiecte pentru dezvoltarea motricității fine.</p> <p><i>Indicatori:</i> 63, 64, 65.</p> <p><i>Standard</i> 4. Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale.</p> <p><i>Indicatori:</i> 104, 105, 106, 108.</p> <p><i>Standard</i> 6. Copilul va fi capabil să aplice reguli de menținere a sănătății și igienei personale.</p> <p><i>Indicatori:</i> 141.</p>
<p>Competența specifică 2. Demonstrarea emoțiilor în raport cu persoane/lucruri/fenomene, dând dovadă de atitudine pozitivă</p>		
<p>2.1. Identificarea emoțiilor adecvate contextului. 2.2. Descrierea profesiilor/meseriilor cunoscute, apreciind valoarea lor. 2.3. Exprimarea dorințelor, necesităților și opiniilor în diverse situații. 2.4. Demonstrarea răbdării/stăpânirii de sine în cadrul activităților zilnice.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri- exercițiu, lecturi după imagini, de identificare a emoțiilor. ☞ Activități de lectură, povestire, recitare (exprimarea satisfacției, uimirii, bucuriei, utilizând paraverbalul, mimica, gesturile) ☞ Jocuri-exercițiu, jocuri de masă cu imagini pentru realizarea legăturii dintre acțiuni și emoții. ☞ Excursii tematice la unitățile comerciale din localitate și la locul de muncă al părinților. ☞ Observări fragmentare direcționate spre activitatea oamenilor, care este determinată de un conținut economic sau orientare economică. ☞ Exerciții cerbal-logice care dezvăluie indicii esențiali ai reprezentărilor economice. ☞ Activități independente (de ex. repararea 	<p>DPES</p> <p><i>Standard</i> 2. Copilul va fi capabil să-și adapteze trăirile și să-și controleze pornirile impulsive.</p> <p><i>Indicatori:</i> 207, 208, 209, 211.</p> <p><i>Standard</i> 3. Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții.</p> <p><i>Indicatori:</i> 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236.</p> <p>DLC</p> <p><i>Standard</i> 5. Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală.</p>

	<p>tablourilor, jocurilor de masă, cărților).</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de confecționarea jucăriilor-cadourilor pentru copiii din grupele mici. ☞ Expoziția de lucrări „Eu sunt gospodar”. ☞ Activități de redare a emoțiilor, prin creații artistico-plastice (desen, pictură, modelaj). ☞ Soft educațional din resurse deschise/ închise. ☞ Etc. 	<p><i>Indicatori:</i> 471.</p> <p><i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să folosească limbajul scris/tipărit în activitățile zilnice.</p> <p><i>Indicatori:</i> 538.</p>
Competența specifică 3. Aprecierea valorilor culturii naționale, demonstrând atitudine respectuasă față de apartenența sa		
<p>3.1. Descrierea apartenenței sale la familie, comunitate, țară.</p> <p>3.2. Respectarea tradițiilor și obiceiurilor neamului, apreciind valoarea lor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Discuții-panel privind apartenența sa. ☞ Poezii și povești; ☞ Activități de participare la pregătirea și desfășurarea zilelor de sărbătoare împreună cu rudele. ☞ Excursii în atelierele meșterilor populari, în Muzeul Ținuțului Natal din comunitate, Muzeul de Etnografie și Istorie Naturală. ☞ Jocuri cu subiect „De-a meșterii”, „În atelier”, „Casa mare”. ☞ Convorbiri cu meșterii despre confecționarea obiectelor tradiționale. ☞ Audierea colindelor, cântecelor pascale, legendelor etc. ☞ Activități practice: desen, confecționarea unor lucruri naționale (de ex. mărțișoare, ☞ Vizionări de spectacol, filme tematice, concerte „Limba și cultura poporului nostru, locurile pitorești, simbolurile de stat etc.”. ☞ Etc. 	<p>DPES</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice.</p> <p><i>Indicatori:</i> 197</p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să manifeste încredere în adulții cunoscuți și să interacționeze cu aceștia.</p> <p><i>Indicatori:</i> 256, 257</p>

4.2.2. EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

Unități de învățare (vârsta 1,5 – 3 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Identificarea relațiilor cu adulții și cu semenii, manifestând politete în familie și societate		

<p>1.1. Recunoașterea unor situații reale privind inițierea unor interacțiuni pozitive cu membrii de familie, cu adulți și semeni.</p> <p>1.2. Aplicarea celor mai simple formule de politețe în diverse contexte.</p> <p>1.3. Adaptarea comunicării cu adulți și semeni la diverse situații, prin înțelegere și respect.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri de rol – „eu” în cadrul familiei mele; ☞ Sarcini care necesită ajutor reciproc; ☞ Exerciții de exprimare a formelor de politețe; ☞ Exerciții de exprimare a solicitării ajutorului față de colegi, educatori sau părinți. ☞ Citirea și analiza unor povești despre solicitarea ajutorului. ☞ Jocuri energizante realizate cu alți copii. ☞ Soft educațional din resurse deschise/ închise. ☞ Etc. 	<p>DPES</p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să manifeste încredere în adulții cunoscuți și să interacționeze cu aceștia.</p> <p><i>Indicatori:</i> 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246.</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să ceară ajutorul când are nevoie.</p> <p><i>Indicatori:</i> 263, 264.</p> <p><i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să interacționeze pozitiv cu copii de vârstă apropiată.</p> <p><i>Indicatori:</i> 274, 275, 276, 277.</p> <p>DFFS</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să manipuleze obiecte pentru dezvoltarea motricității fine.</p> <p><i>Indicatori:</i> 55, 58, 59.</p> <p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să respecte reguli de securitate personală.</p> <p><i>Indicatori:</i> 149, 150.</p>
<p>Competența specifică 2. Aplicarea regulilor de comportament în familie/comunitate, demonstrând responsabilitate față de sine și cei din jur</p>		
<p>2.1. Perceperea regulilor de comportament pentru înțelegerea efectelor acestora.</p> <p>2.2. Demonstrarea unui comportament grijuliu față de sine și cei din jur.</p> <p>2.3. Exercițierea unor acțiuni responsabile față de bunurile materiale, exploatându-le cu atenție.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri de formarea grupurilor; ☞ Exerciții de identificare a unui anumit tip de comportament din viața cotidiană. ☞ Desene ”Familia mea”, ”Grupa mea”, ”Prietenii mei ” ☞ Exerciții de dialog și jocuri privind regulile de conduită. ☞ Soft educațional din resurse deschise/ închise. ☞ Etc. 	<p>DPES</p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să manifeste încredere în adulții cunoscuți și să interacționeze cu aceștia.</p> <p><i>Indicatori:</i> 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246.</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să ceară ajutorul când are nevoie.</p> <p><i>Indicatori:</i> 264.</p>
<p>Competența specifică 3. Respectarea diferențelor/ diversității culturale, promovând valorile culturii naționale</p>		
<p>3.1. Recunoașterea asemănarilor și</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Exerciții de stimulare a unor 	<p>DPES</p>

<p>deosebirilor dintre oameni.</p> <p>3.2. Demonstrarea abilităților de cooperare cu ceilalți.</p> <p>3.3. Descoperirea aspectelor principale despre țara sa și ale altor copii din grupă.</p>	<p>comportamente adecvate în diferite situații.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Interview despre persoanele din casă, din curte, din sala de grupă. ☞ Planșe interactive. ☞ Exerciții în care să împartă și să înapoieze jucării altor copii. ☞ Jocuri de imitare a portului național și ale diferitor naționalități. ☞ Soft educațional din resurse deschise/ închise. ☞ Etc. 	<p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să recunoască, să aprecieze și să respecte asemănările și deosebirile dintre oameni.</p> <p><i>Indicatori:</i> 289, 290, 291.</p> <p><i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să perceapă regulile și efectele acestora.</p> <p><i>Indicatori:</i> 309, 310.</p> <p><i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să-și asume responsabilități, să negocieze și să participe la luarea deciziilor.</p> <p><i>Indicatori:</i> 323, 324.</p> <p><i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să coopereze cu ceilalți.</p> <p><i>Indicatori:</i> 338, 339, 340, 341.</p> <p><i>Standard 11.</i> Copilul va fi capabil să manifeste empatie față de celelalte persoane.</p> <p><i>Indicatori:</i> 357, 358.</p>
--	---	--

Unități de învățare (vârsta 3 – 5 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Identificarea relațiilor cu adulții și cu semenii, manifestând politețe în familie și societate		

<p>1.1. Prezentarea unor situații reale privind inițierea unor interacțiuni pozitive cu membrii de familie, cu adulți și semeni.</p> <p>1.2. Utilizarea formulelor de politețe în diverse contexte.</p> <p>1.3. Exprimarea verbală a sentimentelor față de adulți, semeni inițind lucruri care știu că le vor plăcea, îi vor bucura pe adulți (părinți, bunici, educatori etc).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Exerciții de descriere a relațiilor dintre sine și membrii familiei în diverse momente ale zilei sau la anumite evenimente, în realizarea anumitor sarcini și responsabilități. ☞ Caracterizarea părinților (exteriorul lor, ocupațiile lor, relațiile cu copiii). ☞ Situații problematice de inițierea interacțiunilor cu alți adulți, atunci când se despart de membrii familiei (în baza unor subiecte din povești, povestiri). ☞ Exerciții de identificarea unor pași pe care să-i parcurgă în solicitarea ajutorului pentru diferite situații ☞ Jocuri de cooperare și comunicare; ☞ Jocuri de imitare manifestând politețea în familie, grădiniță, comunitate; ☞ Soft educațional din resurse deschise/ închise. ☞ Etc. 	<p>DPES</p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să manifeste încredere în adulții cunoscuți și să interacționeze cu aceștia.</p> <p><i>Indicatori:</i> 247, 248, 249, 250, 251, 252.</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să ceară ajutorul când are nevoie.</p> <p><i>Indicatori:</i> 265, 266, 267, 268, 269.</p> <p><i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să interacționeze pozitiv cu copii de vârstă apropiată</p> <p><i>Indicatori:</i> 278, 279, 280, 281.</p> <p>DFFS</p> <p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să respecte reguli de securitate personală.</p> <p><i>Indicatori:</i> 152.</p> <p>DLC</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul.</p> <p><i>Indicatori:</i> 398.</p> <p>DC</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să identifice relația cauză-efect în urma unor interacțiuni cu obiecte, fenomene, oameni.</p> <p><i>Indicatori:</i> 556.</p>
<p>Competența specifică 2. Aplicarea regulilor de comportament în familie/comunitate, demonstrând responsabilitate față de sine și cei din jur</p>		
<p>2.1. Recunoașterea responsabilităților microgrupului din care face parte pentru a le</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri de formarea grupurilor; ☞ Vizionarea teatrului de păpuși. 	<p>DPES</p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să manifeste</p>

<p>respecta.</p> <p>2.2. Adoptarea toleranței și grijii față de persoanele în etate și persoanele cu nevoi speciale.</p> <p>2.3. Exprimarea atitudinii responsabile față de bunurile materiale, exploatându-le cu atenție.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri interactive privind „grija față de persoanele în etate și persoanele cu nevoi special”. ☞ Lecturi în imagini tematice. ☞ Dialoguri despre normele de conduită. ☞ Jocuri-exerciții privind păstrarea bunurilor materiale din familie, grădiniță, comunitate. ☞ Soft educațional din resurse deschise/ închise. ☞ Etc. 	<p>încredere în adulții cunoscuți și să interacționeze cu aceștia.</p> <p><i>Indicatori:</i> 247, 249, 250, 251, 252.</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să ceară ajutorul când are nevoie.</p> <p><i>Indicatori:</i> 266, 267, 268, 269.</p> <p><i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să interacționeze pozitiv cu copiii de vârstă apropiată</p> <p><i>Indicatori:</i> 281.</p> <p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să respecte reguli de securitate personală.</p> <p><i>Indicatori:</i> 292, 294.</p> <p><i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să perceapă regulile și efectele acestora.</p> <p><i>Indicatori:</i> 311, 312, 313, 314.</p> <p><i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să-și asume responsabilități, să negocieze și să participe la luarea deciziilor.</p> <p><i>Indicatori:</i> 325, 326, 327, 328.</p> <p><i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să coopereze cu ceilalți.</p> <p><i>Indicatori:</i> 343.</p>
<p>Competența specifică 3. Respectarea diferențelor/ diversității culturale, promovând valorile culturii naționale</p>		
<p>3.1. Identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre oameni, acceptând diversitatea.</p> <p>3.2. Adaptarea comportamentului la regulamentul grupei și al grădiniței.</p> <p>3.3. Respectarea culturii sale și recunoașterea</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Convorbiri despre drepturile și obligațiile copilului; ☞ Studiul de caz (privind necesitatea respectării membrilor familiei); 	<p>DPES</p> <p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să recunoască, să aprecieze și să respecte asemănările și deosebirile dintre oameni.</p>

<p>aspectelor ale altor culturi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Discuții despre importanța și necesitatea respectării regulilor de conduită civilizată; ☞ Povestiri, poezii, scenete; ☞ Lectura imaginilor; ☞ Jocuri împreună cu copii diferiți. ☞ Soft educațional din resurse deschise/ închise. ☞ Etc. 	<p><i>Indicatori:</i> 292, 293, 294, 295. <i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să perceapă regulile și efectele acestora. <i>Indicatori:</i> 311, 312, 313, 314. <i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să-și asume responsabilități, să negocieze și să participe la luarea deciziilor. <i>Indicatori:</i> 325, 326, 327, 328. <i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să coopereze cu ceilalți. <i>Indicatori:</i> 342, 344, 345. <i>Standard 11.</i> Copilul va fi capabil să manifeste empatie față de celelalte persoane. <i>Indicatori:</i> 359, 360.</p>
---	--	---

Unități de învățare (vârsta 5 – 7 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Identificarea relațiilor cu adulții și cu semenii, manifestând politețe în familie și societate		
<p>1.1. Descrierea unor situații reale privind inițierea unor interacțiuni pozitive cu membrii de familie, cu adulți și semenii în diverse contexte.</p> <p>1.2. Utilizarea formulelor de politețe în diverse contexte, argumentând valoarea lor.</p> <p>1.3. Exprimarea respectului față de semenii, față de părinți și bunici, acordându-le ajutor când aceștia au nevoie în activitățile gospodărești/ în curte/pe stradă.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Dialoguri despre membrii familiei. ☞ Exerciții de stimulare a unor comportamente în diferite situații și contexte. ☞ Jocuri de rol de manifestarea politeții. ☞ Poezii, povești și fabule despre solicitarea ajutorului. ☞ Desene, picturi, colaje: „Casa părinților, a bunicii, despre Patrie, plai natal”. ☞ Soft educațional din resurse deschise/ închise. ☞ Etc. 	<p>DPES</p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să manifeste încredere în adulții cunoscuți și să interacționeze cu aceștia.</p> <p><i>Indicatori:</i> 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259.</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să ceară ajutorul când are nevoie.</p> <p><i>Indicatori:</i> 270, 271.</p> <p><i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să interacționeze pozitiv cu copii de vârstă apropiată</p> <p><i>Indicatori:</i> 282, 283, 284, 285.</p> <p>DFFS</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să efectueze diverse mișcări și activități fizice.</p> <p><i>Indicatori:</i> 46.</p> <p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să respecte reguli de securitate personală.</p> <p><i>Indicatori:</i> 159, 162.</p> <p>DLC</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să înțeleagă semnificația mesajului vorbit.</p> <p><i>Indicatori:</i> 384.</p> <p>DC</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să observe, să compare și să evalueze acțiuni,</p>

		<p>evenimente și experiențe. <i>Indicatori:</i> 569. <i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să genereze soluții la diverse întrebări, situații, probleme. <i>Indicatori:</i> 583, 584, 585.</p>
Competența specifică 2. Aplicarea regulilor de comportament în familie/comunitate, demonstrând responsabilitate față de sine și cei din jur		
<p>2.1. Descrierea particularităților de comportament a unei persoane oneste, responsabile, grijului. 2.2. Acceptarea regulilor de comportament față de persoanele în etate și persoanele cu nevoi speciale. 2.3. Demonstrarea spiritului de cetățean prin luarea deciziilor și respectarea codurilor de conduită, a valorilor și regulilor stabilite.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri de formarea grupurilor. ☞ Exerciții de stimulare a unor compartimente adecvate în diferite situații. ☞ Jocuri de rol privind aspecte de negociere și de participare la luarea deciziilor. ☞ Lecturi cu imagini despre persoanele în etate și persoanele cu nevoi speciale. ☞ Jocuri interactive de învățarea regulilor de comportament în familie, grădiniță, comunitate. ☞ Studiul de caz (privind necesitatea respectării membrilor familiei /comunității); ☞ Desene, picturi, colaje: ”Familia mea”, ”Grupa mea”, ”Prietenii mei ”. ☞ Jocuri de echipă; ☞ Soft educațional din resurse deschise/ închise. ☞ Etc. 	<p>DPES <i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să recunoască, să aprecieze și să respecte asemănările și deosebirile dintre oameni. <i>Indicatori:</i> 303, 305, 306. <i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să perceapă regulile și efectele acestora. <i>Indicatori:</i> 315, 316, 317, 318, 139, 320. <i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să-și asume responsabilități, să negocieze și să participe la luarea deciziilor. <i>Indicatori:</i> 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335. <i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să coopereze cu ceilalți. <i>Indicatori:</i> 346, 351, 352. <i>Standard 11.</i> Copilul va fi capabil să manifeste empatie față de celelalte persoane. <i>Indicatori:</i> 361, 362, 363, 364.</p>
Competența specifică 3. Respectarea diferențelor/ diversității culturale, promovând valorile culturii naționale		
<p>3.1. Identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre persoane după diferite criterii (gen, aspect exterior, vârstă, profesie, mediu cultural și lingvistic etc.). 3.2. Adaptarea comportamentului la solicitările</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Convorbiri despre drepturile și obligațiunile copilului; ☞ Discuții despre importanța și necesitatea respectării regulilor de conduită civilizată; ☞ Demonstrarea și descrierea propriului 	<p>DPES <i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să recunoască, să aprecieze și să respecte asemănările și deosebirile dintre oameni. <i>Indicatori:</i> 304, 306, 307.</p>

<p>parvenite din partea celorlalți, asumându-și diverse roluri în grup: lider, facilitator, prezentator.</p> <p>3.3. Aprecierea și respectarea propriului patrimoniu cultural și pe cel al altor copii.</p>	<p>patrimoniu cultural și pe cel al altor copii;</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Vizite, excursii cu scop cultural; ☞ Filme educative cu conținut intercultural; ☞ Dialog intercultural; ☞ Jocuri interactive ☞ Soft educațional din resurse deschise/ închise. ☞ Etc. 	<p><i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să perceapă regulile și efectele acestora.</p> <p><i>Indicatori:</i> 316, 317, 318, 139,320, 321.</p> <p><i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să-și asume responsabilități, să negocieze și să participe la luarea deciziilor.</p> <p><i>Indicatori:</i> 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336.</p> <p><i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să coopereze cu ceilalți.</p> <p><i>Indicatori:</i> 347, 352, 353.</p> <p><i>Standard 11.</i> Copilul va fi capabil să manifeste empatie față de celelalte persoane.</p> <p><i>Indicatori:</i> 362, 363, 364, 365.</p> <p>DC</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să observe, să compare și să evalueze acțiuni, evenimente și experiențe.</p> <p><i>Indicatori:</i> 571.</p> <p><i>Standard 12.</i> Copilul va fi capabil să descopere omul ca parte a mediului înconjurător și ființă socială.</p> <p><i>Indicatori:</i> 705.</p>
--	---	--

4.3. LIMBAJ ȘI COMUNICARE

Educație pentru limbaj și comunicare

Competențe specifice

- 1. Receptarea și înțelegerea mesajului oral în diverse situații de comunicare, manifestând atenție și atitudine pozitivă**
- 2. Exprimarea mesajelor orale, demonstrând comportament verbal, nonverbal în contexte de comunicare cunoscute**
- 3. Receptarea și reproducerea conținutului emotiv și ideatic al unui text literar, apreciind valoarea educativă al acestuia.**
- 4. Expunerea creativă a ideilor, manifestând inițiativă și afectivitate.**
- 5. Receptarea diverselor mesaje scrise, dând dovadă de curiozitate în diverse contexte**
- 6. Producerea de mesaje simple scrise, manifestând interes și creativitate.**

3.3.1. EDUCAȚIE PENTRU LIMBAJ ȘI COMUNICARE

Unități de învățare (vârsta 1,5 – 3 ani)

Unități de competență	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Receptarea și înțelegerea mesajului oral în diverse situații de comunicare, manifestând atenție și atitudine pozitivă		
<p>1.1. Reacționarea adecvată la sunete, cuvinte simple rostite clar de către adult.</p> <p>1.2. Identificarea unor persoane, jucării din mediul apropiat după sunetele produse de către acestea.</p> <p>1.3. Recunoașterea denumirilor unor obiecte, a unor acțiuni uzuale din mediul familiar.</p> <p>1.5. Reacționarea adecvată la audierea unui enunț simplu.</p> <p>1.4. Recepționarea și recunoașterea după intonație a tipului de enunț transmis (o întrebare, o bucurie etc.).</p> <p>1.6. Exprimarea interesului pentru conținutul enunțurilor scurte</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Localizare a sunetelor, obiectelor, persoanelor. ☞ Exerciții de respirație (ex.: mirosirea florii, menținerea balonașelor de săpun în aer etc.); ☞ Recunoaștere a obiectului, vietății, jucăriei etc. după sunetul produs; ☞ Jocuri didactice (ex. „Ridică imaginea”, „Arată jucăria” etc.) ☞ Identificare a denumirii anumitor obiecte, acțiuni uzuale potrivit mesajului audiat, cu sprijin; ☞ Manifestare adecvată la tipul de enunț: întrebare, cerere; ☞ Jocuri didactice (ex. „Strada cu surprize”, “Vesel-trist” etc.) ☞ Exerciții de înțelegere a unor comenzi simple de tipul „dă”, „arată”, „pune” etc. ☞ Corelare a conținutului enunțului scurt cu imaginile; ☞ Exerciții de corelare a conținutului textului cu anumite mișcări etc. 	<p>DLC <i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să asculte și să înțeleagă semnificația mesajului vorbit. <i>Indicatori:</i> 372, 373, 374, 375, 376. <i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală. <i>Indicatori:</i> 459, 460, 461, 462.</p> <p>DPSE <i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să manifeste încredere în adulții cunoscuți și să interacționeze cu aceștia. <i>Indicatori:</i> 242. <i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să ceară ajutorul adultului când are nevoie. <i>Indicatori:</i> 263, 264.</p> <p>DC <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să observe, să compare și să evalueze acțiuni, evenimente și experiențe. <i>Indicatori:</i> 564. <i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să se orienteze în timp și spațiu.</p>

		<i>Indicatori: 639.</i>
Competența specifică 2. Exprimarea mesajelor orale, demonstrând comportament verbal, nonverbal în diverse contexte		
<p>2.1. Repetarea unor sunete, grupuri de sunete simple, a unor cuvinte.</p> <p>2.2. Repetarea/formularea de răspunsuri foarte simple, pe teme familiare.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Repetare de sunete, onomatopee (ex. “Mașinuțele”, “Cum face găscă, pisica?””Trenuțul” etc.), a cuvintelor-răspunsuri; ☛ Jocuri de determinare a obiectului, acțiuni ce se aude și repetarea sunetelor, onomatopeelor (curge apa „s-s-s”, merge o mașină „br-br-br, s-a deschis ușa „cârț – cârț etc.); ☛ Reproducere expresivă de enunțuri, texte simple însoțite de mișcări, intonație (ex., -Gâște, găște!/ -Ga-ga-ga!;-Vreți la baltă?/-Da-da-da! etc. -Ga-ga-ga! Cine face-asa? (copiii raspund: Gasca face-așa: ga-ga-ga!) -Gâsca innoată, uite-așa. Să facem și noi ca ea! etc.); ☛ Completare/reproducere de răspunsuri la întrebări (ex.Mama desenează. Cine desenează?Ce face mama?), a formulelor de 	<p>DLC <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul. <i>Indicatori: 391, 392, 393, 394, 395.</i> <i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să se exprime corect dn punct de vedere gramatical. <i>Indicatori: 417, 418, 419,420, 421, 422, 423.</i> <i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să pronunțe corect sunete, cuvinte ale limbii materne. <i>Indicatori: 443, 444.</i> <i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală. <i>Indicatori: 461,462.</i></p> <p>DPSE <i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în</p>

<p>2.3. Repetarea, producerea ghidată de enunțuri folosind intonația, gesturile, mimica</p> <p>2.4. Numirea, repetarea informației elementare desprinse din diverse materiale. (imagini/carduri, filme animate)</p> <p>2.5. Repetarea/oferirea de informații elementare referitoare la sine.</p> <p>2.6. Reproducerea ghidată a activității curente</p> <p>2.7. Manifestarea dorinței de a vorbi.</p>	<p>salut, de rămas bun etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Formulare de întrebări simple cu sprijinul adultului; ☞ Joc de rol (ex. “Vorbim la telefon”, “De-a prietesele”); ☞ Repetare/verbalizare elementară a imaginilor (ex.:” Ce vezi?”, “Cine este?”, “ Ce face?”); ☞ Exerciții de pronunțare a onomatopeelor (ex. Cum face ursul? Ce mănâncă ursul? etc.) și demonstrarea mișcărilor prin gesturi și mimică (ex. Cum merge ursul? etc.) ☞ Jocuri de explorare, caracterizare a obiectelor (ex.: Numește ce ai găsit”, “Cum este?”etc.). ☞ Joc în perechi (adult-copil) “Cum te numești?” ,“Câți ani ai?”; ☞ Denumire a membrilor propriei familii; ☞ Repetare/verbalizarea elementară a imaginilor (utilizarea timpului prezent Ce faci?” ex.: „Eu mă joc. Eu mă spăl. Eu mă îmbrac; „Ce face păpușa?” (ex. Păpușa doarme. Păpușa mănâncă. etc.) ☞ Relaționare în joc cu colegii și adulții; ☞ Formulare de rugăminți cu elemente de etichetă „Dă-mi te rog ... ”(verb la modul imperativ) „Mulțumesc”, „Cu plăcere” cu sprijin ☞ etc. 	<p>mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice.</p> <p><i>Indicatori: 185,186,188,189, 190.</i></p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții.</p> <p><i>Indicatori: 215, 216.</i></p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să manifeste încredere în adulții cunoscuți și să interacționeze cu aceștia.</p> <p><i>Indicatori: 246.</i></p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să ceară ajutorul adultului când are nevoie.</p> <p><i>Indicatori: 263.</i></p> <p>DC</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să observe, să compare și să evalueze acțiuni, evenimente și experiențe.</p> <p><i>Indicatori: 563.</i></p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să valorifice experiențele acumulate în diverse contexte.</p> <p><i>Indicatori: 572,573</i></p>
<p>Competența specifică 3. Receptarea și reproducerea conținutului emotiv și ideatic al unui text literar, apreciind valoarea educativă a acestuia</p>		
<p>3.1. Reacționarea emoțională la audierea conținutului poveștilor/poeziilor în baza imaginilor/marionetelor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Repetare/recitare a poeziilor „Tăpușele” „Gâdilici” „Car-car”, „Căluțul” de Iu. Filip, „Vine trenul” de V. Roman. ☞ Redare expresivă elementară a mișcărilor, gesturilor și mimicii în baza conținutului poeziei, poveștilor ☞ Vizionare a teatrului de păpuși, „Ridichea”, „Gogoșa” etc. 	<p>DLC</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să asculte și să înțeleagă semnificația mesajului vorbit.</p> <p><i>Indicatori: 372, 373, 374, 375, 376.</i></p>

<p>3.2.Repetarea/reproducerea răspunsurilor simple la întrebările adresate în baza textului</p> <p>3.3. Recunoașterea personajelor din text în baza imaginilor/ cardurilor</p> <p>3.4. Reproducerea ghidată de enunțuri elementare desprinse din povești</p> <p>3.5. Exprimarea interesului pentru audierea repetată a textelor literare</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Răspunde la întrebări simple în baza imaginilor. ☞ Completează enunțurile audiate (ex: „Trăia odată o ...” „ Car-car/ M-a pus mama nuci să ...(car)”etc.) ☞ Recitare a poeziilor cu onomatopoe. ☞ Ordonare a fișelor/ cardurilor cu personaje în baza conținutului poveștii ☞ Jocuri verbale ”Cine este?” „Arată”, „Aceasta este...” „Da-nu!” ☞ Selectare a marionetelor-personaje dintr-o poveste etc. ☞ Recitare a poeziilor din folclor; ☞ Înscenare a unui episod din povești (teatru de masă) cu sprijin; ☞ Reproducere de texte scurte concomitent sau în urma vizionării de filme animate (povești) cu anumite repetări (mp4); ☞ Solicitare repetată a audierii/vizionării textului; ☞ Manifestare de sine stătătoare de a opera cu siluete – personaje din povești (teatru de masă). 	<p>Standard 7. Copilul va fi capabil să demonstreze interes pentru carte și citit <i>Indicatori: 495, 496, 497, 498.</i></p> <p>DPSE Standard 3. Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții. <i>Indicatori: - 215</i></p> <p>DC Standard 2. Copilul va fi capabil să observe, să compare și să evalueze acțiuni, evenimente și experiențe. <i>Indicatori: 563, 564.</i></p> <p>Standard 3. Copilul va fi capabil să valorifice experiențele acumulate în diverse contexte <i>Indicatori: 572, 573.</i></p> <p>DFFS Standard 2. Copilul va fi capabil să manipuleze obiecte pentru dezvoltarea motricității fine. <i>Indicatori: 55,57.</i></p>
Competența specifică 4. Expunerea creativă a ideilor, manifestând inițiativă și afectivitate		
<p>4.1. Enumerarea unor obiecte, vietăți și dezmiardarea lor.</p> <p>4.2. Completarea cuvintelor/ enunțurilor.</p> <p>4.3. Înscenarea poveștilor scurte etc.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocul „Dezmiardă-le” (ex. urs-ursuleț, pui-puișor etc.). ☞ Continuare a cuvintelor din enunțuri simple (ex. Eu am o ma-... șină, ma-...să. Mașina este ma... etc.) ☞ Jocul verbal „Ce faci?” ☞ Jocuri „Cutiuța magică” „Cum credeți, cine a venit la voi în 	<p>DLC Standard 2. Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul. <i>Indicatori: 392, 394</i></p> <p>Standard 4. Copilul va fi capabil să pronunțe corect sunete, cuvinte ale limbii materne. <i>Indicatori: 440, 442.</i></p>

	<p>ospetie?”</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Teatru de masă „Foișorul”, „Gogoșa” etc. ☞ etc. 	<p>DPSE <i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să interacționeze pozitiv cu copii de vârstă apropiată. <i>Indicatori:</i> 276, 277.</p> <p>DC <i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să genereze soluții la diverse întrebări, situații, probleme. <i>Indicatori:</i> 579, 580.</p>
Competența specifică 5. Receptarea diverselor mesaje scrise, dând dovadă de curiozitate în diverse contexte		
<p>5.1. Explorarea elementară a cărții cu unele simțuri.</p> <p>5.2. Recunoaștere prenumelui după pozele prezentate</p> <p>5.3. Reproducerea ghidată a conținutului simplu al cardurilor/ imaginilor.</p> <p>5.4 Manifestarea interesului pentru a răsfoi și dorința de a audia conținutul cărții.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Diferențiere a cărților de imagini. ☞ Jocuri cu loto mare. ☞ Jocuri „Cine este acesta/aceasta?” „Adevărat-fals” , etc. ☞ Căutare a unor obiecte, vietăți dintr-o carte. ☞ Repetare/verbalizare a imaginilor (ex. Mama spală. Mama citește. Mama dansează etc.). ☞ Asociere a conținutului unui mesaj oral cu anumite imagini, cu sprijin. ☞ Examinare, răsfoire de cărți (cărți de colorat, cărți cu imagini mari simple). ☞ „Citire” ghidată a imaginilor din cartea cu povești. ☞ Simulare a „citirii” imaginii/textului păpușilor. 	<p>DLC <i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să demonstreze interes pentru carte și citit. <i>Indicatori:</i> 495, 496, 497, 498.</p> <p><i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să folosească limbajul scris/ tipărit în activitățile zilnice. <i>Indicatori:</i> 530.</p> <p>DPSE <i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice. <i>Indicatori:</i> 174.</p> <p>DFFS <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să manipuleze obiecte pentru dezvoltarea motricității fine. <i>Indicatori:</i> 55, 57.</p> <p>DC <i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să genereze soluții la diverse întrebări, situații, probleme. <i>Indicatori:</i> 579.</p>
Competența 6. Producerea de mesaje simple scrise, manifestând interes și creativitate.		

<p>6.1. Deosebirea scrisului de imagine .</p> <p>6.2. Realizarea unor elemente grafice.</p> <p>6.3. Manifestarea dorinței de a „scrie”.</p>	<ul style="list-style-type: none"> 👉 Jocuri „Arată imaginea”, „Arată unde este scris?” 👉 Scrierea” unor semne mari, cu diferite instrumente de scris pe diferite suprafețe (foaie, tablă, nisip etc.); 👉 Jocuri cu degețelele etc. 👉 Jocuri cu șireturi, năsturei,clește , cu degețelele, (închiderea, deschiderea pumnișorului) etc. 👉 Jocul „Găsește ce este ascuns” (într-un bol cu orez sunt ascunse bile mici). 👉 Redare de mâzgălituri și verbalizarea lor. 👉 Etc. 	<p>DLC</p> <p>Standard 10. Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de grafisme: desene, semne, forme, pregrafisme.</p> <p><i>Indicatori: 540</i></p> <p>DFFS</p> <p>Standard 3. Copilul va fi capabil să realizeze compoziții plastice (desene, picturi, modelaje și aplicații)</p> <p><i>Indicatori: 68, 69, 70, 72.</i></p> <p>Standard 4. Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale.</p> <p><i>Indicatori: 97, 98.</i></p> <p>DC</p> <p>Standard 2. Copilul va fi capabil să observe, să compare și să evalueze acțiuni, evenimente și experiențe</p> <p><i>Indicatori: 564</i></p>
--	---	--

Creații literare orientative

Poezii, jocuri: „Băița” de Ion Hadârcă, „Tăpușele”-populară, „Tăpușele”- de Iu. Filip, „Iată bunicul” –joc popular francez, „Cine și cum strigă”, „În curtea de păsări”, „Gâdilici”, „Car-car”, „Cine ce vrea” de Iu. Filip, „Gâștele” de Iu. Filip, „Căluțul” de Iu. Filip, „Cățeluș cu părul creț” (populară), „Apușoară, apușoară” (populară), „Vine trenul” de V. Romanciuc, „Păsărică, păsărea” de Iu. Filip, „Vine capra de la piață” de C. Dragomir, „Iepurașul” de A. Suceveanu, „Cântec de leagăn” etc.

Povestiri: „Toamna” de Sp. Vangheli, „Bobocel” de I Druță etc.

Povești: „Gogoșa” (text adaptat), „Ridichea” (text adaptat), „Găinușa porumbacă”, „Foișorul” text adaptat

Culegeri: „Învățăm împreună limba română” Culegere de povești, snoave și povestiri, Chișinău, 2016 „Culegere de texte” (Supliment pentru proiectarea activităților integrate în instituțiile preșcolare), Chișinău, 2012 etc.

Unități de învățare (vârsta 3 – 5 ani)

Unități de competență	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la
-----------------------	-----------------------------------	--

Competența specifică 1. Receptarea și înțelegerea mesajului oral în diverse situații de comunicare, manifestând atenție și atitudine pozitivă

1.1. Perceperea și diferențierea unor sunete din cuvinte cu sonoritate asemănătoare, a unor enunțuri.	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Diferențiere a unor cuvinte cu sonoritate asemănătoare (ex. coș-cos, punte-munte,), enunțuri cu aceste cuvinte (ex. Eu pat mingea/ Eu bat mingea); 	<p>DLC</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să înțeleagă semnificația mesajului vorbit.</p> <p><i>Indicatori:</i> 377, 378, 379, 380, 381.</p>
1.2. Recunoașterea unor surse sonore (persoane, jucării, viețuitoare, obiecte) din mediul apropiat după sunetele produse.	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Identificare a obiectului, acțiunii ce se aude (curge apa, merge o mașină, sună clopoțelul etc.); ☛ Stabirire a mărimii unor obiecte, viețuitoare după sunetele produse (ex. câine-cățel, pui-găină, clopot-clopoțel etc.) 	<p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să demonstreze interes pentru carte și citit.</p> <p><i>Indicatori:</i> 501.</p>
1.3. Recunoașterea denumirilor unor obiecte, clase de obiecte uzuale, acțiuni, însușiri din mediul familiar	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Selectare și ordonare a unor imagini/ carduri în baza mesajului audiat; ☛ Găsire a imaginilor ce reprezintă obiecte, clase de obiecte, fenomene etc. ☛ Jocuri didactice (ex. „Ce poate face mama?” etc.) ☛ Executare a unor solicitări didactice simple de tipul „ascultă”, „aranjează”, „desenează”, „arată”, „deschide”, „colorează”; a două-trei comenzi corelate între ele (ex: „Ia pixul și desenează.”); ☛ Determinare a tipului de enunț: întrebare, solicitare, bucurie etc. (ex. mimare, mișcare etc.); 	<p>DPSE</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții.</p> <p><i>Indicatori:</i> 226.</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să ceară ajutorul adultului când are nevoie.</p> <p><i>Indicatori:</i> 266, 267.</p> <p><i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să perceapă regulile și efectele acestora.</p> <p><i>Indicatori:</i> 311.</p>
1.4. Recepționarea și recunoașterea după intonație a tipului de enunț transmis (o întrebare, o bucurie, o rugămintă etc.).	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Executare prin mimare, mișcări a înțelegerii textului audiat (oral, în format mp4); ☛ Semnalare prin răspuns non verbal/ verbal scurt a înțelegerii mesajului/textului audiat; 	<p>DFSIP</p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale.</p> <p><i>Indicatori:</i> 99.</p>
1.5. Perceperea și înțelegerea mesajelor verbale	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Percepere a sensului cuvântului, enunțului simplu potrivit contextului (ex. coada avionului, coada pisicii etc.); 	
1.6. Exprimare a interesului pentru receptarea și	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Jocuri didactice (ex. “Ce se mai numește astfel?” 	

<p>înțelegerea mesajelor/îmbinărilor de cuvinte.</p>	<p>dinte în guriță, dinte la pieptene etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> ☛ Deosebire a speciilor literare (povestea, poezia); ☛ Jocul “Spune ce ai auzit”etc. ☛ etc. 	
<p>Competența specifică 2. Exprimarea mesajelor orale, demonstrând comportament verbal, nonverbal în diverse contexte</p>		
<p>2.1. Articulația unor sunete, grupuri de sunete în cuvinte, texte.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Repetare de texte cu grupuri de sunete planificate (Ex. Cu-cu cuc / Toata ziua stau în nuc/Și mă numesc (cuc). (Toti copiii pronunță "cuc!cuc!") - Zboară cucu ca naucu / Și tot cântă (Toți copiii : "Cu-cu! Cu-cu!";unele frământări de limbă (ex. "Jos într-un tufiș//Un târâș/Spre mine venea/ Și tot sâsâia. - Cum crezi că făcea? (copiii imită: "sss") ☛ exerciții de reproducere a sunete lor audiate (curge apa, merge o mașină, o motocicletă, sună clopoțelul mic,mare etc.); 	<p>DLC</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul. <i>Indicatori:</i> 396, 397, 398, 399, 400.</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să se exprime corect din punct de vedere gramatical. <i>Indicatori:</i> 424, 425, 426, 427, 428, 429.</p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să pronunțe corect sunete, cuvinte ale limbii materne. <i>Indicatori:</i> 445, 446, 447.</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală. <i>Indicatori:</i> 463, 464, 465, 466, 467.</p> <p>DPSE</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice. <i>Indicatori:</i> 178, 180, 181, 182, 184,</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții. <i>Indicatori:</i> 221, 222, 223, 224, 225.</p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să manifeste încredere în adulții cunoscuți și să interacționeze cu aceștia. <i>Indicatori:</i> 248, 249, 250.</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să ceară ajutorul adultului când are nevoie. <i>Indicatori:</i> 265</p>
<p>2.2 Alcătuirea de întrebări și răspunsuri simple în diferite situații de comunicare.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Jocuri didactice (ex. “Eu întreb. Tu răspunzi”, „Microfonul fără fir”, „Răspunde-aruncă-întreabă”-variantă simplificată etc. ☛ Construire de dialoguri (scurte) în situații de comunicare familiară. ☛ Jocuri didactice („La telefon” „La magazin” etc.); ☛ Joc de rol (ex.“La bunica”, “ La grădiniță”etc.) ,folosind norme elementare de etichetă verbală 	
<p>2.3. Reproducerea/producerea de mesaje scurte, recurgând la expresivitatea verbală (accent, intonație)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Recitare expresivă de texte versificate cu alternarea ritmului și intonației;; ☛ Reproducere de texte conomitent sau în urma vizionării de texte ecranizate (povești) (mp4); ☛ Înscenări de texte scurte; ☛ Reproducere a anumitor evenimente familiare 	

<p>2.4. Povestirea coerentă a anumitor situații/evenimente din viața cotidiană. (trecut, prezent)</p>	<p>(ex. Cum ai petrecut ziua de duminică? Ce ai făcut azi dimineață? Etc.)</p>	
<p>2.5. Formularea enunțului, respectând ordinea corectă a părților de propoziție</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Jocuri didactice (ex.:” Numește ce vezi”, “Ce face?” „Cum este?” etc.) și comletare/alcătuire de propoziții; ☛ Verbalizare a imaginii cu subiect (se va urmări respectarea ordinei corecte a părților de propoziție: subiect, predicat si alte părți de propoziție). 	<p>DC <i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să identifice relația cauză-efect în urma unor interacțiuni cu obiecte, fenomene, oameni.</p>
<p>2.6. Descrierea ghidată a unor obiecte, vietăți, imagini /carduri după diferite criterii, aspecte</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Descriere elementară și recunoaștere a obiectului, a vietății etc. 	<p><i>Indicatori: 556, 557.</i> <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să observe, să compare și să evalueze acțiuni, evenimente și experiențe.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Caracterizare a persoanelor (ex. jocul “Spune cine este?”, Cubul (variantă simplificată), folosind limbajul textului etc.); 	<p><i>Indicatori: 566.</i> <i>Standard 11.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze metode și instrumente de integrare a mediului înconjurător.</p>
<p>2.7.Oferirea de informații elementare referitoare la sine și alte persoane apropiate cu/fără sprijin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Povestire despre sine, persoane apropiate; ☛ Conversații pe teme familiare; ☛ Răspuns la întrebări simple de identificare: “Eu sunt/mă numesc... Am ochii...etc.” 	<p><i>Indicatori: 686.</i> DFFS <i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale.</p>
<p>2.8. Manifestarea dorinței de a discuta cu adulții și colegii săi, respectând unele norme elementare de etichetă verbală.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Jocuri de rol (ex.“De-a mama și de-a tata”) ☛ Prezentare elementară a autoportretului, a portretului altor persoane; ☛ Relatare despre mediul în care locuiesc. 	<p><i>Indicatori: 99.</i></p>
	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Relatare de întâmplări din experiența zilnică; ☛ Participare activă la discuțiile dintr-un grup; ☛ Întreținere de dialoguri în perechi, în grupuri a câte 3-4copii, respectând unele norme elementare de etichetă verbală. ☛ Solicitare de informații de la adult, colegi; ☛ etc. 	

Competența 3. Receptarea și reproducerea conținutului emotiv și ideatic al unui text literar, apreciind valoarea educativă al acestuia

<p>3.1. Perceperea conținutului textului literar (povești, poezii) în baza imaginilor/ cardurilor/filmulețelor educative și raportarea imaginilor la textul audiat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Stabilire a denumirii cărții după imaginea de pe copertă. ☞ Reconstituire de imagini (puzzle) și caracteristica elementară a celor obținute. ☞ Deosebire a poveștii de poezie/ghicitoare. ☞ Jocuri verbale „Spune ce este?”etc. ☞ Redare a unor poezie/fragmente din text, recurgând la mesajul nonverbal. ☞ Vizionare a teatrului de păpuși/ texte ecranizate și manifestare de emoții. ☞ Răspunde la întrebări în baza textului (relativ desfășurat). 	<p>DLC <i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să înțeleagă semnificația mesajului vorbit. <i>Indicatori:</i> 378, 380. <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul. <i>Indicatori:</i> 397, 398.</p>
<p>3.2. Crearea răspunsurilor la întrebările adresate în baza textului.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Redare a unor poezie/fragmente din text, recurgând la mesajul nonverbal. ☞ Vizionare a teatrului de păpuși/ texte ecranizate și manifestare de emoții. ☞ Răspunde la întrebări în baza textului (relativ desfășurat). 	<p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală. <i>Indicatori:</i> 467, 468, 469. <i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să demonstreze interes pentru carte și citit. <i>Indicatori:</i> 501, 502, 503.</p>
<p>3.3. Caracterizarea personajelor preferate și aprecierea faptelor lor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri verbale ”Ghici personajul”, ☞ Identificare a personajelor în baza imaginilor. ☞ Aprecieri a elementară a comportamentului unor personaje. ☞ Recunoaștere a personajelor după descrierea făcută de adult ☞ Dezlegarea ghicitorilor/ descrieri „Cine este vicleană, roșcată și iubește găinile?” etc. ☞ Ordonare a fișelor/ cardurilor cu personaje în baza conținutului poveștii ☞ Simularea mișcărilor personajelor și recunoașterea lor 	<p>DPSE <i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții. <i>Indicatori:</i> 226. <i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să recunoască, să aprecieze și să respecte asemănările și deosebirile dintre oameni. <i>Indicatori:</i> 292, 293.</p>
<p>3.4. Reproducerea expresivă a textelor literare cu/fără imagini.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Reproducere de povești (fragmente); ☞ Recitare expresivă a poeziilor din folclor/ poeziilor pe roluri.; 	<p>DC <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să observe, să compare și să evalueze acțiuni, evenimente și experiențe. <i>Indicatori:</i> 565, 566. <i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să valorifice experiențele acumulate în diverse contexte.</p>

3.5. Exprimarea interesului pentru audierea/reproducerea textelor literare	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Înscenări de povești; ☞ Completare a enunțului, a ultimului vers al poeziei audiate etc. ☞ Repovestire textului după întrebări; ☞ Jocuri „Desaga cu povești”, „Împărăția poveștilor” etc. ☞ Folosire în limbaj a formulelor de început a poveștilor ☞ Manifestare a dorinței de a audia poezii, povestiri, povești și a le reproduce/repovesti. ☞ Participare la concursul „Cel mai bun recitator” etc. 	<i>Indicatori: 574.</i>
Competența 4. Expunerea creativă a ideilor, manifestând inițiativă și afectivitate.		
<p>4.1. Modificarea denumirilor unor obiecte, vietăți prin sufixare și alcătuirea propozițiilor simple.</p> <p>4.2. Completarea unor mesaje/texte cu/fără imagini.</p> <p>4.3. Crearea mesajelor pe teme libere cu imagini/fără imagini</p> <p>4.4. Înscenarea textelor literare cunoscute</p> <p>4.5. Improvizarea unui dialog creativ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri verbale „Selectează și dezmiardă cuvintele” „Mare - mică”(ex. căpșună-căpșunică, cireășă-cireșică etc.) ☞ Construire de propoziții. ☞ Compunere ghidată a sfârșitului unui text (poveste, poezie). ☞ Completare a unui text ce conține omisiuni. ☞ Găsire de cuvinte rime (ex. casă – masă; ouă-rouă-plouă-nouă etc.). ☞ Jocuri „Cine are coadă?”. ☞ Compunere a unei povestiri pe temă ghidată. ☞ Alcătuire în baza imaginii a unei noi povești/povestiri. ☞ Verbalizare a celor imaginate. ☞ Jocul „Ce putem face cu o batistă?” etc. ☞ Participare în prezentarea teatrului de masă, de păpuși etc. ☞ Creare a unor jocuri de rol; ☞ Jocuri creative (ex. „Telefonul fără fir” etc.) 	<p>DLC <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul. <i>Indicatori: 396, 397, 398, 399, 400.</i> <i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală. <i>Indicatori: 465, 467, 468, 469.</i> <i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să demonstreze interes pentru carte și citit. <i>Indicatori: 502, 503.</i></p> <p>DPSE <i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții. <i>Indicatori: 221, 226</i> <i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să-și asume responsabilități, să negocieze și să participe la luarea deciziilor. <i>Indicatori: 326, 327</i> <i>Standard 11.</i> Copilul va fi capabil să manifeste empatie față de celelalte persoane.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Etc. 	<p><i>Indicatori:</i> 360.</p> <p>DC</p> <p>Standard 4. Copilul va fi capabil să genereze soluții la diverse întrebări, situații, probleme</p> <p><i>Indicatori:</i> 581, 582.</p>
Competența 5. Receptarea diverselor mesaje scrise, dând dovadă de curiozitate în diverse contexte		
<p>5.1. Recunoașterea prenumelui său scris cu literele mari de tipar.</p> <p>5.2. Distingerea mesajului simplu din imagini/o serie de 2-3 imagini corelate care prezintă evenimente familiare.</p> <p>5.3. Recunoașterea unor simboluri/semne care transmit mesaje simple</p> <p>5.4. Recunoașterea diferitor tipuri de cărți după imagini (cărți sonore,cărți pentru desen, cărți cu povești/poezii etc.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocul „Cine astăzi nu-i la grădiniță?”, „Eu numesc prenumele, tu arăți poza”. ☞ „Citire” ghidată a numelui scris cu literele mari de tipar. ☞ Lectura a 2-3 imagini ce reprezintă evenimente consecutive: „Ne pregătim de grădiniță” etc., ☞ Jocul „Ordonează imaginile”. ☞ Corelare a simbolurilor cu diverse mesaje simple (ex. soarele semnifică timp frumos; zebra – trecerea de pietoni etc.) ☞ Identificare a diferitor tipuri de cărți: carte cu povești, carte de colorat, carte cu imagini etc., și a componentelor ei; ☞ Recunoaștere a titlului unei cărți după imaginea de pe copertă; ☞ Excursie la bibliotecă (librărie) ☞ Examinare a cărților, verbalizarea lor. ☞ Etc. 	<p>DLC</p> <p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să demonstreze interes pentru carte și citit.</p> <p><i>Indicatori:</i> 499, 500, 501, 502, 504.</p> <p><i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să efectueze corespondențe între sunet și literă.</p> <p><i>Indicatori:</i> 515, 516, 517.</p> <p><i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să folosească limbajul scris/ tipărit în activitățile zilnice.</p> <p><i>Indicatori:</i> 531, 532, 534.</p> <p>DPSE</p> <p>Standard 5. Copilul va fi capabil să ceară ajutorul adultului când are nevoie.</p> <p><i>Indicatori:</i> 262.</p>
Competența specifică 6. Producerea de mesaje simple scrise, manifestând interes și creativitate		
<p>6.1. Recunoașterea existenței scrisului și că acesta are înțeles</p> <p>6.2. Trasarea elementelor grafice în anumite contexte.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocul de rol “La magazin” (redarea banilor prin diverse semne) ☞ Desenare a diferitor obiecte ce conțin unele elemente grafice (decorarea șervețelului de masă, a ulciorului, desenarea și decorarea umbrelei etc.). 	<p>DLC</p> <p>Standard 10. Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de grafisme: desene, semne, forme, pregrafisme</p> <p><i>Indicatori:</i> 541, 542.</p>

<p>6.3. Utilizarea desenelor, diverse tipuri de linii pentru a transmite semnificații.</p> <p>6.4. Manifestarea dorinței de a „scrie” .</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Efectuare a diferitor exerciții de dezvoltare a musculaturii fine a mâinii (ex. alegerea cu fiecare deget a boabelor de porumb și orez; apropierea fiecărui deget aparte de centrul palmei și îndreptarea lor etc.) ☞ Folosire corectă a instrumentelor de scris. ☞ Jocul „Ghici ce ți-am scris” ☞ Verbalizare a ceea ce a desenat, a „scris” ☞ Creare de medalioane cu desene ale copiilor în cheia unui text. ☞ Desenare a emoticoanelor (vesel, trist) 	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să realizeze compoziții plastice (desene, picturi, modelaje și aplicații).</p> <p><i>Indicatori:</i> 76, 77, 81, 82.</p>
---	--	---

Creații literare orientative

Poezii, jocuri: „Tăpușele” de Ion Hadârcă, „Tăpușele” de Iu. Filip, „ Mărul” de V. Rusnac, „Familia mea” de C. Dragomir, Degețele –joc popular, „Pisicuță, pis, pis, pis” (populară), „O broscuță” de L. Lari, „Nourașul” de L. Botnaru, „Vine moșul de la vie”- populară, „Liliacul” de C. Dragomir, „O broscuță” de L. Lari, „ Floarea din farfurie” de C. Dragomir, „Trenule , trenuțele” de L. Deleanu, „Mama” de Gr. Vieru, „Lună”- populară, „Fugi,nor,fugi”-populară, „Buburuză”-populară, „Melcul”-populară, „Colind”-populară, „Cuciu” de Gr. Vieru etc.

Povestiri: „Două baloane” , „Familia mea” de T. Arghezi, „Bucurie ,, de I. Bejenaru, „Pâine de la iepure” de P. Darie etc

Povești: „Vulpea și racul” (pov. pop. rusă), „ De ce ursul n-are coadă” (pov. pop. rom.), „ Ridichea”, „Foișorul” etc.

Legende:„Legenda omului de zăpadă”, „Legenda primăverii” etc.

Culegeri:„Învățăm împreună limba română” Culegere de povești, snoave și povestiri, Chișinău, 2016 „Culegere de texte” (Supliment pentru proiectarea activităților integrate în instituțiile preșcolare), Chișinău, 2012 etc.

Unități de învățare (vârsta 5 – 7 ani)

Unități de competență	Exemple de activități de învățare	Indicatori din standarde
Competența specifică 1. Receptarea și înțelegerea mesajului oral în diverse situații de comunicare, manifestând atitudine pozitivă, concentrare și atenție		
<p>Perceperea semnificației unor sunete din cuvinte, a cuvintelor, enunțurilor cu sonoritate asemănătoare.</p> <p>Identificarea unor surse sonore (persoane, vietăți, obiecte, acțiuni etc.), a mărimii și depărtării acestora, după sunetele produse</p>	<p>Recunoaștere a semnificației unor sunete din cuvinte (casă-case, dorm-dormi), a cuvintelor (casă-clasă, gard-card, vânt-cânt..), a enunțurilor cu sonoritate asemănătoare („Am un cos cu fructe” sau „Am un coș cu fructe”etc.) în anumite contexte cotidiene;</p> <p>☛ Determinare a acțiunilor efectuate (ex.:ruperea hârtiei, lovirea cu creionul în masă, în ceașcă etc.);</p> <p>☛ Jocuri didactice (ex. “Telefonul fără fir”, “Adevărat-</p>	<p>DLC <i>Standard 1. Copilul va fi capabil să înțeleagă semnificația mesajului vorbit.</i> <i>Indicatori: 382, 383, 384, 385</i></p> <p>DPSE <i>Standard 3. Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții.</i> <i>Indicatori: 230.</i></p>

<p>Identificarea obiectelor, claselor de obiecte, a acțiunilor, însușirilor, caracteristicilor etc. potrivit denumirii lor.</p> <p>Recepționarea, recunoașterea după intonație a tipului de mesaj transmis (o întrebare, o rugămintă, o nedumerire, o bucurie, o indignare, o cerință etc.)</p> <p>1.5. Înțelegerea semnificațiilor diferitor structuri verbale orale.</p> <p>1.6. Manifestarea interesului pentru receptarea de expresii, texte, (orale sau înregistrate), în contexte de comunicare cunoscute.</p>	<p>fals”,” Reprezintă ce ai auzit”, “Deschide urechea bine” etc.);</p> <p>☞ Stabilire a mărimii și a depărtării unor obiecte după sunetele produse;</p> <p>☞ Clasificare a imaginilor (obiecte, însușiri, acțiuni etc.);</p> <p>☞ Jocuri didactice (ex. „Cine va găsi mai multe”, „Ce timp este astăzi „etc.”)</p> <p>☞ Executare a însărcinărilor de genul: „grupează”, „unește” „așează” „încercuiește” „compară” etc. potrivit mesajului audiat etc.</p> <p>☞ Realizare consecutivă a 2-3 însărcinări necorelate între ele (ex: „Dă-mi cartea ta și închide dulapul.”)</p> <p>☞ Exerciții de recunoaștere a tipului de mesaj după intonație: întrebare, rugămintă, nedumerire, cerință etc.</p> <p>☞ Punere în corespondență a mesajelor audiate cu imagini/ carduri, simboluri etc. corespunzătoare;</p> <p>☞ Semnalare prin răspuns non verbal/ verbal a înțelegerii mesajului/textului audiat;</p> <p>☞ Dezlegare de ghicitori (prin demonstrarea obiectului-răspuns);</p> <p>☞ Înțelegere a sensului cuvintelor, expresiilor (ex. dinte, pâine, Cine știe carte are patru ochi , A lua apă în gură etc.);</p> <p>☞ Deosebire a genurilor și speciilor literare (povestea, poezia, povestirea, ghicitoarea, frământarea de limbă etc.).</p> <p>☞ Jocul “Spune ce ai auzit?” etc.</p> <p>☞ Exprimare a interesului pentru ascultarea și discutarea unor genuri literare diferite (poezii, povești, snoave etc.);</p> <p>☞ etc.</p>	<p>Standard 8. Copilul va fi capabil să perceapă regulile și efectele acestora. <i>Indicatori: 315, 319</i></p> <p>DFSIP Standard 4. Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale. <i>Indicatori: 104, 105.</i></p> <p>DC Standard 4. Copilul va fi capabil să genereze soluții la diverse întrebări, situații, probleme. <i>Indicatori: 584.</i></p> <p>Standard 5. Copilul va fi capabil să realizeze operații cu mulțimi de obiecte (grupare, clasificare, sortare, triere, comparare, ordonare, seriere). <i>Indicatori: 594, 596, 598</i></p>
<p>Competența specifică 2. Exprimarea mesajelor orale, demonstrând comportament verbal, nonverbal în diverse contexte</p>		

<p>2.1. Pronunțarea clară a tuturor sunetelor limbii române, a grupurilor de sunete în cuvinte, expresii mai dificile</p> <p>2.2. Crearea, susținerea unui dialog, în situații de comunicare cunoscute, folosind întrebări și răspunsuri</p> <p>2.3. Producerea de mesaje clare, logice, folosind expresivitatea verbală (intensitate, ritm, intonație accent etc.)</p> <p>2.4. Descrierea unor obiecte, imagini/carduri, vietăți, personaje după diferite criterii, aspecte</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Pronunțare corectă a tuturor sunetelor limbii, a unor grupuri de sunete mai dificile; ☛ Reproducere a frământărilor de limbă; ☛ Găsire a cuvintelor ce rimează (ex. ploioasă, uleioasă...; parc, țarc...; varză, barză...etc.) ☛ Completare a cuvintelor (ex. cra..., îm..., în..., bl..., tra...etc.)etc. ☛ Alcătuire de întrebări (ex.”Explozia stelară” „Cine va alcătui mai multe” etc). ☛ Construire și susținere de dialoguri; ☛ Respectare a etichetei comunicării în dialog ☛ Jocuri didactice (ex. “Ce-ai face dacă...”, “De ce dorești să devii medic?”,”Eu întreb, tu răspunzi”, “Potrivește întrebarea”, etc. ☛ Jocuri de rol (ex. “La bibliotecă” , “ “Interviul”,”Convorbire la telefon”) ☛ Conversații pe diverse teme, etc. <ul style="list-style-type: none"> ☛ Reproducere de mesaje cu alternarea ritmului și intonației; ☛ Discuție liberă despre faptele, întâmplările din viața proprie, ☛ prezentare logică, coerentă, corectă din punct de vedere gramatical a unei informații <ul style="list-style-type: none"> ☛ Caracterizare și descriere a obiectelor, viețuitoarelor, persoanelor , personajelor etc.; ☛ Verbalizare logică, coerentă a imaginii cu subiect, a șirului de imagini; ☛ Convorbire în baza imaginilor, obiectelor din mediu înconjurător; ☛ Clasificare de obiecte după anumite criterii etc.; ☛ Caracterizare a personajelor și faptele lor; 	<p>DLC Standard 4. Copilul va fi capabil să pronunțe corect sunete, cuvinte ale limbii materne. <i>Indicatori:448, 449, 451, 452</i></p> <p>Standard 2. Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul. <i>Indicatori:401, 402, 403,404, 405, 407,408, 410, 411, 412, 413.</i></p> <p>Standard 3. Copilul va fi capabil să se exprime corect din punct de vedere gramatical. <i>Indicatori:430, 431, 432, 433, 434, 435</i></p> <p>Standard 5. Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală. <i>Indicatori: 470, 471, 472, 474, 478, 479, 481.</i></p> <p>DPSE Standard 1. Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice. <i>Indicatori:194, 196</i> Standard 3. Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții. <i>Indicatori:229, 231</i> Standard 5. Copilul va fi capabil să ceară ajutorul adultului când are nevoie. <i>Indicatori:271</i> Standard 8. Copilul va fi capabil să perceapă regulile și efectele acestora. <i>Indicatori:317, 318.</i></p> <p>DC</p>
--	--	--

<p>2.5. Prezentarea de informații logice referitoare la sine și la universul imediat.</p> <p>2.6. Expunerea logică, coerentă, fluidă a anumitor evenimente.</p> <p>2.7. Formularea enunțului dezvoltat, respectând ordinea corectă a părților de propoziție (subiect, predicat și alte părți de propoziție)</p> <p>2.8.. Manifestarea dorinței de a relaționa cu persoanele din mediul apropiat, respectând normele elementare de etichetă verbală</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Povestire a unui eveniment respectând succesiunea evenimentelor etc. ☞ Povestire despre sine persoane apropiate. ☞ Prezentare a autoportretului, a portretului altor persoane. ☞ Jocuri didactice (ex. “Ghici cine este” etc.). ☞ Discuții libere despre faptele, întâmplărilor din viața proprie. ☞ Povestire coerentă și logică a povestirilor în baza benzilor desenate/ o suită de imagini (utilizare în vorbire a verbelor la timpul: trecut, prezent, viitor) ☞ Verbalizare a imaginii cu subiect. ☞ Participare activă la discuțiile dintr-un grup; ☞ Întreținere de dialoguri în perechi, în grup; ☞ Inițiere, susținere a dialogului pe diverse teme cu respectarea normelor elementare de etichetă verbală ☞ etc. 	<p>Standard 1. Copilul va fi capabil să identifice relația cauză-efect în urma unor interacțiuni cu obiecte, fenomene, oameni. <i>Indicatori: 558, 559.</i></p> <p>Standard 2. Copilul va fi capabil să observe, să compare și să evalueze acțiuni, evenimente și experiențe. <i>Indicatori: 567, 568, 569, 570.</i></p>
<p>Competența 3. Receptarea și reproducerea conținutului emotiv și ideatic al unui text literar, apreciind valoarea educativă al acestuia</p>		
<p>3.1. Perceperea conținutului emoțional-expresiv al textului în baza imaginilor/creațiilor ecranizate și reproducerea unor secvențe/textului.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Stabilire a denumirii cărții și a autorului acesteia. ☞ Corelare a conținutului fragmentelor din texte cu imaginile. ☞ Reconstituire de imagini (puzzle) și verbalizare a imaginii finale ☞ Deosebire a poveștii de poezie, povestire, ghicitoare, numărătoare. 	<p>DLC <i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să demonstreze interes pentru carte și citit. <i>Indicatori: 505, 506, 507, 508, 510, 511.</i> <i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să se exprime corect din punct de vedere gramatical. <i>Indicatori: 432, 435</i></p>

<p>3.2. Alcătuirea de întrebări și formularea de răspunsuri la întrebările adresate în baza textului</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri verbale „Spune ce este?”, „Continuă ce ai auzit” „Ghici, ghicitoarea mea?” „Adevărat – fals”etc. ☞ Vizionare a textelor ecranizate și redare expresivă a unor fragmente din acestea etc. 	<p>Standard 5. Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală. <i>Indicatori: 473, 474, 476, 477, 480.</i></p> <p>DPSE</p> <p>Standard 5. Copilul va fi capabil să ceară ajutorul adultului când are nevoie. <i>Indicatori:271.</i></p> <p>Standard 3. Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții. <i>Indicatori:236</i></p>
<p>3.3.Analizarea comportamentului personajelor și corelarea lui cu întâmplările din viața personală</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Răspunde la întrebări complet, detaliat ☞ Alcătuire de întrebări în baza textului. ☞ Jocuri verbale „Explozia stelară”, ”Eu întreb, tu răspunde” etc. ☞ Dezlegare de ghicitori. ☞ Caracterizare detaliată a personajelor (prin tehnici: „Cubul”, „Diagrama venn”, etc.) ☞ Aprecieri a comportamentului personajului ☞ Determinare a personajului și a textului după enunțurile propuse audiate (ex: „Unde-i oare vulpoaica cea hâtră care m-a pus să șed o noapte întreagă cu coada în iaz. Las-că acuș mă răzbun eu! etc.) ☞ Jocuri verbale „Bulgărul de zăpadă” etc. ☞ Transpunere în situația personajului, identificându-se cu el, trăind aceleași întâmplări și sentimente. ☞ Simularea mișcărilor personajelor și caracterizarea lor ☞ Jocuri verbale „Îmi place acest personaj deoarece...” ☞ Recitare expresivă a poeziilor, poeziilor din folclor 	<p>Standard 8. Copilul va fi capabil să perceapă regulile și efectele acestora. <i>Indicatori:317.</i></p> <p>DFFS</p> <p>Standard 4. Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale. <i>Indicatori:106.</i></p> <p>DC</p> <p>Standard 2. Copilul va fi capabil să observe, să compare și să evalueze acțiuni, evenimente și experiențe. <i>Indicatori:567, 568, 570.</i></p>
<p>3.4. Reproducerea logică, coerentă, expresivă a textelor literare</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri „Numește personajul străin” ☞ „Cu cine vrei să te asemeni?” „Ce învățăminte tragem?” ☞ Repovestire pe fragmente, integral a textului ☞ deosebire dintre genurile și speciile literare (poezie, poveste, povestire, snoavă, ghicitoare, proverb etc.) 	<p>Standard 3. Copilul va fi capabil să valorifice experiențele acumulate în diverse contexte. <i>Indicatori:575</i></p>
<p>3.5. Manifestarea dorinței de a reda conținutul textului prin diferite forme</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Povestire în lanț etc.; ☞ Folosire în limbaj a formulelor de început și de sfârșit ale poveștilor. ☞ Numire a expresiilor din text. Jocul „Cele mai frumoase 	

	<p>expresii”</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Exprimare a curiozității de a cunoaște texte noi ☞ Participare la serbări, întâlniri cu scriitorii, matinee literare (ex: „De vorbă cu Guguță”, „În lumea poveștii/poeziei” etc.) ☞ Participare la concursul „Cel mai bun recitator” etc. ☞ etc. 	
Competența 4. Expunerea creativă a ideilor, manifestând inițiativă și afectivitate		
<p>4.1. Crearea de noi cuvinte prin sufixare/prefixare și valorificarea lor în vorbire.</p> <p>4.2. Alcătuirea unor mesaje/texte creativ logice în diverse situații.</p> <p>4.3. Înscenarea textelor literare prin diverse forme de teatralizare</p> <p>4.4.Improvizarea unui dialog creativ-logic</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Compunere de noi cuvinte (ex. floare-florăreasă, înflorit etc.) și construire de propoziții. ☞ Relatare a unor evenimente (ex. La strânsul strugurilor etc.), respectând consecutivitatea lor. ☞ Creare a începutului/conținutului/sfârșitul textului (poveste, povestire). ☞ Compunere a povestirii, poveștii în baza genericului. ☞ Modificare a comportamentului unui personaj dintr-un text. ☞ Alcătuire de numărători/poezii/ghicitori. ☞ Creare a mesajelor, felicitărilor pentru un anumit eveniment ☞ Formulare de răspuns la întrebări de logică (ex. De ce ducem capra la păscut? Răspuns corect: de frânghie) <ul style="list-style-type: none"> ☞ Situații de probleme: „Ce s-ar întâmpla dacă...” „Cum crezi, ce a urmat ...?” , „Dacă... apoi...” „Să ne imaginăm” ☞ Introducere a unor personaje noi într-o poveste, povestire cunoscută. ☞ Jocuri creative „Lădița cu imagini” (ex. extragere a 2-3 imagini și alcătuirea unui text), ☞ Demonstrare a diverselor tipuri de teatru pentru colegi (teatru de umbre, teatru de degete, teatru cu marionete 	<p>DLC</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul.</p> <p><i>Indicatori:</i> 401, 403, 404, 406, 409, 410, 411, 412, 413.</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să se exprime corect din punct de vedere gramatical.</p> <p><i>Indicatori:</i> 432</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală.</p> <p><i>Indicatori:</i> 473, 474, 475, 480.</p> <p>DPSE</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice.</p> <p><i>Indicatori:</i> 194, 196</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții.</p> <p><i>Indicatori:</i> 216</p> <p>DC</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să identifice relația cauză-efect în urma unor interacțiuni cu obiecte, fenomene, oameni.</p>

	<p>etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocul „Noi suntem actori” ☞ Jocuri de rol „Întâlnire cu personajul preferat” etc. ☞ Creare a unor jocuri de rol. <p>Jocul „Telefonul fără fir”, „Microfonul magic”, „Interviul” De vorbă cu o frunză”, “Dialog cu Moș Crăciun” „Interviu cu fata babei” etc.</p> <p>☞ Etc.</p>	<p><i>Indicatori: 558, 559</i></p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să observe, să compare și să evalueze acțiuni, evenimente și experiențe.</p> <p><i>Indicatori: 567.</i></p>
<p>Competența 5. Receptarea diverselor mesaje scrise, dând dovadă de curiozitate în diverse contexte</p>		
<p>5.1. Recunoașterea diferitor tipuri de cărți și a componentelor ei.</p> <p>5.2. Identificarea unor cuvinte uzuale din mediul apropiat, scrise cu litere mari de tipar.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Deosebire a diferitor tipuri de cărți: carte cu povești, carte cu versuri, carte pliantă, carte cu imagini etc., și a componentelor ei; ☞ Jocul “Ce are cartea?” ☞ Determinare a titlului unei cărți după imaginea de pe copertă, a tipului de carte; ☞ Diferențiere a unui text în proză de unul în versuri, ☞ Realizare de diverse tipuri de cărți: cu ghicitori, cu desene etc.; ☞ Recunoaștere și numire a literelor mari de tipar de pe diferite suporturi. ☞ -Asociere a literelor cu sunetele ☞ (ex., imaginea lupului care produce sunete și alături sunt date literele U-U-U-U! Mama leagănă copilul și cântă: A-A-A; A-A-A); Imaginea cioarei care își cheamă puii: CAR-R-R, CAR-R-R.etc.). ☞ Jocuri verbale (ex. “Continuă /formează cuvântul”-este dată imaginea de obiect și una dintre litere : urs și litera U...; măr- M; boboc și litera B etc.). ☞ „Citire” globală a etichetelor. Corelare a etichetelor cu 	<p>DLC</p> <p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să demonstreze interes pentru carte și citit.</p> <p><i>Indicatori: 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511</i></p> <p><i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să efectueze corespondențe între sunet și literă.</p> <p><i>Indicatori: 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528.</i></p> <p>DPSE</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții.</p> <p><i>Indicatori: 229</i></p>

<p>5.3. Desprinderea semnificației globale dintr-o imagine/o serie de imagini care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente cunoscute.</p>	<p>denumirea obiectelor</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri „Ce este scris?”, „Da-nu” ☞ „Arată dulapul prietenului tău” ☞ Utilizare a jocurilor „Loto”, „Domino” care au cuvinte scrise sub imagine. ☞ Găsire a cuvintelor scrise cu litere de tipar ☞ Corelare de cuvinte din una-două silabe cu imaginile respective ☞ Lectură a unei serii de imagini ”Regimul zilei” ☞ Ordonare de imagini potrivit conținutului lor și verbalizarea acestora. ☞ Joc „Cine-i și din ce poveste este... (ex. într-o imagine este ursul din povestea „Ursul păcălit de vulpe”, în alta -ursul din povestea „ Mașa și ursul”) 	
<p>5.4. Identificarea semnificației unor simboluri/semne care transmit mesaje de necesitate imediată, din mediul familiar</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Denumire a semnificația a unor simboluri întâlnite în situații cotidiene (ex. „+” – farmacie; zebra- trecere de pietoni, etc.) ☞ „Citire” a simbolurilor pentru vreme și a calendarului naturii etc. ☞ Punere în corespondență a unor simboluri/imagini cu anumite mesaje/ cuvinte (modelarea propoziției, modelarea cuvântului). ☞ Exerciții de mnemotehnica. ☞ Jocul de rol „La librărie” (prezentarea conținutului cărții de către copii). 	
<p>5.5. Manifestarea interesului pentru decodarea mesajelor scrise</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Determinarea conținutului cărții după imaginea sau titlu cărții. ☞ „Citire” a imaginilor din cărți cu povești/povestiri; ☞ Discuții cu colegii despre ce a aflat din cărți în baza imaginilor ☞ etc. 	

Competența 6. Producerea de mesaje simple scrise, manifestând interes și creativitate

6.1. Reproducerea unor mesaje scrise simple, în contexte uzuale de comunicare.

6.2. Trasarea elementelor grafice și a conturilor literelor, folosind resurse variate.

6.3. Exprimarea de idei, trăiri personale și informații prin intermediul limbajelor neconvenționale.

6.4. Manifestarea interesului pentru schimbul de mesaje scrise.

- ☞ Confectionare de bilețele, invitații, felicitări etc.
- ☞ Efectuare a diferitor exerciții de dezvoltare a musculaturii fine a mâinii (ex. hașurare , colorare în interiorul unui contur; improvizare a torsului lânii, decorare a literelor mari decupate cu semințe, crupe colorate, petale etc.)
- ☞ „Scriere” de combinații de pregrafisme pe spații mari și mici (ex.gardul din linii oblice, bastonul umbrelei etc.)
- ☞ Modelare a literei din diferite materiale: sârmă moale, ață, hârtie etc.
- ☞ „Scrierea” de bilețele, mesaje folosind diverse desene, simboluri
- ☞ Redare a conținutului unei întrebări sau a unui enunț prin diverse desene (diverse tipuri de linii), simboluri.
- ☞ Etichetarea originală a unor obiecte personale
- ☞ Organizare a unui panou „Peretele vorbitor” (copiii lasă mesaje și informații pe o anumită temă)
- ☞ Jocul „Ghici ce ți-am scris”
- ☞ Participare la concurs „Cel mai interesant poster” din diverse desene, cuvinte și alte simboluri.
- ☞ Creare de povestiri de către copii în grup și scrise de către adult.
- ☞ Creare de ecusoane, medalioane etc.
- ☞ Desenare a emoticoanelor (vesel, trist, îngândurat etc.)

DLC

Standard 9. Copilul va fi capabil să folosească limbajul scris/ tipărit în activitățile zilnice.

Indicatori: 535, 536, 537, 538.

Standard 10. Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de grafisme: desene, semne, forme, pregrafisme.

Indicatori: 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549.

DFSIP

Standard 2. Copilul va fi capabil să manipuleze obiecte pentru dezvoltarea motricității fine.

Indicatori: 65

Standard 3. Copilul va fi capabil să realizeze compoziții plastice (desene, picturi, modelaje și aplicații).

Indicatori:

DPSE

Standard 2. Copilul va fi capabil să-și adapteze trăirile și să-și controleze pornirile impulsive.

Indicatori: 208

Creații literare orientative:

Poezii: „Dragu mi-i să cânt”, V. Rusnac, „Care-i anotimpul?” de An. Ciocanu, „Pui de stea” de Ion Hadârcă, „Vine iarna” de L. Deleanu, „Ghiocelul” de M. Garaz, „Floare pentru mămica” de Iu. Filip, „Darul”, de Gr. Vieru, „Am un plai ca din poveste” de Gr. Vieru, „Curcubeul”, „Biografia verii” De A. Blandeana, „Vine, vine Moș Crăciun!” de Otilia Cazimir, „Leneșul Păcală”(snoavă), „Săptămâna florilor” de E. Dragoș, „Cățelușul Șchiop”(fragment) de E. Farago. „Zgârcitul” de P. Cărare, „Șoricelul educat” de Ianoș Țurcanu, „O singură literă” de I. Țurcanu, „Luci, soare,luci”-populară, „Paparuda” –populară, „Colind”, „Florile dalbe”, „Ștefănică” de I. Anton etc.

Povești: „Motanul, cucoșul și vulpea”(pov. pop. rusă), „Spicușorul”, „Fata ciobanului cea înțeleaptă”, „Vulpea, motanul și cocoșul”, „Frații”, „Sarea în bucate” de P. Ispirescu, „Fata moșului cea cuminte” de P. Ispirescu etc.

Culegeri: „Învățăm împreună limba română” Culegere de povești, snoave și povestiri, Chișinău, 2016 „Culegere de texte” (Supliment pentru proiectarea activităților integrate în instituțiile preșcolare), Chișinău, 2012 etc.

4.4. Științe

Formarea reprezentărilor elementare matematice

Educația pentru mediu

Competențe specifice

...or de clasificare, asigurând înțelegerea organizării lumii înconjurătoare.
...rice, operațiilor aritmetice în situații de învățare și cotidiene var
...Recunoașterea și descrierea componentelor, fenomenelor, proceselor, relațiilor din mediul înconjurător, demonstr
...mii, grosimii, masei, valorii și capacității unor corpuri, valorificând
...demonstrând inițiativă, curiozitate și creativitate.
...Aplicarea metodelor și instrumentelor de explorare-investigare a mediului înconjurător, demonstrând interes și c
...biectelor, evenimentelor, manifestând interes și perseverență.

...Adoptarea unui comportament adecvat în mediul înconjurător, manifestând responsabilitate și atitudine pozitivă

4.4.1. FORMAREA REPREZENTĂRILOR ELEMENTARE MATEMATICE

Unități de învățare (vârsta 1,5 – 3 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Operarea cu mulțimi de obiecte în baza criteriilor de clasificare, asigurând înțelegerea organizării lumii înconjurătoare.		
<p>1.1. Identificarea principalelor însușiri ale obiectelor: formă, mărime culoare ș.a.</p> <p>1.2. Trierea și gruparea corpurilor după un criteriu dat (mărime, culoare, categorie).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de selectare a jucăriilor, fructelor, legumelor, animalelor preferate. ☞ Activități și jocuri de descriere a corpurilor conform principalelor însușiri. ☞ Jocuri de grupare a obiectelor, jucăriilor, ființelor, plantelor etc. („Mingile la coș”, „În livadă”, „Grădina de flori”, „Trenulețul” „Cuburi mari - cuburi mici”, „Păpuși mari și mici”, ș.a.). ☞ Activități de comparare a unor cantități. ☞ Etc. 	<p>DC <i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să realizeze operații cu mulțimi de obiecte (grupare, clasificare, sortare, triere, comparare, ordonare, seriere). <i>Indicatori:</i> 588, 589.</p> <p><i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să observe și să descrie caracteristicile lumii vii și nerte. <i>Indicatori:</i> 655.</p> <p>DFFS <i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale. <i>Indicatori:</i> 98.</p> <p>DLC <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul. <i>Indicatori:</i> 395.</p>
Competența specifică 2. Integrarea numerelor naturale, a șirurilor numerice, operațiilor aritmetice în situații de învățare și cotidiane variate, dând dovadă de atenție, corectitudine și coerență.		
<p>2.1. Compararea unor cantități, utilizând</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de apreciere a unor cantități. ☞ Activități de numărare a jucăriilor preferate, 	<p>DC <i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să opereze cu numere și șiruri</p>

<p>cuvintele mult/puțin.</p> <p>2.2. Numărarea obiectelor până la trei.</p>	<p>obiectelor, plantelor animalelor ș.a.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Numărarea corpurilor din mediul înconjurător în orice moment al zilei. ☞ Pauze dinamice, cântece ce implică numerele naturale și numărarea. ☞ Etc. 	<p>numerice.</p> <p><i>Indicatori:</i> 601, 602.</p>
<p>Competența specifică 3. Estimarea și măsurarea înălțimii, lungimii, lățimii, grosimii, masei, valorii și capacității unor corpuri, valorificând simțurile și instrumentele de măsură.</p>		
<p>3.1. Estimarea și compararea obiectelor după mărime.</p> <p>3.2. Ordonarea corpurilor după mărimea acestora.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri de estimare a mărimii (mare/mic) unor corpuri („Ghicește cum este”). ☞ Jocuri de stabilire a asemănărilor și deosebirilor între două obiecte, ființe. ☞ Jocuri de comparare a două corpuri de aceeași tip („Mare - mic”). ☞ Activități și jocuri de ordonare a două corpuri după mărime (de la cel mai mare către cel mai mic și invers, respectând relațiile spațiale în ordonarea obiectelor într-un șir). ☞ Etc. 	<p>DC</p> <p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze unitățile de măsură la determinarea înălțimii, lungimii, lățimii, grosimii, masei, valorii și capacității unor corpuri.</p> <p><i>Indicatori:</i> 616, 617.</p> <p><i>Standard 11.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze metode și instrumente de investigare a mediului înconjurător.</p> <p><i>Indicatori:</i> 680, 681.</p>
<p>Competența specifică 4. Identificarea și construirea formelor geometrice, demonstrând inițiativă, curiozitate și creativitate.</p>		
<p>4.1. Identificarea formei obiectelor.</p> <p>4.2. Asamblarea unor forme din 3-4 piese.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri de recunoaștere a formei (ex: rotunde) unor jucării, corpuri („Săculețul fermecat”, „Cum sunt eu?”, ș.a.). ☞ Jocuri de potrivire a formelor. ☞ Activități de asamblare a puzzle-urilor din 3-4 piese. ☞ Jocuri de construcții. ☞ Jocuri cu piese de diferite culori, forme, mărimi. ☞ Jocuri de masă. ☞ Activități în care sunt implicate jucăriile interactive. 	<p>DC</p> <p><i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să identifice formele geometrice în modele date și în mediul înconjurător.</p> <p><i>Indicatori:</i> 626, 627.</p> <p>DFFS</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să realizeze compoziții plastice (desene, picturi, modelaje și aplicații).</p> <p><i>Indicatori:</i> 72.</p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Etc. 	<i>Indicatori: 97.</i>
Competența specifică 5. Determinarea și localizarea în spațiu și timp a obiectelor, evenimentelor, manifestând interes și perseverență.		
<p>5.1. Determinarea părților zilei (zi/noapte) și succesiunea acestora.</p> <p>5.2. Distingerea asemănarilor/ deosebirilor dintre două acțiuni, evenimente de același tip.</p> <p>5.3. Identificarea și poziționarea unor obiecte în spațiu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri de determinare a părților zilei (zi, noapte), stării vremii (soare, înnorat, cald, frig etc.). ☞ Utilizarea cartonașelor și imaginilor ce implică semnelor caracteristice fiecărei părți a zilei. Compararea acestora prin identificarea elementelor distinctive. ☞ Jocuri de comparare a acțiunilor copiilor, evenimentelor la care iau parte prin stabilirea asemănarilor și deosebirilor dintre ele. ☞ Jocuri de amplasare a unor obiecte/ jucării în dreapta și stânga copilului. ☞ Activități de selectare a unor obiecte potrivit indicației, fie din dreapta sau stânga preșcolarului. ☞ Etc. 	<p>DC</p> <p>Standard 2. Copilul va fi capabil să observe, să compare și să evalueze acțiuni, evenimente și experiențe.</p> <p><i>Indicatori: 563.</i></p> <p>Standard 9. Copilul va fi capabil să se orienteze în timp și spațiu.</p> <p><i>Indicatori: 639, 640.</i></p> <p>Standard 10. Copilul va fi capabil să observe și să descrie caracteristicile lumii vii și nerte.</p> <p><i>Indicatori: 656.</i></p> <p>DFFS</p> <p>Standard 4. Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale.</p> <p><i>Indicatori: 96.</i></p> <p>DLC</p> <p>Standard 1. Copilul va fi capabil să asculte și să înțeleagă semnificația mesajului vorbit.</p> <p><i>Indicatori: 372.</i></p> <p>Standard 9. Copilul va fi capabil să folosească limbajul scris/tipărit în activitățile zilnice.</p> <p><i>Indicatori: 530.</i></p>
Competența specifică 6. Emiterea unor soluții creativitate și logice în rezolvarea problemelor, argumentând propriile idei și decizii.		
<p>6.1. Recunoașterea soluțiilor unor probleme bazându-se pe experiența anterioară.</p> <p>6.2. Acordarea</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri care solicit identificarea mai multor soluții („Să construim un castel”, „Găsește soluția”, ș.a.). ☞ Utilizarea întrebărilor deschise pentru a-l orienta să găsească soluții: <i>Ce trebuie să facem ca să finisăm construcția? Cum o să continui?</i> ș.a. ☞ Activități de recunoaștere a situațiilor, aserțiunilor adevărate și neadevărate (pentru situațiile adevărate afirmă da, iar pentru cele false - nu). 	<p>DC</p> <p>Standard 3. Copilul va fi capabil să valorifice experiențele acumulate în diverse contexte.</p> <p><i>Indicatori: 572, 573.</i></p> <p>Standard 4. Copilul va fi capabil să genereze soluții la diverse întrebări, situații, probleme.</p> <p><i>Indicatori: 578, 579, 580.</i></p>

răspunsurilor la întrebări logice utilizând cuvintele da și nu.	<p>Lucrul cu imaginile.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☛ Activități bazate pe jocuri logice („De-a adevăratelea”, „Formează perechile”, „Sunt la fel?” ș.a.). ☛ Etc. 	<p>DPES</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții.</p> <p><i>Indicatori:</i> 217.</p> <p><i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să perceapă regulile și efectele acestora.</p> <p><i>Indicatori:</i> 310.</p> <p><i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să-și asume responsabilități, să negocieze și să participe la luarea deciziilor. <i>Indicatori:</i> 324.</p>
--	--	---

Unități de învățare (vârsta 3-5 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Operarea cu mulțimi de obiecte în baza criteriilor de clasificare, asigurând înțelegerea organizării lumii înconjurătoare.		
<p>1.1. Determinarea relațiilor cantitative între două grupuri de obiecte, utilizând expresiile mult/unu, mai mult/mai puțin/tot atât.</p> <p>1.2. Trierea și gruparea obiectelor în mulțimi după 1-2 criterii (formă, mărime, culoare, lungime, lățime, grosime, înălțime etc.).</p> <p>1.3. Clasificarea corpurilor în baza unui criteriu dat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Jocuri și exerciții de apreciere globală a cantității și de determinare a egalității/ inegalității dintre grupuri. ☛ Folosirea în cadrul activităților de comparare a mulțimilor de obiecte a limbajului aferent: unu/mult, mai mult/ tot atât/ mai puțin. ☛ Realizarea corespondențelor între mulțimi echivalente (cu aceeași cantitate). ☛ Jocuri și exerciții de triere a corpurilor după culoare, mărime, formă ș.a. ☛ Jocuri și exerciții de grupare, clasificare a corpurilor după formă (rotundă, triunghiulară, pătrată), mărime (mare, mici, mijlocii), culoare (roșii, galbene, albastre, verzi, cafenii), lungime (lungi, scurte), lățime (late, 	<p>DC</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să realizeze operații cu mulțimi de obiecte (grupare, clasificare, sortare, triere, comparare, ordonare, seriere).</p> <p><i>Indicatori:</i> 590, 591, 592, 593.</p> <p><i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să opereze cu numere și șiruri numerice.</p> <p><i>Indicatori:</i> 607.</p> <p><i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să observe și să descrie caracteristicile lumii vii și nerte.</p> <p><i>Indicatori:</i> 660.</p> <p>DFFS</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să manipuleze obiecte pentru</p>

	<p>înguste), grosime (groase, subțiri), înălțime (înalte, scunde).</p> <ul style="list-style-type: none"> ☛ Activități de formare a mulțimilor din 1-5 corpuri. ☛ Activități de formare a puzzle-urilor cu mulțimi. ☛ Activități bazate pe softurile educaționale din resurse deschise și închise. ☛ Etc. 	<p>dezvoltarea motricității fine.</p> <p><i>Indicatori:</i> 62.</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să recunoască beneficiile unei alimentații sănătoase.</p> <p><i>Indicatori:</i> 119, 120.</p> <p>DLC</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul.</p> <p><i>Indicatori:</i> 400.</p>
<p>Competența specifică 2. Integrarea numerelor naturale, a șirurilor numerice, operațiilor aritmetice în situații de învățare și cotidiene variate, dând dovadă de atenție, corectitudine și coerență.</p>		
<p>2.1. Recunoașterea numerelor naturale 1-3 (5).</p> <p>2.2. Numărarea până la 3 (5) în șir crescător și descrescător.</p> <p>2.3. Raportarea numărului la cantitate și invers.</p> <p>2.4. Modelarea numerelor naturale din diverse materiale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Activități ludice de recunoaștere a numerelor naturale. ☛ Pauze dinamice, cântece și poezii simple cu numere. ☛ Jocuri și exerciții de distingere a poziției fiecărui număr în șirul numerelor naturale 1-5. ☛ Jocuri și exerciții de numărare în ordine crescătoare și descrescătoare a jucăriilor, florilor, copacilor rechizitelor, veselei, animalelor, etc. ☛ Jocuri și exerciții de raportare a numărului la cantitate, de efectuare a corespondențelor între cantitate și număr. ☛ Activități practice de formare a unor mulțimi de obiecte în baza numărului propus. ☛ Jocuri de masă cu numere. ☛ Activități de modelare a cifrelor din diverse materiale (ață, sârmă, bețișoare, plastilină etc.). ☛ Activități bazate pe softurile educaționale din resurse deschise și închise și pe jocuri interactive. ☛ Etc. 	<p>DC</p> <p><i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să opereze cu numere și șiruri numerice.</p> <p><i>Indicatori:</i> 603, 604, 605, 606, 607, 608.</p>

Competența specifică 3. Estimarea și măsurarea înălțimii, lungimii, lățimii, grosimii, masei, valorii și capacității unor corpuri, valorificând simțurile și instrumentele de măsură.		
<p>3.1. Estimarea și compararea masei unor corpuri.</p> <p>3.2. Compararea obiectelor prin suprapunere și juxtapunere după mărime, lungime, lățime, grosime și înălțime.</p> <p>3.3. Ordonarea în șir crescător și descrescător a obiectelor după diferite criterii utilizând terminologia aferentă matematică.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri și exerciții de estimare a mărimii, lungimii, lățimii, grosimii, înălțimii și masei corpurilor. ☞ Activități practice și exerciții de recunoaștere și comparare a masei unor corpuri în raport de 1 la 4. ☞ Exerciții de comparare a două obiecte prin intermediul celui de al treilea – măsură convențională. ☞ Activități practice de comparare a obiectelor prin suprapunere și juxtapunere după mărime, lungime, lățime, înălțime și grosime, utilizând terminologia aferentă (lung/ scurt/ de aceeași lungime, lat/ îngust/ de aceeași lățime, înalt/ scund/ de aceeași înălțime, gros/ subțire/ de aceeași grosime, mare/ mic/ de aceeași mărime). ☞ Jocuri și exerciții de triere și aranjare a cel mult 5 obiecte în ordine crescătoare/ descrescătoare după mărime, lungime, lățime, grosime, înălțime. ☞ Etc. 	<p>DC</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să realizeze operații cu mulțimi de obiecte (grupare, clasificare, sortare, triere, comparare, ordonare, seriere).</p> <p><i>Indicatori:</i> 592, 593.</p> <p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze unitățile de măsură la determinarea înălțimii, lungimii, lățimii, grosimii, masei, valorii și capacității unor corpuri.</p> <p><i>Indicatori:</i> 618, 619, 620.</p> <p><i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să identifice formele geometrice în modele date și în mediul înconjurător.</p> <p><i>Indicatori:</i> 631.</p> <p>DFFS</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să manipuleze obiecte pentru dezvoltarea motricității fine.</p> <p><i>Indicatori:</i> 61, 62.</p>
Competența specifică 4. Identificarea și construirea formelor geometrice, demonstrând inițiativă, curiozitate și creativitate.		
<p>4.1. Recunoașterea figurilor geometrice (cerc, pătrat, triunghi).</p> <p>4.2. Compararea figurilor geometrice, stabilind asemănări și deosebiri dintre ele.</p> <p>4.3. Ordonarea figurilor geometrice după un model/</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri și exerciții de recunoaștere a figurilor geometrice: cerc, triunghi, pătrat în modele date. ☞ Jocuri de sortare a figurilor geometrice după mărime și culoare. ☞ Jocuri și exerciții de ordonare a figurilor geometrice de același tip în șir crescător/ descrescător după mărime. ☞ Exerciții și activități de grupare a obiectelor după formă (farfurie, ceas, roată sunt de formă rotundă și se aseamănă cu cercul). 	<p>DC</p> <p><i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să identifice formele geometrice în modele date și în mediul înconjurător.</p> <p><i>Indicatori:</i> 628, 629, 630, 631.</p> <p>DFFS</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să realizeze compoziții plastice (desene, picturi, modelaje și aplicații).</p> <p><i>Indicatori:</i> 77, 78, 84.</p>

<p>criteriu propus.</p> <p>4.4. Crearea construcțiilor și desenelor, folosind formele geometrice.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de construire a figurilor geometrice din diferite materiale (ață, sârmă, bețișoare, chibrituri, plastilină etc.). ☞ Activități practice de construire a desenelor din figuri geometrice cunoscute. ☞ Activități bazate pe jocuri logice de formare a mulțimilor, de aranjare a pieselor în tablou, de formare de perechi. ☞ Activități în care sunt utilizate jocurile de construcții și jocurile de masă. ☞ Activități bazate pe softuri educaționale (resurse deschise și închise) și pe jucării interactive. ☞ Etc. 	
Competența specifică 5. Determinarea și localizarea în spațiu și timp a obiectelor, evenimentelor, manifestând interes și perseverență.		
<p>5.1. Recunoașterea caracteristicilor unui eveniment, acțiuni, fenomen.</p> <p>5.2. Determinarea părților zilei (dimineață, amiază, seară, noapte) și a succesiunii acestora în baza activităților zilnice și a schimbărilor existente în natură.</p> <p>5.3. Compararea unor evenimente, fenomene, acțiuni, identificând asemănări și deosebiri dintre ele.</p> <p>5.4. Descrierea în baza activităților practice a noțiunilor acum/mai apoi,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri de evidențierea caracteristicilor unor evenimente. ☞ Exerciții și jocuri de stabilire a duratei unor evenimente, fenomene, acțiuni. ☞ Exerciții și jocuri de recunoaștere a părților zilei în baza regimului zilei, a poziției spațiale a soarelui pe parcursul zilei și apariției stelelor și a lunii. ☞ Activități bazate pe conversație în baza imaginii: <i>Ce fac oamenii ziua, dar noaptea? Cum este dimineața, la amiază, seara sau noaptea?</i> ☞ Jocuri și exerciții de ordonare a părților zilei conform consecutivității acestora. ☞ Activități de determinare a asemănărilor și deosebirilor dintre diferite evenimente, fenomene, acțiuni. ☞ Activități practice de diferențiere a momentului desfășurării acțiunii în raport cu timpul petrecut și a duratei unor evenimente, viteza de deplasare (De ex: acum mâncăm, mai apoi dormim; melcul merge încet, iar 	<p>DC</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să observe, să compare și să evalueze acțiuni, evenimente și experiențe.</p> <p><i>Indicatori:</i> 565, 566.</p> <p><i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să se orienteze în timp și spațiu.</p> <p><i>Indicatori:</i> 641, 642, 643, 644.</p> <p><i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să observe și să descrie caracteristicile lumii vii și nerte.</p> <p><i>Indicatori:</i> 663.</p> <p>DFFS</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să efectueze diverse mișcări și activități fizice.</p> <p><i>Indicatori:</i> 26, 28, 35.</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să realizeze compoziții plastice (desene, picturi, modelaje și aplicații).</p> <p><i>Indicatori:</i> 82.</p>

<p><i>repede/încet.</i></p> <p>5.5. Identificarea poziției în spațiu a unor obiecte utilizând terminologia aferentă (stânga/dreapta, sus/jos, în față/în spate, înaintea/în spate).</p> <p>5.6. Localizarea obiectelor în spațiu în raport cu sine</p>	<p>pisica mai repede; a te spăla pe față este a acțiune care se desfășoară mai repede decât a face baie etc.).</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri și exerciții de identificare a poziției copilului în raport cu sine și invers. ☞ Activități de plasare a unor obiecte în spațiu în raport cu copilul care se orientează în spațiu. ☞ Jocuri de formare a deprinderilor de a se orienta în spațiu utilizând schema sa corporală și prepozițiile și adverbele de loc. ☞ Activități bazate pe softuri educaționale (resurse închise și deschise). ☞ Etc. 	<p>DLC</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să se exprime corect din punct de vedere gramatical.</p> <p><i>Indicatori:</i> 426, 428.</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală.</p> <p><i>Indicatori:</i> 468.</p>
<p>Competența specifică 6. Emiterea unor soluții creativitate și logice în rezolvarea problemelor, argumentând propriile idei și decizii.</p>		
<p>6.1. Recunoașterea soluțiilor adecvate situațiilor de problemă propuse.</p> <p>6.2. Soluționarea unor probleme prin emiteri de idei.</p> <p>6.3. Explicarea propriilor acțiuni și decizii.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități individuale și de grup privind rezolvarea situațiilor de problemă. ☞ Activități în care sunt introduse elemente noi pentru descoperi noi soluții. ☞ Exerciții provocatoare de soluții variate. ☞ Conversații pe baza unor imagini, a unor filme vizionate, povești, povestiri audiate sau citite etc. ☞ Activități bazate pe studiul de caz. ☞ Activități de emiteri a unor idei prin explicarea acestora. ☞ Activități bazate pe formulare de răspunsuri în baza întrebărilor: <i>Cum ai reușit?</i>, <i>Cum ai procedat?</i>, <i>De ce consideri?</i> ș.a. în scopul argumentării propriilor decizii. ☞ Activități bazate pe jocuri logice de construire a mulțimilor, de aranjare a pieselor în tablou, de diferențe, de formare a perechilor. ☞ Activități bazate pe softurile educaționale. ☞ Etc. 	<p>DC</p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să genereze soluții la diverse întrebări, situații, probleme.</p> <p><i>Indicatori:</i> 581, 582.</p> <p>DPES</p> <p><i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să-și asume responsabilități, să negocieze și să participe la luarea deciziilor.</p> <p><i>Indicatori:</i> 327, 328.</p>

Unități de învățare (vârsta 5 - 7 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Operarea cu mulțimi de obiecte în baza criteriilor de clasificare, asigurând înțelegerea organizării lumii înconjurătoare.		
1.1. Distingerea relațiilor dintre întreg și părțile lui.	☞ Activități practice de împărțire a obiectelor în părți egale, a mulțimilor în două submulțimi, utilizând cuvintele: întreg, jumătate,	DC <i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să realizeze

<p>1.2. Explorarea modalităților de formare, clasificare, sortare și seriere a obiectelor după 2-3 criterii (formă, mărime, culoare, dimensiune, număr, masă, capacitate, poziție spațială etc.).</p> <p>1.3. Compararea mulțimilor de obiecte utilizând semnele de comparație (<, >, =).</p>	<p>o parte din întreg.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Exerciții și jocuri de alipire, înlăturare și egalare a mulțimilor de obiecte, de stabilire a legăturii și relațiilor între întreg și părțile lui componente. ☞ Exerciții și jocuri de formare și egalare a mulțimilor cu element <i>mai mult/puțin</i> decât cea propusă. ☞ Exerciții și jocuri de formare a mulțimilor utilizând operatorilor logici (conjunția, disjuncția și negația). ☞ Exerciții de intuire a mulțimii vide, ca mulțime fără nici un element. ☞ Jocuri și exerciții de distribuire a unei mulțimi în submulțimi în concordanță de 1-2 criterii. ☞ Activități practice de sortare a obiectelor de același tip după culoare, mărime etc. ☞ Exerciții de seriere și alternarea într-o anumită ordine a obiectelor din 2 sau 3 grupe diferite (forma, culoare, mărime, poziție spațială etc.). ☞ Exerciții și jocuri de introducere a semnelor de comparație (<, >, =). ☞ Activități de comparare a mulțimilor utilizând procedeele de suprapunere, juxtapunere și formare de perechi. ☞ Activități bazate pe jocurile de masă (cu legume, fructe, jucării, animale, forme geometrice etc.). ☞ Activități în care sunt integrate puzzle cu imagini. ☞ Activități bazate pe softuri educaționale (resurse închise și deschise) și pe jocuri interactive. ☞ Etc. 	<p>operații cu mulțimi de obiecte (grupare, clasificare, sortare, triere, comparare, ordonare, seriere).</p> <p><i>Indicatori:</i> 594, 595, 596, 597, 598.</p> <p><i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să identifice formele geometrice în modele date și în mediul înconjurător.</p> <p><i>Indicatori:</i> 636.</p> <p><i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să observe și să descrie caracteristicile lumii vii și nerte.</p> <p><i>Indicatori:</i> 667.</p> <p>DFES</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să recunoască beneficiile unei alimentații sănătoase.</p> <p><i>Indicatori:</i> 123.</p>
<p>Competența specifică 2. Integrarea numerelor naturale, a șirurilor numerice, operațiilor aritmetice în situații de învățare și cotidiene variate, dând dovadă de atenție, corectitudine și coerență.</p>		

<p>2.1. Distingerea aspectului cardinal și ordinal al numerelor naturale 0-10.</p> <p>2.2. Identificarea și scrierea numerelor naturale 0-10.</p> <p>2.3. Determinarea modalităților de compunere și descompunere a numerelor naturale în limita lui 10.</p> <p>2.4. Identificarea numerelor vecine.</p> <p>2.5. Realizarea numărării în șir crescător/descrescător în limita 1-10 (20).</p> <p>2.6. Compararea numerelor naturale utilizând semnele de comparație.</p> <p>2.7. Efectuarea operațiilor de adunare și scădere cu 1-2 unități.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Exerciții și jocuri de raportare a numărului la cantitate și invers. ☛ Activități ludice de identificare a numerelor naturale în limita 0-10. ☛ Pauze dinamice, cântece, poezii, numărători și povești cu numere. ☛ Activități practice de ordonare a numerelor naturale. ☛ Exerciții de completarea a șirurilor de numere; ☛ Exercițiu lacunar (cu numere/ semne lipsă); ☛ Labirinte cu numere. ☛ Activități de modelare și scriere a numerelor naturale în limita 0-10. ☛ Exerciții și jocuri de abordare a modalităților de compunere și descompunere a numerelor naturale în două numere. ☛ Activități cu rigletele. ☛ Exerciții și jocuri de identificare a numerelor vecine, numărului precedent/următor. <p>☛ Exerciții și jocuri de numărare în ordine crescătoare și descrescătoare sub aspect cardinal și ordinal cu o unitate, 2 unități.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☛ Exerciții și jocuri de comparare a numerelor naturale cu ajutorul materialului didactic. ☛ Exerciții de alăturare și înlăturare a unei părți dintr-un întreg. ☛ Exerciții și jocuri ce presupun efectuarea operației de adunare și scădere cu ajutorul materialului intuitiv. ☛ Activități de recunoaștere a simbolurilor matematice: plus, minus, egal. ☛ Activități în care utilizați softurile educaționale și jocurile interactive. ☛ Activități desfășurate prin metode interactive (Ciorchinele, Piramida, RAI, ș.a.). ☛ Etc. 	<p>DC <i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să opereze cu numere și șiruri numerice. <i>Indicatori:</i> 609, 610, 611, 612, 613, 614.</p> <p>DPES <i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice. <i>Indicatori:</i> 184.</p> <p>DLC <i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să se exprime corect din punct de vedere gramatical. <i>Indicatori:</i> 433, 434.</p>
--	--	---

Competența specifică 3. Estimarea și măsurarea înălțimii, lungimii, lățimii, grosimii, masei, valorii și capacității unor corpuri, valorificând simțurile și instrumentele de măsură.

<p>3.1. Determinarea lungimii, lățimii, înălțimii, grosimii, masei, capacității unor corpuri cu ajutorul unităților nestandarde de măsură.</p> <p>3.2. Recunoașterea instrumentelor de măsurare (metrul, rigla, cântarul, cana gradată, bancnote și monede).</p> <p>3.3. Măsurarea cu unități standarde lungimea, lățimea, înălțimea, grosimea, masa, capacitatea (m, cm, kg, l) unor corpuri.</p> <p>3.4. Estimarea valorii unor bunuri/ servicii și operarea cu unitățile monetare (lei, bani).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri și activități practice de determinare a lungimii, lățimii, grosimii, înălțimii, masei și capacității corpurilor cu ajutorul unităților nestandarde de măsură (pasul, șchiapa, cotul, panglici, castane, lingură, borcan, sticlă, căuș, sac etc.). ☞ Activități de distingere a corpurilor fluide și friabile. ☞ Activități de dezvoltare a simțului baric. ☞ Activități de comparare a două obiecte prin intermediul celui de al treilea – măsură convențională. ☞ Exerciții și jocuri de triere și ordonare în șir crescător/ descrescător a corpurilor după lungime, lățime, grosime, înălțime, masă, capacitate. ☞ Activități de dezvoltare a terminologiei aferente lungimii (lung/ scurt/ de aceeași lungime), lățimii (lat/ îngust/ de aceeași lățime), înălțimii (înalt/ scund/ de aceeași înălțime), grosimii (gros/ subțire/ de aceeași grosime), masei (greu/ ușor), capacității (plin/ gol), valorii (scump/ ieftin) și utilizarea gradelor de comparație. ☞ Activități practice de familiarizare cu noțiunii de conservare. ☞ Jocuri de recunoaștere a instrumentelor de măsurare a dimensiunii (rigla, metrul și diversitatea lui), masei (cântarul și diversitatea lui), capacitatea (cana gradată), valoarea (bancnotele și monedele). ☞ Jocuri și activități practice de determinare a lungimii, lățimii, grosimii, înălțimii, masei și capacității corpurilor cu ajutorul unităților standarde de măsură (m, cm, kg, l). ☞ Activități practice în centrul Nisip și Apă, Joc de masă, Joc de rol. ☞ Activități practice de estimare a valorii unor bunuri. ☞ Jocuri de recunoaștere și operare cu bancnotele și monedele caracteristice Republicii Moldova. ☞ Jocuri legate de crearea bugetului și de gestionare a banilor. ☞ Activități axate pe metodele interactive (Bula dublă, Acvariul, ș.a.). ☞ Etc. 	<p>DC</p> <p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze unitățile de măsură la determinarea înălțimii, lungimii, lățimii, grosimii, masei, valorii și capacității unor corpuri.</p> <p><i>Indicatori:</i> 621, 622, 623, 624.</p> <p>DFFS</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să manipuleze obiecte pentru dezvoltarea motricității fine.</p> <p><i>Indicatori:</i> 65.</p>
---	---	--

Competența specifică 4. Identificarea și construirea formelor geometrice, demonstrând inițiativă, curiozitate și creativitate.

<p>4.1. Identificarea formele geometrice în modele și în forma obiectelor mediului înconjurător (cercul, triunghiul, pătratul, dreptunghiul, sfera, cubul).</p> <p>4.2. Distingerea asemănărilor și deosebirilor dintre formele geometrice.</p> <p>4.3. Combinarea figurilor geometrice pentru realizarea altor forme geometrice, figuri, creații.</p> <p>4.4. Crearea unor șiruri de formelor geometrice după o anumită regulă.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri și exerciții de identificare a figurilor geometrice: cerc, triunghi, pătrat, dreptunghi și a corpului geometric cubul și sfera în modele date și în forma obiectelor lumii înconjurătoare. ☞ Activități de recunoaștere a formelor geometrice amplasate în diferite poziții spațiale. ☞ Exerciții și jocuri de determinare a mărimii formelor geometrice. ☞ Activități de comparare a figurilor geometrice între ele, precum și a unei figuri cu un corp geometric, evidențiind asemănările și deosebirile dintre ele. ☞ Activități de construire a figurilor geometrice din diferite materiale (bețișoare igienice, elastice, hârtie, sârmă, chibrituri, plastilină, materiale reciclabile etc.). ☞ Activități practice și jocuri de asamblare a unor figuri geometrice din alte figuri, a unor corpuri din figuri geometrice. ☞ Activități practice de realizare a figurilor, colajelor, desenelor din figuri geometrice cunoscute. ☞ Jocuri și exerciții de ordonare, serie și alternare a formelor geometrice după o un model propus sau criteriu. ☞ Activități bazate pe puzzle cu forme geometrice, inclusiv jocul Tangram. ☞ Activități în care sunt integrate jocurile de masă cu forme geometrice, jocuri de construcții. ☞ Activități realizate prin metode interactive (Pătrate divizate, Cubul, Trierea aserțiunilor, Bula dublă, Comunicarea rotativă, Piramida, Ciorchinele, ș.a.). ☞ Activități bazate pe softuri educaționale din resurse deschise sau închise și pe jocuri interactive. 	<p>DC <i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să identifice formele geometrice în modele date și în mediul înconjurător. <i>Indicatori:</i> 632, 633, 634, 635, 636.</p> <p>DFFS <i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să realizeze compoziții plastice (desene, picturi, modelaje și aplicații). <i>Indicatori:</i> 86, 87, 88.</p> <p>DLC <i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să folosească limbajul scris/ tipărit în activitățile zilnice. <i>Indicatori:</i> 537.</p> <p><i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de grafisme: desene, semne, forme, pregrafisme. <i>Indicatori:</i> 547, 549.</p>
--	--	--

	☞ Etc.	
Competența specifică 5. Determinarea și localizarea în spațiu și timp a obiectelor, evenimentelor, manifestând interes și perseverență.		
<p>5.1. Identificarea succesiunii evenimentelor, zilelor (ieri/azi/mâine), zilelor săptămânii, lunilor anului și anotimpurilor.</p> <p>5.2. Utilizarea instrumentelor și unităților de măsură a timpului (zilele săptămânii, lunile anului, anotimpul, oră, minut) pentru a stabili durata unor acțiuni/evenimente.</p> <p>5.3. Distingerea direcții de mișcare și de deplasare a unor ființe/corpuri.</p> <p>5.4. Determinarea și poziționarea în spațiu a unor obiecte în raport cu alte obiecte/ființe, utilizând terminologia specifică (sus/ jos, stânga/dreapta, în față/ în spate, înainte/ înapoi, pe/ sub/ între, interior/ exterior, aproape/ departe, vertical/orizontal/ oblic).</p> <p>5.5. Orientarea și executarea</p>	<p>☞ Activități practice, jocuri și exerciții de identificare a zilelor săptămânii, lunilor anului, anotimpurilor.</p> <p>☞ Activități practice de determinare a duratei unor acțiuni cu ajutorul ceasului.</p> <p>☞ Activități practice, exerciții și jocuri de stabilire a consecutivității evenimentelor, zilelor, zilelor săptămânii, lunilor anului și anotimpurilor.</p> <p>☞ Jocuri de denumire a lunilor anului conform tradiției populare.</p> <p>☞ Activități bazate pe conversație în baza imaginilor, filmelor vizionate ș.a.</p> <p>☞ Activități de observare în mediul înconjurător a trăsăturilor semantice ale fiecărei unități de timp vizată.</p> <p>☞ Poezii, cântece, povestiri, povești, legende, ghicitori, pauze dinamice legate de noțiunile de timp (zilele săptămânii, lunile anului, anotimpurile anului).</p> <p>☞ Exerciții și jocuri de recunoaștere a instrumentelor de măsurare a timpului (calendarul, ceasul și diversitatea lor).</p> <p>☞ Exerciții și jocuri de determinare a direcției de mișcare și deplasare a unor ființe/corpuri.</p> <p>☞ Exerciții și jocuri de identificare a poziției relative a unor obiecte față de alte obiecte.</p> <p>☞ Activități practice, exerciții și jocuri de identificare și localizare a unor obiecte față de alte ființe, copii, oameni.</p> <p>☞ Activități practice și jocuri de orientare și mișcare a copilului în spațiu închis și deschis, utilizând prepozițiile și adverbele de loc (dictări grafice, labirinte ș.a.).</p> <p>☞ Jocuri și exerciții de traversare a unor străzi.</p>	<p>DC <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să observe, să compare și să evalueze acțiuni, evenimente și experiențe. <i>Indicatori:</i> 567, 568, 569. <i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să se orienteze în timp și spațiu. <i>Indicatori:</i> 645, 646, 647, 648, 649. <i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să observe și să descrie caracteristicile lumii vii și nerte. <i>Indicatori:</i> 671, 672.</p> <p>DFFS <i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să efectueze diverse mișcări și activități fizice. <i>Indicatori:</i> 38, 39. <i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale. <i>Indicatori:</i> 107, 109.</p> <p>DPES <i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice. <i>Indicatori:</i> 185, 195.</p> <p>DLC <i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să se exprime corect din punct de vedere</p>

<p>unor mișcări în spațiu și pe suprafață plană.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Activități realizate prin metode interactive (Stabilirea succesiunii evenimentelor, Locuri celebre, Harta cu figuri, Benzi desenate, Jurnalul grafic, Turnirul întrebărilor, Explozia stelară, ș.a.). ☛ Activități în care se utilizează softurile educaționale și jocurile interactive. ☛ Etc. 	<p>gramatical.</p> <p><i>Indicatori:</i> 433, 434.</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală.</p> <p><i>Indicatori:</i> 479.</p> <p><i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să efectueze corespondențe între sunet și literă.</p> <p><i>Indicatori:</i> 525.</p> <p><i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de grafisme: desene, semne, forme, pregrafisme.</p> <p><i>Indicatori:</i> 549.</p>
<p>Competența specifică 6. Emiterea unor soluții creativitate și logice în rezolvarea problemelor, argumentând propriile idei și decizii.</p>		
<p>6.1. Identificarea unor soluții creative în rezolvarea problemelor, dezvoltând gândirea critică și logică.</p> <p>6.2. Compunerea și rezolvarea în formă intuitivă a problemelor simple de adunare și scădere.</p> <p>6.3. Argumentarea acțiunilor, ideilor și a deciziilor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Activități individuale și de grup ce țin de rezolvarea problemelor. ☛ Activități de selectare a ideilor, soluțiilor celor mai potrivite și originale. ☛ Jocuri și activități ce solicită emiterea unor soluții creative. ☛ Activități de identificare situații problematice, provocatoare. ☛ Activități axate pe conversații pe baza unor imagini, a unor filme vizionate, povești, povestiri audiate sau citite etc. ☛ Jocuri și activități de determinare a valorii de adevăr a unei aserțiuni; ☛ Jocuri logice de construire a mulțimilor, de aranjare a pieselor în tablou, de diferențe, de formare a perechilor, transformări, cu cercuri, cu mulțimi echipotente. ☛ Activități și jocuri de rezolvare a problemelor simple de adunare și scădere luate din viața reală (la magazin, în livadă, în pădure etc.). ☛ Activități de compunerea unor probleme după imagini sau în 	<p>DC</p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să genereze soluții la diverse întrebări, situații, probleme.</p> <p><i>Indicatori:</i> 583, 584, 585, 586.</p> <p>DPES</p> <p><i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să-și asume responsabilități, să negocieze și să participe la luarea deciziilor.</p> <p><i>Indicatori:</i> 330, 331, 335.</p>

	<p>baza unor situații concrete ș.a.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de argumentare a ideilor, soluțiilor și deciziilor luate. ☞ Activități de dezvoltare a toleranței și respect față de opiniile colegilor. ☞ Activități realizate prin metode interactive (Studiul de caz, Brainstorming-ul, Trierea aserțiunilor, Comunicarea rotativă, RAI, Minicazurile, Mai multe capete la un loc ș.a.). ☞ Activități bazate pe softuri educaționale din resurse deschise și închise. ☞ Etc. 	
--	--	--

4.3.2. EDUCAȚIA PENTRU MEDIU

Unități de învățare (vârsta 1,5 - 3 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Recunoașterea și descrierea componentelor, fenomenelor, proceselor, relațiilor din mediul înconjurător, demonstrând corectitudine în folosirea terminologiei specifice		
1.1. Recunoașterea principalelor stări ale vremii.	☞ Activități de denumire a stării vremii: <i>soare, vânt, plouă, etc.</i>	DC <i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să observe și să descrie caracteristicile naturii vii și nerte. <i>Indicatorii:</i> 654, 655, 656, 657, 658.
1.3. Explicarea relației cauză-efect în interacțiune cu obiecte,	☞ Activități de determinare a stării vremii prin completarea calendarul naturii.	

<p>fenomene.</p> <p>1.4. Recunoașterea și descrierea a 2-3 animale/ plante.</p> <p>1.5. Denumirea în baza imaginilor a corpurilor cerești (soarele, luna, stelele).</p> <p>1.6. Denumirea unor părți ale corpului uman.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Jocuri prin care sunt descoperite fenomenele naturii (ploaie, ninsoare, vânt ș.a.) utilizând simțurile, imagini, softuri educaționale, filme etc. („<i>Pic-pic, poc-poc, vâj-vâj</i>”, „<i>Cum este vremea?</i>”, „<i>Cald sau frig?</i>”). ☛ Activități de explicare pe bază de cauzalitate anumite schimbări ale fenomenelor (<i>dacă e înnorat – va ploua, dacă plouă trebuie să iau umbrela etc.</i>) ☛ Activități de descriere a vestimentației specifice fetelor și băieților în dependență de anotimp. ☛ Jocuri și exerciții de diferențiere a corpurilor vii și nerte (<i>corpuri vii – omul, animalele, plantele; corpuri nevii - jucării, obiecte de uz casnic, piatra, apa etc.</i>) ☛ Activități de recunoaștere a părților corpului uman în bază de imagini. ☛ Activități bazate pe conversație (<i>Spune care sunt părțile componente ale corpului uman? Prin ce se deosebește omul de alte ființe?ș.a.</i>) ☛ Activități bazate pe jucării interactive. ☛ Etc. 	<p>DPES</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice.</p> <p><i>Indicatorii:</i> 172.</p> <p>DLC</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să asculte și să înțeleagă semnificația mesajului vorbit.</p> <p><i>Indicatorii:</i> 372.</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul.</p> <p><i>Indicatorii:</i> 393, 394, 395.</p>
<p>Competența specifică 2. Aplicarea metodelor și instrumentelor de explorare-investigare a mediului înconjurător, dând dovadă de interes și curiozitate în colectarea rezultatelor.</p>		
<p>2.1. Recunoașterea obiectelor, fenomenelor, ființelor în baza observărilor.</p> <p>2.2. Distingerea asemănărilor și deosebirilor a obiectelor cu ajutorul organelor de simț.</p> <p>2.3. Formularea întrebărilor despre lumea înconjurătoare.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Jocuri de familiarizare cu caracteristicile obiectelor, ființelor. ☛ Jocuri de comparare a acțiunilor, obiectelor, ființelor, fenomenelor, prin stabilirea asemănărilor și deosebirilor dintre ele („<i>De-a pirații</i>”, „<i>Căutătorii de comori</i>”, „<i>Pot să aflu</i>”, „<i>Tare-moale</i>” etc.). ☛ Activități bazate pe jocuri senzoriale. ☛ Activități de recunoaștere a obiectelor, fenomenelor, ființelor prin formulare de întrebări (<i>Ce este? Cum este? ș.a.</i>). 	<p>DC</p> <p><i>Standard 11.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze metode și instrumente de integrare a mediului înconjurător.</p> <p><i>Indicatorii:</i> 680, 681, 682.</p> <p>DPES</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice.</p> <p><i>Indicatorii:</i> 175, 176.</p> <p>DLC</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul.</p>

	☞ Etc.	<i>Indicatorii: 394.</i>
Competența specifică 3. Adoptarea unui comportament adecvat în mediul înconjurător, manifestând responsabilitate și atitudine pozitivă față de acesta.		
3.1. Recunoașterea regulilor de protecție a mediului înconjurător în baza imaginilor. 3.2. Participă cu ajutor la menținerea ordinii în mediului înconjurător. 3.3. Manifestarea atitudinii pozitive față de plante, animale.	☞ Jocuri de recunoaștere a principalelor reguli de protecție a mediului înconjurător în baza imaginilor. ☞ Activități practice de menținere a ordinii în mediul înconjurător. ☞ Activități de dezvoltare a dragostei față de ființele care îi înconjoară. ☞ Etc.	DC <i>Standard 12.</i> Copilul va fi capabil să descopere omul ca parte a mediului înconjurător și ființă socială. <i>Indicatorii: 696.</i> DFFS <i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să respecte reguli de securitate personală. <i>Indicatorii: 149, 150.</i>

Unități de învățare (vârsta 3 - 5 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Recunoașterea și descrierea componentelor, fenomenelor, proceselor, relațiilor din mediul înconjurător, demonstrând corectitudine în folosirea terminologiei specifice		
1.1. Evidențierea semnelor caracteristice fiecărui anotimp.	☞ Jocuri de identificare a semnelor caracteristice fiecărui anotimp.	DC <i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să identifice

<p>1.2. Aprecierea stării vremii utilizând semnele convenționale.</p> <p>1.3. Explicarea acțiunii factorilor mediului asupra organismelor.</p> <p>1.4. Identificarea diversității plantelor, animalelor în raport cu mediul lor de trai.</p> <p>1.5. Distingerea părților componente ale plantelor/ animalelor.</p> <p>1.6. Recunoașterea unor corpuri cerești (soarele, luna, stelele) în mediul natural.</p> <p>1.7. Recunoașterea și descrierea părților componente ale corpului uman.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Povestiri despre anotimpuri. ☞ Activități de distingere a schimbărilor survenite în viața omului, plantelor, animalelor în fiecare anotimp. ☞ Dezlegarea ghicitorilor despre plante, animale, fenomenele naturii. ☞ Exerciții de recunoaștere a stării vremii, a fenomenelor naturii (<i>soare, vânt, viscol, ploaie</i> etc.) în momentul producerii lor. ☞ Jocuri de asociere a stării vremii cu simbolurile caracteristice. ☞ Activități în baza cărora se realizează explicarea pe bază de cauzalitate a anumitor schimbări în natură și lumea înconjurătoare. ☞ Exerciții și jocuri de clasificare a plantelor/ animalelor (domestice/ sălbatice/ exotice; călătoare/ sedentare; de grădină/ cameră/ pădure; fructe/legume ș.a.). ☞ Activități de recunoaștere a părților componente ale plantelor/ animalelor (ex: plante - <i>rădăcina, tulpina, frunza, floarea</i>; animale – <i>cap, corp și membre</i>) în baza imaginilor. ☞ Activități de distingere a rolului plantelor, animalelor în viața omului. ☞ Activități bazate pe vizionarea emisiunilor, desenelor animate, a prezentărilor Power Point, consultarea enciclopediilor la diverse teme: <i>Anotimpurile, Plantele, Animalele, Corpuri cerești</i>, ș.a. ☞ Jocuri de recunoaștere a corpurilor cerești. ☞ Jocuri și activități de identificare a părților corpului uman, de descriere a organelor de simț. ☞ Jocuri de reconstituire a corpului uman din părți componente. ☞ Recitarea poeziilor (de ex: <i>Simțurile</i> de Nicolae Nasta). ☞ Activități bazate pe conversație. ☞ Activități bazate pe softuri educaționale din resurse închise și deschise. ☞ Etc. 	<p>relația cauză-efect în urma unor interacțiuni cu obiecte, fenomene, oameni. <i>Indicatorii: 552.</i></p> <p><i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să observe și să descrie caracteristicile naturii vii și nerte. <i>Indicatorii: 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666.</i></p> <p>DFFS <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să manipuleze obiecte pentru dezvoltarea motricității fine. <i>Indicatorii: 62.</i> <i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să realizeze compoziții plastice (desene, picturi, modelaje și aplicații). <i>Indicatorii: 80.</i></p> <p>DLC <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul. <i>Indicatorii: 400.</i></p>
---	--	---

Competența specifică 2. Aplicarea metodelor și instrumentelor de explorare-investigare a mediului înconjurător, demonstrând interes și curiozitate în colectarea rezultatelor.

<p>2.1. Determinarea și explicarea relațiilor/ interacțiunilor, care cauzează anumite efecte.</p> <p>2.2. Observarea diferitor componente ale mediului, procese, fenomene, relații.</p> <p>2.3. Utilizarea instrumentelor specifice (lupa, rigla ș.a.) și a simțurilor în explorarea componentelor, fenomenelor ale naturii.</p> <p>2.4. Realizarea experiențelor simple în scopul înțelegerii mediului înconjurător.</p> <p>2.5. Modelarea corpurilor din diferite materiale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de evidențiere a proprietăților comune, diferențe între obiecte, fenomene, ființe etc. ☞ Jocuri de comparare a obiectelor, fenomenelor, ființelor ș.a. ☞ Jocuri, exerciții și activități de explorare a mediului înconjurător prin valorificarea organelor de simț. ☞ Activități de observare a plantelor, animalelor din zona grădiniței, a corpurilor nevăzute (apă, aer, sol), fenomenelor ale naturii caracteristice fiecărui anotimp, etapelor de evoluție a unor corpuri vii, influenței schimbărilor în natură asupra vieții animalelor, plantelor și a omului, impactului apei, hrănilor, luminii asupra creșterii și dezvoltării unor ființe, activității oamenilor, fiind desfășurate în aer liber și în sala de grupă. ☞ Activități de explorare a mediului înconjurător utilizând lupa, rigla, ș.a. instrumente. ☞ Activități experiențiale simple (de ex: dizolvarea sării/zahărului în apă, înghețarea apei, scufundarea unor corpuri în apă, fierberea apei etc.). ☞ Activități de creare a modelelor unor corpuri din natură din diferite materiale. ☞ Etc. 	<p>DC <i>Standard 11.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze metode și instrumente de integrare a mediului înconjurător. <i>Indicatorii:</i> 683, 684, 685, 686, 687.</p> <p>DFFS <i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale. <i>Indicatorii:</i> 99.</p> <p>DPES <i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să ceară ajutorul adultului când are nevoie. <i>Indicatorii:</i> 265, 266, 267. <i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să-și asume responsabilități, să negocieze și să participe la luarea deciziilor. <i>Indicatorii:</i> 325.</p> <p>DLC <i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să înțeleagă semnificația mesajului vorbit. <i>Indicatorii:</i> 379.</p>
---	---	---

Competența specifică 3. Adoptarea unui comportament adecvat în mediul înconjurător, manifestând responsabilitate și atitudine pozitivă față de acesta.

<p>3.1. Recunoașterea nevoilor de bază ale ființei umane (apă, aer, hrană, adăpost, lumină).</p> <p>3.2. Determinarea rolului plantelor, animalelor în viața omului.</p> <p>3.3. Identificarea și descrierea activităților omului în natură</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de descriere a activităților agricole realizate de om în diverse anotimpuri. ☞ Activități de descriere a modului de viață a omului. ☞ Demonstrarea imaginilor cu acțiunile omului în a păstra ordinea și îngrijirea mediului înconjurător. ☞ Activități bazate pe studiul de caz și conversație în baza imaginilor (<i>Rolul plantelor/animalelor în viața omului ș.a.</i>). ☞ Vizionarea filmelor, a Prezentărilor Power Point legate de 	<p>DC <i>Standard 12.</i> Copilul va fi capabil să descopere omul ca parte a mediului înconjurător și ființă socială. <i>Indicatorii:</i> 697, 698.</p>
--	--	--

<p>(activități agricole, gospodărești etc.).</p> <p>3.4. Identificarea regulilor de îngrijire a mediului ambiant.</p> <p>3.5. Menținerea unui mediu curat prin aplicarea unor reguli de îngrijire.</p>	<p>regulile de protecție a mediului înconjurător.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități bazate pe softuri educaționale din resurse închise și deschise. ☞ Etc. 	
--	--	--

Unități de învățare (vârsta 5 - 7 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului
-----------------------	-----------------------------------	--

Competența specifică 1. Recunoașterea și descrierea componentelor, fenomenelor, proceselor, relațiilor din mediul înconjurător, demonstrând corectitudine în folosirea terminologiei specifice.

<p>1.1. Distingerea și descrierea fenomenelor naturii specifice celor patru anotimpuri.</p> <p>1.2. Aprecierea stării vremii prin completarea fișei de observare, calendarului naturii.</p> <p>1.3. Clasificarea corpurile din natură după diferite criterii.</p> <p>1.4. Identificarea și descrierea plantelor și animalelor (insecte, pești, amfibii, păsări, mamifere) și a părților componente ale acestora.</p> <p>1.5. Explicarea relațiilor dintre plante, animale și mediile lor de viață.</p> <p>1.6. Recunoașterea diferitor forme de relief și bazine acvatice.</p> <p>1.7. Identificarea și descrierea corpurilor cerești (planetele, stelele, sateliți - luna).</p> <p>1.8. Identificarea unor organe interne și funcțiile acestora.</p> <p>1.9. Determinarea rolului organelor de simț în cunoașterea lumii înconjurătoare.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Activități de completare a calendarului naturii cu semnele convenționale. ☛ Jocuri și activități de identificare a fenomenelor și semnelor caracteristice fiecărui anotimp. ☛ Joc de rol privind stabilirea prognozei meteo. ☛ Activități de creare a calendarelor, cărților despre anotimpurile anului. ☛ Exerciții și jocuri de clasificare a corpurilor din natură după diferite criterii (categorie, clasă, substanța din care este constituit, stare de agregare, hrană, formă, miros, gust, mediul de viață, mod de deplasare ș a.). ☛ Jocuri și exerciții de comparare a corpurilor din natură stabilind asemănări și deosebiri. ☛ Activități bazate pe jocuri senzoriale. ☛ Exerciții și jocuri de identificare și descriere a părților componente ale plantelor/animalelor (ex: plante - rădăcină, tulpină, frunză, floarea, fruct, semință; animale – cap, corp, membre, coadă, gât ș.a.). ☛ Dezlegarea ghicitorilor despre obiecte, fenomene, ființe. ☛ Activități de distingere a rolului plantelor, animalelor, fenomenelor naturii asupra mediului înconjurător și a acțiunilor de protecție a acestora. ☛ Activități de recunoaștere a plantelor și animalelor rare din Republica Moldova, evidențiind necesitatea protecției acestora. ☛ Jocuri de recunoaștere a diferitor forme de relief și bazine acvatice (câmpie, deal, munte, râu, iaz, mare, ș.a.). ☛ Jocuri și activități de identificare a unor organe interne și funcțiile acestora. 	<p>DC</p> <p><i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să observe și să descrie caracteristicile naturii vii și nerte.</p> <p><i>Indicatorii:</i> 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675.</p> <p>DFFS</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să efectueze diverse mișcări și activități fizice.</p> <p><i>Indicatorii:</i> 38,39.</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să manipuleze obiecte pentru dezvoltarea motricității fine.</p> <p><i>Indicatorii:</i> 65.</p> <p>DLC</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul.</p> <p><i>Indicatorii:</i> 404, 405.</p> <p><i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să folosească limbajul scris/tipărit în activitățile zilnice.</p> <p><i>Indicatorii:</i> 536.</p>
---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri de determinare a rolului organelor de simț (ochiul, urechea, limba, nasul, pielea) în cunoașterea lumii înconjurătoare. ☞ Vizionarea filmelor, emisiunilor legate de prezentarea diferitor forme de relief, bazine acvatice, cosmos, planete, animale, plante și modul lor de viață. ☞ Activități de conversare în baza imaginilor. ☞ Jocuri și exerciții de identificare și descriere a corpurilor cerești. ☞ Activități desfășurate prin metode interactive (Tehnica Lotus, Stabilirea succesiunii evenimentelor, Bula dublă, Cubul, Comunicarea rotativă, Schimbă perechea, Acvariul, Învățarea în cerc, Piramida, Ciorchinele, Benzi desenate, Trierea aserțiunilor, Diagrama Venn, Jurnalul grafic, Turul galeriei, Turnirul întrebărilor, Explozia stelară ș.a.). ☞ Activități bazate pe softuri educaționale și jocuri interactive. ☞ Etc. 	
Competența specifică 2. Aplicarea metodelor și instrumentelor de explorare-investigare a mediului înconjurător, demonstrând interes și curiozitate în colectarea rezultatelor.		
<p>2.1. Utilizarea metodelor și instrumentelor de investigare a mediului înconjurător pentru colectarea informației despre lumea înconjurătoare.</p> <p>2.2. Explicarea și generalizarea rezultatelor unor observații, investigații.</p> <p>2.3. Modelarea corpurilor, fenomenele naturii din diverse materiale reciclabile.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități practice de investigare a mediului înconjurător cu ajutorul instrumentelor: lupei, termometrului, microscopului, paharului gradat, pipetei, ș.a. ☞ Activități de observare a relațiilor dintre animale, plante, mediul lor de viață și om. ☞ Activități de observare a schimbărilor ce se produc pe parcursul dezvoltării corpurilor vii. ☞ Activități de creare a unor grafice cu caracteristicile copiilor din grupă (înălțime, masă corporală, preferințe) la începutul/ sfârșitul fiecărui an școlar pentru a sesiza evoluția. ☞ Activități experiențiale legate de proprietățile apei, formele apei în natură, aerul și proprietățile lui, mișcare, sol, plante, animale, etapelor de evoluție a unor corpuri vii, fiziologia și igiena copilului, procesele ecologice, fenomene ale naturii etc. 	<p>DC <i>Standard 11.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze metode și instrumente de integrare a mediului înconjurător. <i>Indicatorii:</i> 688, 689, 690, 691, 692, 693.</p> <p>DFFS <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să manipuleze obiecte pentru dezvoltarea motricității fine. <i>Indicatorii:</i> 65.</p> <p>DLC <i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de creare a modelelor unor corpuri utilizând materiale naturale, reciclabile. ☞ Etc. 	<p><i>Indicatorii: 474.</i></p>
Competența specifică 3. Adoptarea unui comportament adecvat în mediul înconjurător, manifestând responsabilitate și atitudine pozitivă față de acesta.		
<p>3.1. Distingerea și descrierea condițiilor specifice vieții umane.</p> <p>3.2. Identificarea și argumentarea rolul omului în menținerea unui mediul ecologic.</p> <p>3.3. Participarea activă la îngrijirea și protecția mediului înconjurător.</p> <p>3.4. Explicarea în cuvinte proprii a rolului plantelor, animalelor, fenomenelor naturii în mediul înconjurător.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de identificare a condițiilor specifice ale vieții umane. ☞ Jocuri de descriere a modului de viață a omului. ☞ Activități de elaborare a regulilor de îngrijire și ocrotire a mediului ambiant. ☞ Activități bazate pe studiul de caz. ☞ Activități de comparare a comportamentului omului în natură. ☞ Vizionarea filmelor, softurilor educaționale, a Prezentărilor Power Point legate de regulile de protecție a mediului înconjurător. ☞ Activități axate pe conversație (<i>De ce e nevoie să economisim resursele energetice? Impactul mijloacelor de transport asupra mediului înconjurător? Cum să ocrotim plantele, animalele? De ce trebuie să o facem? De ce avem nevoie de plante sau animale? ș.a.</i>) ☞ Activități de determinare a avantajelor și dezavantajelor protecției mediului înconjurător. ☞ Activități practice de îngrijire și ocrotire a mediului înconjurător, prin integrarea regulilor stabilite. ☞ Activități care evidențiază rolul omului în protecția mediului înconjurător (de ex: Ziua Pământului, Ziua Mediului etc.). ☞ Activități realizate prin metode interactive (Tehnică viselor, Locuri celebre, Călătorie misterioasă, Harta cu figuri, Tehnică blazonului, ș.a.). ☞ Activități bazate pe softuri educaționale și jocuri interactive. ☞ Etc. 	<p>DC <i>Standard 12.</i> Copilul va fi capabil să descopere omul ca parte a mediului înconjurător și ființă socială. <i>Indicatorii: 700, 701, 702, 703.</i></p> <p>DLC <i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală. <i>Indicatorii: 476.</i></p>

4.5. arte

Educația plastică

Educația Muzicală

Competențe specifice

Receptarea emoțională prin creații muzicale cu caracter variat, demonstrând interes și curiozitate.
natură, în imagini și compoziții plastice, manifestând interes și curiozitate.
Participarea copiilor în variate forme de activitate muzicală, manifestând expresivitate corporală în r
nicilor de artă în diverse activități, demonstrând creativitate și originalitate.
Demonstrarea atitudinii pozitive față de creațiile muzicale, manifestând admirație pentru valorile mu
lor plastic

4.5.1. EDUCAȚIA PLASTICĂ

Unități de învățare (vârsta 1,5 – 3 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Recunoașterea elementelor de limbaj plastic în natură, în imagini și compoziții plastice, manifestând interes și curiozitate în perceperea estetică a acestora.		
<p>1.1. Recunoașterea culorilor primare în mediul înconjurător și în lucrări de artă.</p> <p>1.2. Determinarea particularităților specifice (formă, mărime) ale unor obiecte din artă sau realitate propuse pentru examinare.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități și jocuri de recunoaștere a culorilor primare ale obiectelor din mediul înconjurător (roșu, galben, albastru) și în lucrări de artă. ☞ Jocuri de examinare tactilă și vizuală a obiectelor pentru distingerea formei și mărimii acestora. ☞ Jocuri și activități de observare a diversității naturii pentru ași îmbogăți arsenalul de imagini vizuale în crearea compozițiilor plastice. ☞ Etc. 	<p>DLC <i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să asculte și să înțeleagă semnificația mesajului vorbit. <i>Indicatori:</i> 372.</p> <p><i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul. <i>Indicatori:</i> 393.</p> <p><i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de grafisme: desene, semne, forme, pregrafisme. <i>Indicatori:</i> 540.</p> <p>DC <i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să realizeze operații cu mulțimi de obiecte (grupare, clasificare, sortare, triere, comparare, ordonare, seriere).</p>

		<p><i>Indicatori: 589.</i> <i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze unitățile de măsură la determinarea înălțimii, lungimii, lățimii, grosimii, masei, valorii și capacității unor corpuri.</p> <p><i>Indicatori: 616.</i> <i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să identifice formele geometrice în modele date și în mediul înconjurător.</p> <p><i>Indicatori: 627.</i> <i>Standard 11.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze metode și instrumente de integrare a mediului înconjurător.</p> <p><i>Indicatori: 680, 681.</i></p>
<p>Competența specifică 2. Explorarea materialelor, instrumentelor și tehnicilor de artă în diverse activități, demonstrând creativitate și originalitate în realizarea imaginilor, compozițiilor plastice.</p>		

<p>2.1. Recunoașterea materialelor și instrumentelor utilizate în desen, pictură, modelaj, colaj.</p> <p>2.2. Modelarea unor forme simple din argilă, plastilină, aluat și alte materiale.</p> <p>2.3. Utilizarea materialelor, a instrumentelor grafice și a celor picturale în realizarea unor lucrări de artă.</p> <p>2.4. Realizarea unor colaje din diverse materiale.</p> <p>2.5. Respectarea normelor de igienă personală și de securitate a muncii în baza situațiilor concrete.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de familiarizare cu diverse instrumente și materiale (creioane colorate, carioca, cretă, acuarelă, pensulă, guaș, plastilină, cocă din aluat, zăpadă, hârtie de desen, foarfeca, hârtie colorată, burete ș.a.). ☞ Activități bazate pe tehnici și procedee de artă în modelaj (aplatizarea, rularea, bătăi repetate, presarea între degetele mâinii, presare și rotunjire între podurile palmei ș.a.). ☞ Activități de modelare a formelor simple (sfere, cilindre, biscuiți, bomboane, covrigi, șarpe, mielc ș.a.). ☞ Activități de remodelare a formelor (transformarea unei sfere într-un disc, a unui cilindru într-un inel etc.). ☞ Activități de desen în creioane colorate, carioci, cretă colorată etc. ☞ Activități picturale în acuarelă, guașă, utilizând diferite tehnici de artă (ștampilarea, dactilopictura, amprentare, suflarea ș.a.). ☞ Activități de colorare pe un contur propus. ☞ Jocuri de trasare a liniilor, de formare a punctelor. ☞ Activități bazate pe tehnici de artă pentru realizarea colajelor (aplicarea formelor decupate din hârtie, colaj prin rupere și mototolire, colaj prin aplicarea materialelor din natură, vată, plastilină, colaj de tip mozaic ș.a.). ☞ Activități de familiarizare cu modalitățile de utilizare a materialelor, instrumentelor și tehnicilor de artă. ☞ Activități de inițiere a copiilor cu regulile de igienă personală și securitate a muncii în cadrul activităților de educație plastică. Etc. 	<p>DFFS</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să realizeze compoziții plastice (desene, picturi, modelaje și aplicații).</p> <p><i>Indicatori:</i> 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75.</p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale.</p> <p><i>Indicatori:</i> 97, 98.</p> <p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să respecte reguli de securitate personală.</p> <p><i>Indicatori:</i> 149, 150.</p> <p>DPES</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice.</p> <p><i>Indicatori:</i> 176.</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să ceară ajutorul adultului când are nevoie.</p> <p><i>Indicatori:</i> 264.</p> <p>DC</p> <p><i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să genereze soluții la diverse întrebări, situații, probleme.</p> <p><i>Indicatori:</i> 580.</p>
<p>Competența specifică 3. Aprecierea creațiilor personale, ale colegilor, ale imaginilor plastice, dând dovadă de respect față de valorile artei populare.</p>		
<p>3.1. Aprecierea dirijată a propriilor lucrări proprii.</p> <p>3.2. Manifestarea interesului pentru examinarea obiectelor de artă decorativ -</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de apreciere a propriilor creații. ☞ Jocuri și activități de familiarizare a copiilor cu diferite obiecte de artă decorativă. ☞ Demonstrarea unor lucrări care ar trezi interesul pentru frumosul din natură sau lucrări de artă. ☞ Etc. 	<p>DPES</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții.</p> <p><i>Indicatori:</i> 216, 217.</p> <p>DLC</p> <p><i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite</p>

aplicată etc.		modalități de grafisme: desene, semne, forme, pregrafisme. <i>Indicatori: 540.</i>
---------------	--	---

Unități de învățare (vârsta 3 - 5 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Recunoașterea elementelor de limbaj plastic în natură, în imagini și compoziții plastice, manifestând interes și curiozitate în		

perceperea estetică a acestora.

<p>1.1. Identificarea culorilor și a nonculorilor în mediul înconjurător și în lucrări de artă plastică.</p> <p>1.2. Distingerea formei, mărimii ale unor obiecte din natură sau confecționate.</p> <p>1.3. Perceperea imaginii plastice ca integritate compozițională.</p> <p>1.4. Recunoașterea elementelor de limbaj plastic utilizate în crearea ornamentelor populare.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri de identificare a culorii unor obiecte: primare (roșu, galben și albastru), binare (oranj, verde, violet) și a nonculorilor (<i>alb, negru</i>). ☞ Jocuri de recunoaștere a formelor obiectelor luate din mediul înconjurător și a celor confecționate de ei. ☞ Jocuri de determinare a mărimii unor corpuri. ☞ Activități de percepere a detaliilor unor imagini plastice și integrarea lor într-o unitate. ☞ Activități de recunoaștere a liniilor (subțiri, groase, colorate, necolorate, drepte, frânte, curbe), punctelor (mari/ mici) ș.a. ☞ Activități bazate pe softuri educaționale. ☞ Etc. 	<p>DPES <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice. <i>Indicatori:</i> 179.</p> <p>DLC <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul. <i>Indicatori:</i> 400.</p> <p>DC <i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să identifice formele geometrice în modele date și în mediul înconjurător. <i>Indicatori:</i> 628. <i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să descrie caracteristicile naturii vii și nerte. <i>Indicatori:</i> 660, 664, 665. <i>Standard 11.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze metode și instrumente de integrare a mediului înconjurător. <i>Indicatori:</i> 683.</p>
---	---	--

Competența specifică 2. Explorarea materialelor, instrumentelor și tehnicilor de artă în diverse activități, demonstrând creativitate și originalitate în realizarea imaginilor, compozițiilor plastice.

<p>2.1. Recunoașterea materialelor și a ustensilelor utilizate în activități picturale, grafice, de modelaj, a celor decorativ-aplicate.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de recunoaștere a materiale și instrumentelor de lucru (creioane colorate, creioane, cretă colorată, pastel, carioca, acuarelă, guaș, pensulă, plastilină, cocă din aluat, lut, slime, zăpadă, planșetă, hârtie de desen, hârtie colorată, hârtie facturată burete, creponată, clei ș.a.). 	<p>DFFS <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să manipuleze obiecte pentru dezvoltarea motricității fine. <i>Indicatori:</i> 62.</p>
<p>2.2. Identificarea și aplicarea unor normelor de igienă personală și de securitate a muncii.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de identificare a regulilor de igienă personală și securitate a muncii în cadrul activităților picturale, grafice, de modelaj, decorativ-aplicate. ☞ Activități de desen în creioane colorate, cerate, carioci, cretă colorată, pastel etc. 	<p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să realizeze compoziții plastice (desene, picturi, modelaje și aplicații). <i>Indicatori:</i> 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84.</p>
<p>2.3. Utilizarea materialelor grafice în realizarea unor imagini plastice.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de colorare în contur, de conturare a unor forme, de trasare a liniilor și de formare a punctelor. ☞ Jocuri de desenare a obiectelor de formă rotundă (mari și mici). ☞ Activități de redare a obiectelor casnice și din natură, fenomenelor naturii, evenimente importante ș.a. 	<p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să respecte reguli de securitate personală. <i>Indicatori:</i> 154, 157.</p>
<p>2.3. Aplicarea diferitor tehnici de lucru cu acuarela, guașe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități picturale în acuarelă, guașe, utilizând tehnici de artă (ștampilarea, dactilopictura, amprentare, poantilismul, monotipie simetrică, pictura cu bastonașe igienice, pictura prin stropire, pictura prin imprimarea structurilor din natură, pictură prin suflare ș.a.). 	<p>DPES <i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să perceapă regulile și efectele acestora. <i>Indicatori:</i> 311.</p>
<p>2.4. Crearea unor colaje simple utilizând diverse materiale și tehnici de artă.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de realizare a colajelor prin tehnici de artă (colaj prin aplicarea formelor decupate din hârtie; colaj prin rupere și mototolire; colaj prin rupere liberă; colaj prin aplicarea materialelor din natură (semințe, frunze, flori), țesături, vată, plastilină; colaj de tip mozaic, puzzle ș.a.). 	<p>DLC <i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să folosească limbajul scris/ tipărit în activitățile zilnice. <i>Indicatori:</i> 531, 533.</p>
<p>2.5. Modelarea unor forme simple utilizând diferite materiale de artă.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de creare a imaginilor din 2-3 piese, respectând proporția și relațiile spațiale dintre ele. ☞ Activități de modelare prin tehnici și procedee de apăsarea; aplatizarea; netezire; rularea; bătaii repetate; amprentare; presarea între degetele mâinii; presare și rotunjire între podurile palmei, cu podul palmei și degetele pe un suport solid ș.a. 	<p><i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de grafisme: desene, semne, forme, pregrafisme. <i>Indicatori:</i> 541.</p>
<p>2.6. Decorarea formelor, utilizând materiale diferite.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de modelare a formelor din piese separate (fructe, 	<p>DC <i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să opereze cu numere și șiruri numerice. <i>Indicatori:</i> 608.</p>
<p>2.7. Coordonarea oculo-motorie în realizarea imaginilor</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de modelare a formelor din piese separate (fructe, 	<p><i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să identifice formele</p>

<p>plactice.</p>	<p><i>legume, păsări, animale, șiraguri de mărgele ș.a.).</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☛ Activități de realizare a ornamentelor. ☛ Activități de decorare a formelor plane și spațiale cu ornamente pictate, aplicate sau modelate. ☛ Exerciții de coordonare oculo-motorii. ☛ Activități de dezvoltare a motricității fine. ☛ Etc. 	<p>geometrice în modele date și în mediul înconjurător.</p> <p><i>Indicatori:</i> 630.</p> <p><i>Standard 11.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze metode și instrumente de integrare a mediului înconjurător.</p> <p><i>Indicatori:</i> 687.</p>
<p>Competența specifică 3. Aprecierea creațiilor personale, ale colegilor, ale imaginilor plastice, dând dovadă de respect față de valorile artei populare.</p>		
<p>3.1. Aprecierea dirijată a lucrărilor de artă personale și ale colegilor.</p> <p>3.2. Manifestarea interesului pentru în activitățile picturale, grafice, modelaj și decorativ-aplicativ.</p> <p>3.3. Recunoașterea diferitor obiecte de artă decorativă în mediul înconjurător și exprimarea interesului pentru ele.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Activități de analiză și apreciere a lucrărilor create de ei și de colegi în baza unor criterii, fiind dirijați de educator. ☛ Activități de dezvoltare a interesului pentru realizarea lucrărilor comune. ☛ Activități de dezvoltare a interesului pentru desen, pictură, modelaj, artă populară ș.a. ☛ Conversație pe baza unor obiecte de artă prezentate (costum național, covor, jucării confecționate manual, vase ș.a.). ☛ Jocuri de receptare a frumosului în natură și în opere de artă. ☛ Etc. 	<p>DPES</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice.</p> <p><i>Indicatori:</i> 182.</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții.</p> <p><i>Indicatori:</i> 225, 226.</p> <p>DLC</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală.</p> <p><i>Indicatori:</i> 467.</p>

Unități de învățare (vârsta 5 - 7 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Recunoașterea elementelor de limbaj plastic în natură, în imagini și compoziții plastice, manifestând interes și curiozitate în perceperea estetică a acestora.		
1.1. Identificarea grupurilor de culori (primare, binare, nonculori, gama culorilor calde, reci) în diferite contexte artistico-plastice.	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități și jocuri de recunoaștere a culorilor primare, binare, calde/ reci, cromatice/ acromatice. ☞ Activități de fuziune a culorilor. ☞ Activități și exerciții de obținere a nuanțelor de culori. ☞ Activități de recunoaștere și obținere a contrastelor cald/ rece, închis/ deschis. ☞ Jocuri de identificare a semnificației culorilor. ☞ Activități de evidențiere a formei, mărimii, texturii și a motivelor ornamentale unor corpuri din natură. 	<p>DFFS <i>Standard 4.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale. <i>Indicatori:</i> 104, 105.</p> <p>DPES <i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice. <i>Indicatori:</i> 186, 187.</p>
1.2. Recunoașterea nuanțelor și a amestecurilor de culori.	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de îmbogățire a imaginilor vizuale prin explorarea senzorială a corpurilor. ☞ Activități de determinare a echilibrului dimensional dintre elemente și imaginea integră. 	<p>DLC <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul. <i>Indicatori:</i> 404.</p>
1.3. Observarea și numirea trăsăturilor generale și a detaliilor unor corpuri (contur, formă, mărime, textură, ornamente ș.a.).	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități și jocuri de recunoaștere a punctelor și liniilor (subțiri, groase, colorate, necolorate, drepte, frânte, curbe, spiralate, întrerupte, neîntrerupte, oblice, verticale, orizontale, închise, deschise ș.a.) în diferite ornamente, imagini plastice și obiecte de artă. ☞ Activități de recunoaștere a ornamentare specifice poporului moldovenesc (ornamente țesute, brodate, vopsite, crestate etc.). ☞ Activități bazate pe softuri educaționale și jocuri interactive. ☞ Etc. 	<p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să se exprime corect din punct de vedere gramatical. <i>Indicatori:</i> 432.</p> <p><i>Standard 5.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală. <i>Indicatori:</i> 474.</p>
1.4. Determinarea proporției formelor		<p><i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să efectueze</p>

<p>realizate în imagini plastice.</p> <p>1.5. Distingerea diversității punctelor, liniilor și a formelor din ornamentele populare.</p>		<p>corespondențe între sunet și literă. <i>Indicatori:</i> 528. <i>Standard 9.</i> Copilul va fi capabil să folosească limbajul scris/ tipărit în activitățile zilnice. <i>Indicatori:</i> 538. DC <i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să identifice formele geometrice în modele date și în mediul înconjurător. <i>Indicatori:</i> 632, 633. <i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să observe și să descrie caracteristicile naturii vii și nerte. <i>Indicatori:</i> 667, 668, 673, 674.</p>
<p>Competența specifică 2. Explorarea materialelor, instrumentelor și tehnicilor de artă în diverse activități, demonstrând creativitate și originalitate în realizarea imaginilor, compozițiilor plastice.</p>		
<p>2.1. Identificarea și utilizarea conștientă a ustensilelor și a materialelor necesare pentru a desena, a modela și a crea colaje.</p> <p>2.2. Realizarea imaginilor plastice utilizând tehnici de lucru în pictură și desen grafic.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de identificare a instrumentelor și materialelor utilizate în activități picturale, grafice, de modelaj, decorativ-aplicative (acuarelă, guaș, vopsele acrilice, pensulă, paletă, creioane colorate, cerate, cretă colorată, cărbune, sanguină, sous, pastel, carioci, marchere, corector, cerneală, tuș, plastilină, cocă din aluat, lut, săpun, formoplast, slime, zăpadă, material pentru papier-mâché, ebosoare, roller, hâtie de desen, colorată, de burete, adezivă, creponată, cartonată, fetru, foarfece, clei ș.a.). ☞ Activități de desen grafic în creioane colorate, cerate, carioci, cretă colorată, pastel, cărbune, sanguină, sous, carioci, marchere, corector, cerneală, tuș, săpun etc. ☞ Activități picturale în acuarelă, guașă, vopsele acrilice utilizând tehnici de artă (ștampilarea, dactilopictura, amprentare, poantilismul, monotipie simetrică, monotipie cu firul de ață, pictura cu bastonașe igienice, pictura prin stropire, pictura prin imprimarea structurilor din natură, pictura prin suflare, pictura cu buretele, pictura pe hâtie șifonată, pictură prin scurgere 	<p>DFFS <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să manipuleze obiecte pentru dezvoltarea motricității fine. <i>Indicatori:</i> 65. <i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să realizeze compoziții plastice (desene, picturi, modelaje și aplicații). <i>Indicatori:</i> 85, 86, 87, 88. <i>Standard 6.</i> Copilul va fi capabil să aplice reguli de menținere a sănătății și igienei personale. <i>Indicatori:</i> 141.</p>

<p>2.3. Utilizarea materialelor din natură și reciclabile la crearea unor colaje.</p>	<p>liberă și dirijată, pictura pe umed, monotipul cromatic, pictură în tehnici mixte, ș.a.).</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de trasare a liniei continue, prin care se redă imaginea (figura, conturul) unui obiect ,dintr-o singură trasare fără a ridica instrumentul de scris de pe foaia de desen. 	<p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să respecte reguli de securitate personală.</p> <p><i>Indicatori:</i> 161.</p> <p>DPES</p>
<p>2.4. Crearea formelor volumetrice din materiale reciclabile.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de amplasare a obiectului în pagină. ☞ Activități de decupare a hârtiei după linie, oblic, de formă rotundă și ovală; metoda rotunjirii colțurilor. ☞ Activități de decupare a unor figuri identice din hârtie, strânse în formă de armonică și a celor simetrice. 	<p><i>Standard 8.</i> Copilul va fi capabil să perceapă regulile și efectele acestora.</p> <p><i>Indicatori:</i> 319.</p>
<p>2.5. Modelarea unor forme, utilizând diverse tehnici de artă în modelaj.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de realizare a colajelor prin diferite tehnici de artă (colaj prin aplicarea formelor decupate exactă; colaj prin rupere și mototolire, șifonare; colaj prin rupere liberă; colaj prin decupare simetrică, multiplă; colaj prin aplicarea materialelor din natură (semințe, frunze, flori ș.a.), țesături, nasturi, piele, ambalaje, lână, ață, pene, vată, crupe și matriale reciclabile (ziare, plastic, hârtie ș.a.); colaj de tip mozaic, puzzle, colaje prin tehnici mixte, origami, Quilling ș.a.). 	<p>DLC</p> <p><i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de grafisme: desene, semne, forme, pregrafisme.</p> <p><i>Indicatori:</i> 549.</p>
<p>2.6. Ornamentarea formelor plane și volumetrice, utilizând diferite tehnici și materiale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de creare a imaginilor mai multe piese, respectând proporția și relațiile spațiale dintre ele. ☞ Activități de creare a cărților de povești. ☞ Activități de creare a diferitor corpuri din natură utilizând materiale reciclabile (hârtie, carton, saci de polietilenă, penoplast, ș.a.). 	
<p>2.7. Dezvoltarea motricității fine în cadrul activităților de desen, pictură, aplicație, modelaj.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de modelare prin apăsare; aplatizare; netezire; rulare; bătăi repetate; amprentare; presare între degetele mâinii; presare și rotunjire între podurile palmei, presare și rotunjire cu podul palmei, degetele pe un suport solid, presare și rotunjire între degetul arătător și degetul mare; adâncire, vibrare a suprafeței, incizare, scobire, sugrumare, ciupire ș.a. ☞ Activități de modelare a formelor din piese separate și dintr-o bucată de material. ☞ Activități de modelare a vaselor din ceramică. ☞ Activități de modelare în relief din plastilină, aluat, argilă. ☞ Activități de identificare a regulilor de folosire a lutului, tehnica întinderii lutului la modelarea părților mărunte (ciocul păsării, tortița la cănuța pentru 	

<p>2.8. Respectarea normelor de igienă personală și de securitate a muncii.</p>	<p>piticul din poveste).</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de lucru cu aluatul – împletitul colacilor, sfinților, garnisirea bucatelor etc. ☞ Activități de alcătuire a ornamentelor din forme vegetale și geometrice în fâșii, cerc, pătrat, lipindu-le consecutiv. ☞ Activități de alcătuire a ornamentelor în modelaj. ☞ Activități de realizare a picturii pe diferite suprafețe (plastic, sticlă, lemn, țesătură, ș.a.). ☞ Activități de decorare a vaselor și a siluetelor cu ornamente pictate, crestate, aplicate și prin alte procedee. ☞ Activități de distingere a regulilor de organizare și amplasare a ornamentului pe margini, în mijloc, pe la capete unor forme. ☞ Activități și exerciții de dezvoltare a motricității fine. ☞ Exerciții de coordonare a mâinilor și oculo-motorii. ☞ Activități în cadrul cărora sunt evidențiate și respectate reguli de lucru cu acuarela, guașa, materiale grafice, cu foarfecele și cleiul, spatula, rulou. ☞ Activități bazate pe metode de economisire a materialelor. ☞ Etc. 	
<p>Competența specifică 3. Aprecierea creațiilor personale, ale colegilor, ale imaginilor plastice, dând dovadă de respect față de valorile artei populare.</p>		
<p>3.1. Aprecierea în cuvinte proprii a lucrării de artă personale, ale colegilor și a operelor de artă.</p> <p>3.2. Manifestarea emoțiilor, gândurilor prin crearea lucrărilor artistico-plastice.</p> <p>3.3. Identificarea rolului</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Activități de analiză și apreciere a lucrărilor create de ei și de colegi prin examinarea culorilor, a formelor și liniilor. ☞ Jocuri de receptare a frumosului în natură și în opere de artă. ☞ Activități de dezvoltare a interesului pentru desen, pictură, modelaj, artă populară ș.a. ☞ Activități de determinare a valorilor culturii naționale, meșteșuguri populare din localități, motive populare. ☞ Activități bazate pe softuri educaționale. ☞ Etc. 	<p>DPES</p> <p><i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice.</p> <p><i>Indicatori:</i> 196.</p> <p><i>Standard 3.</i> Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții.</p> <p><i>Indicatori:</i> 228, 229, 232, 233, 234, 235, 236.</p> <p><i>Standard 7.</i> Copilul va fi capabil să recunoască, să aprecieze și să respecte asemănările și deosebirile dintre oameni.</p> <p><i>Indicatori:</i> 306.</p>

<p>diferitor genuri de artă și a meșteșugurilor populare pentru transmiterea valorilor naționale.</p> <p>3.4. Exprimarea sentimentelor în urma contactului cu operele de artă a culturii naționale.</p>		<p><i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să coopereze cu ceilalți. <i>Indicatori:</i> 352.</p> <p>DLC <i>Standard 10.</i> Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de grafisme: desene, semne, forme, pregrafisme. <i>Indicatori:</i> 545.</p> <p>DC <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să observe, să compare și să evalueze acțiuni, evenimente și experiențe.</p>
--	--	--

4.5.2. EDUCAȚIA MUZICALĂ

Unități de învățare (vârsta 1,5 – 3 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Receptarea emoțională a creațiilor muzicale cu caracter variat, demonstrând interes și curiozitate		
<p>1.1. Audierea în liniște a creațiilor muzicale.</p> <p>1.2. Reacționarea emoțională la creațiile muzicale audiate.</p> <p>1.3. Diferențierea sunetelor muzicale de sunete nemuzicale (zgomote).</p> <p>1.4. Verbalizarea experiențele senzoriale auditive (încet, tare).</p>	<p>🎧 Ascultarea dezmiertărilor, cântecelor de leagăn („Noapte bună păpușică”, „Legănuș mititel” etc.).</p> <p>🎧 Ascultarea cântecelor pentru copii („Di căluțule”, „Pisicuța”, „Cu trenul”, „Opincuța” etc.).</p> <p>🎧 Contemplarea imaginilor, desenelor adecvate mesajului muzical.</p> <p>🎧 Jocuri didactice de diferențiere a sunetelor și zgomotelor produse din diverse surse sonore de tipul „Cine cântă?”</p>	<p>DLC <i>Standard 1.</i> Copilul va fi capabil să asculte și să înțeleagă semnificația mesajului vorbit. 352. Participă la jocuri/cântece /poezii însoțite inițial de gesturi. <i>Standard 2.</i> Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul. 371. Verbalizează experiențele senzoriale gustative</p>

<p>1.5. Diferențierea jucăriilor muzicale după timbrul lor (<i>zornăitoarea, ciocănașul muzical, clopoțelul, scărița muzicală</i>).</p>	<p>(cocoșul)”, „Găsește jucăria care cântă”.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☛ Jocuri senzoriale de tipul „Cum cântă cocoșul – încet sau tare”. ☛ Jocuri pentru dezvoltarea auzului muzical de tipul „Ghici al cui e glasul”, „Cine te-a strigat pe tine”. ☛ Jocuri didactice de tipul „Recunoaște animalul după tropăit”. 	<p>(acru, dulce, amar, sărat), auditive (<i>încet, tare</i>) sau vizuale.</p> <p><i>Standard 5. Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală.</i></p> <p>432. Recunoaște după intonație tipul de mesaj transmis (o întrebare, un imperativ, o nedumerire, o bucurie).</p>
<p>Competența specifică 2. Participarea copiilor în variate forme de activitate muzicală, manifestând expresivitate corporală în relație cu caracterul variat al muzicii</p>		

<p>2.1. Interpretarea ghidată a cântecelor simple din folclorul copiilor.</p> <p>2.2. Coordonarea mișcărilor corpului sau părților corpului cu ritmul muzicii audiate.</p> <p>2.3. Respectarea regulilor muzicale elementare de tehnică a interpretării: articulație corectă a sunetelor, respirație corectă în timpul cântului.</p> <p>2.4. Efectuarea mișcărilor libere în ritmul muzicii, mișcărilor adecvate conținutului cântecelor și figurilor elementare de dans.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Cântatul fără text cu silabe muzicale (la-la, li-li, na-na, lu-lu, ta-ta, ma-ma). ☞ Fredonarea cântecelor simple din folclorul copiilor („Frumușelul mamei”, „Tăpușele”, „Grivei”, „Cărăbușul”). ☞ Fredonarea cântecelor pentru copii „Gâza”, „Iepurașul Țup”, „Moș Crăciun”, „Fluierașul” etc. ☞ Jocuri cu cântec de tipul „Huța-huța” (legănarea brațelor în ritmul cântecului), „Iepurașii”, „Piticii”, „Mașinuțele”, „Fulgușorii”, „Top-top-topușor”, „Puișorii” etc. ☞ Jocuri cu mișcări însoțite de cântec de tipul „Băsmăluța”. ☞ Jocuri cu cântec de tip <i>karaoke</i>, având la dispoziție doar linia melodică (negativul). ☞ Exerciții de emisie de tipul „Sufă păpădia”, „Ploia cuminte”. ☞ Exerciții de articulație corectă a sunetelor și cuvintelor de tipul „Limbușoara veselă”, „Văruim portița”. ☞ Mișcări de joc ritmice ca tropăitul, bătaia palmelor, legănarea brațelor sau a corpului. ☞ Mișcări muzical-ritmice libere realizate în baza unor melodii. 	<p><i>Standard 4. Copilul va fi capabil să pronunțe corect sunete, cuvinte ale limbii materne.</i></p> <p>413. Recită sau cântă rime familiare individual sau împreună cu alți copii care includ sunete/litere („A, a, a, acum e toamnă, da”)</p> <p>DFSIP</p> <p><i>Standard 1. Copilul va fi capabil să efectueze diverse mișcări și activități fizice.</i></p> <p>23. Redă caracterul vesel al melodiei de dans prin mișcări simple.</p> <p>DLC</p> <p><i>Standard 2. Copilul va fi capabil să-și extindă progresiv vocabularul.</i></p> <p>415. Imită ritmul și tempoul unor modele sonore (bate din palme mai repede sau mai încet, vorbește mai repede sau mai încet).</p> <p>DLC</p> <p><i>Standard 4. Copilul va fi capabil să pronunțe corect sunete, cuvinte ale limbii materne.</i></p> <p>412. Fredonează fragmente din versuri, având la dispoziție linia melodică.</p>
<p>Competența specifică 3. Demonstrarea atitudinii pozitive față de creațiile muzicale, manifestând admirație pentru valorile muzicale naționale și universale</p>		
<p>3.1. Manifestarea entuziasmului pentru repetarea unor fraze melodice.</p> <p>3.2. Manifestarea emoțiilor pozitive în procesul activităților muzicale colective.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Antrenarea copiilor în jocuri muzicale colective („Iepurași”, „Broscuțele”, „Răzuștele”, „Pisicile”, în care cântecul este interpretat de educator, iar mișcările – de copii). ☞ Vizionarea emisiunilor muzicale de la canale pentru copii. ☞ Participări la concursuri în cadrul grădiniței: <i>Ploaia steluțelor, Descoperim talentele noi etc.</i> 	<p>DFSIP</p> <p><i>Standard 1. Copilul va fi capabil să efectueze diverse mișcări și activități fizice.</i></p> <p>22. Participă activ în jocuri, dansuri și activități fizice.</p> <p>91. Realizează mișcări artistice împreună cu adultul, cum ar fi dansul pe muzică sau mișcări ritmice.</p>

Repertoriu muzical orientativ

Repertoriu muzical pentru audiții muzicale	Repertoriu muzical pentru interpretare vocală
<i>Cântec de leagăn</i> din folclorul copiilor; <i>Noapte bună păpușica</i> muz. de D.Vaiculescu; <i>Legănuș mititel</i> din folclorul copiilor; <i>Di căluțele</i> muz. de D.Vaiculescu; <i>Pisicuța</i> muz. de V.Burlea; <i>Cu trenul</i> muz. de D.Radu; <i>Opincuța</i> melodie populară; <i>Hora</i> cântec popular; <i>Graiul animalelor</i> melodie populară etc.	<i>Frumușelul mamei</i> , cântec de leagăn A.Tamazlacaru; <i>Tăpușele</i> muz de M.Ungureanu; <i>Grivei</i> din folclorul copiilor; <i>Gâza</i> din <i>Primul ghiocel</i> de D.Blajinu; <i>Iepurașul Țup</i> muz de Gh.Ciornescu; <i>Moș Crăciun</i> ”muz. de D.Stanciu; <i>Cărăbușul</i> din folclorul copiilor; <i>Trenul</i> cântec popular; <i>Fluierașul</i> muz. de I.Macovei etc.

Unități de învățare (vârsta 3 - 5 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Receptarea emoțională a creațiilor muzicale cu caracter variat, demonstrând interes și curiozitate		
<p>1.1. Audierea în grup mic și grup mare a creațiilor muzicale.</p> <p>1.2. Receptarea conținutului emoțional al creațiilor audiate.</p> <p>1.3. Determinarea caracterului variat al creațiilor muzicale audiate.</p> <p>1.4. Interpretarea melodiilor audiate la instrumente mute.</p> <p>1.5. Recunoașterea instrumentelor muzicale pentru copii după sunetele produse.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Ascultarea cu atenție a cântecelor pentru copii, jocurilor cu cântec, cântecelor din folclorul copiilor. ☞ Conversații, explicații referitoare la lucrările audiate în vederea distingerii caracterului variat al muzicii: veselă, tristă. ☞ Exerciții de audiere muzicală a două lucrări cu scopul comparării caracterului muzical diferi al lucrărilor. ☞ Exerciții, jocuri pentru dezvoltarea auzului melodic, armonic, timbral. ☞ Desenarea dispoziției melodiei audiate. ☞ Interpretarea melodiilor audiate la instrumente mute: fluier, trompetă, vioară etc. ☞ Activități de recunoaștere a sunetelor tobițelor, xilofonului, viorii, trianglului, maracasului sau altor instrumente folosite în grădiniță, deosebindu-le de sunetele nemuzicale, produse de materiale și obiecte uzuale cunoscute de copii (lemn, sticlă, cărămidă, hârtie). ☞ Jocuri didactice de tipul: „Ce se aude” (recunoașterea tobei și clopoțelului); „Eu cânt după paravan, tu ghicește instrumentul”. 	<p>DPSE</p> <p><i>Standard 3. Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții.</i></p> <p>211. Reacționează emoțional la perceperea operelor de artă prezentate de adult (texte artistice, fragmente muzicale, opere de artă plastică).</p> <p>DFSIP</p> <p><i>Standard 4. Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale.</i></p> <p>99. Imită ritmul, folosind în jocuri instrumente muzicale.</p>
Competența specifică 2. Participarea copiilor în variate forme de activitate muzicală, manifestând expresivitate corporală în relație cu caracterul variat al muzicii		

<p>2.1. Interpretarea cântecelor în grup mare, mic, individual.</p> <p>2.2. Respectarea regulilor muzicale inițiale de tehnică a interpretării: pronunțare exactă a sunetelor, cuvintelor cântecelor învățate; emisiune curată cu gura bine deschisă, cântând cu gura întreagă.</p> <p>2.3. Recunoașterea sunetelor muzicale după timbrul lor (voce, instrumente muzicale cunoscute, materiale cu sunet specific).</p> <p>2.4. Sesizarea prin comparație a înălțimi extreme (gros, subțire) și intensități extreme (tare, încet).</p> <p>2.5. Efectuarea mișcărilor / muzical-ritmice</p> <p>2.6. Dramatizarea jocurilor cu cântec.</p> <p>2.7. Executarea combinațiilor de dans în baza mișcărilor muzical-ritmice cunoscute.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Cântatul fără text cu murmuratul sau zumzăitul melodiei cântecelor cunoscute de copii, făcându-i să simtă frumusețea melodiei. ☞ Interpretarea cântecelor simple, de două, trei sunete muzicale la înălțimea sunetelor <i>sol, mi, la</i> cu gura bine deschisă, sincron cu educatoarea și cu toți copiii din grupă, începând și terminând în momentul dat (Cântecul „Ploaia”- interpretare cu imitarea picăturilor prin ciocănit cu degetele; Cântecul „Grădinița”). ☞ Interpretarea jocurilor cu cântec („Ninge”- imitarea căderii zăpezii cu brațele). ☞ Jocuri orientate spre formarea respirației corecte între cuvinte de tipul „Trece trenul” (mers cu respirație lungă). ☞ Jocuri senzoriale orientate spre sesizarea înălțimii sunetelor muzicale de tipul „Eu cânt ca mama, tu cântă ca puișorul”. ☞ Exerciții muzical-didactice pentru respirația corectă („Mirosim florile”, „Umflăm balonul” etc.). ☞ Jocuri didactice asociative pentru memorarea cuvintelor. ☞ Mișcări imitative din ce în ce mai precise, orientate spre coordonarea și sincronizarea mișcării grupei întregi. ☞ Exerciții de imitare a mișcărilor simple realizate de educatoare, sugerate de textul jocurilor cu cântec, antrenând copiii să se miște sincron cu ea și cu alți copii din grupă. ☞ Exerciții de mișcare organizată pe silabele ritmice. ☞ Jocuri cu cântec orientate spre executarea mișcărilor de dans diferite de tipul „Toba bate”, „Cu căluțul la plimbare”, „Beu – beu - curcubeu” (mișcări de dans diferite în dependență de culoarea curcubeului demonstrate de educator). 	<p>DFSIP <i>Standard 1. Copilul va fi capabil să efectueze diverse mișcări și activități fizice.</i></p> <p>33. Execută mișcări corespunzător conținutului frazelor muzicale.</p> <p>DFSIP <i>Standard 4. Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale.</i></p> <p>98. Îndeplinește mișcări corespunzătoare caracterului muzicii audiate.</p> <p>DLC <i>Standard 9. Copilul va fi capabil să folosească limbajul scris/tipărit în activitățile zilnice.</i></p> <p>507. Își exprimă ideile prin desene, melodii cu cuvinte create de copii, prin mișcări.</p>
---	--	--

<p>2.8. Demonstrarea expresivității corporale și a limbajului non-verbal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Jocuri în perechi de tipul „Iarnă să te duci”. ☞ Jocuri de antrenarea a mersului egal, bine ritmat, ușor, alternând mersul obișnuit cu cel pe vârfuri, mersul individual cu mersul în perechi cu o ținută frumoasă, naturală (Jocul „Mergem cu trenuțul”, Jocul „Bate gongul”, Jocul „Tica-taca”). ☞ Jocuri imitative de tipul „Imită transportul cu care mergi la bunica”. ☞ Exerciții cu pantomime pentru dezvoltarea mimicii, gesticii și expresivității corporale (Jocul cu cântec „Ursul și vulpea”). ☞ Activități de antrenament în executarea mișcărilor de dans „Dansul fulgilor de nea”, „Dansul cu stropitoarele”, „Broscuțele”, „Dans cu panglici”, „Dans cu coșuri”, „Alunelul” etc. 	
<p>Competența specifică 3. Demonstrarea atitudinii pozitive față de creațiile muzicale, manifestând admirație pentru valorile muzicale naționale și universale</p>		
<p>3.1. Exprimarea sentimentelor de bucurie față de creațiile muzicale audiate sau interpretate cu vocea.</p> <p>3.2. Demonstrarea interesului față de dansurile populare naționale.</p> <p>3.3. Participarea la diferite festivități manifestări, concursuri.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Demonstrare materialelor video, analiza comparativă a dansurilor cu caracter contrastant: hora și sârba. ☞ Vizionarea emisiunilor, concertelor, spectacolelor cu scopul manifestării admirației pentru valorile muzicale naționale. ☞ Antrenarea copiilor în organizarea unor sărbători naționale: Ziua limbii române, Ziua independenței etc. 	<p>DLC</p> <p><i>Standard 5. Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală.</i></p> <p>439. Își exprimă propriile opinii, folosind cuvinte, gesturi sau diferite semne utilizând o intonație adecvată.</p>

Repertoriu muzical orientativ

Repertoriu muzical pentru audiții muzicale	Repertoriu muzical pentru interpretare vocală
<p><i>Hai Rița</i> din folclorul copiilor; <i>Cântec de toamnă</i> muz de M.Ungureanu; <i>Vals</i> muz de E.Mamot; <i>Căluțul</i> muz de Z.Tcaci; <i>Rățoiul</i> muz. de Gr. Vieru; <i>Ce bine e</i> muz. de E.Doga; <i>Cântec de leagăn</i> muz. de E.Doga; <i>Tricolorul</i> de C.Porumbescu; <i>Moldovioară floare rară</i> muz. de I. Macovei; <i>Vine toamna vine</i> de E.Doga; <i>Un moș și o babă sub zăpada</i> melodie populară; <i>Bradule, prietene</i> muz. I.Țibulschi; <i>Iepuraș</i> din folclorul copiilor, <i>Careta cu clopoței</i> muz. de A.Sochireanschi etc.</p>	<p><i>Ploaia</i> din folclorul copiilor; <i>Cucoșel cu gâtul gol</i> din folclorul copiilor; <i>Graiul meu</i> muz de I. Macovei; <i>Toamna</i> muz. de D.Radu; <i>Primăvara</i> muz. de D.Gheorghită; <i>Vino, vino ploaia</i> muz. de G.Ritenco; <i>Ieduțul</i> muz. de M.Ungureanu; <i>Brosuțele</i> cântec popular; <i>Veverița</i> muz. de M.Ungureanu etc.</p>

Unități de învățare (vârsta 5 - 7 ani)

Unități de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatori din Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani
Competența specifică 1. Receptarea emoțională a creațiilor muzicale cu caracter variat, demonstrând interes și curiozitate		
<p>1.1. Audierea cu interes a diverselor genuri de muzică.</p> <p>1.2. Distingerea stărilor emoționale exprimate prin muzica audiată.</p> <p>1.3. Identificarea după auz a genurilor de muzică audiate: cântecul, dansul, marșul.</p> <p>1.4. Recunoașterea cântecelor audiate după melodia lor,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☛ Audierea operelor muzicale de divers gen: <i>cântec, dans, marș</i>. ☛ Recunoașterea melodiei cântecelor audiate prin reproducerea melodiei murmurând sau zumzând. ☛ Elaborarea unor desene (colaaje, aplicații) inspirate din muzica audiată. ☛ Jocuri didactice de recunoaștere a timbrului muzical de tipul „Cine interpretează”, „Unde se aude”, „Arată direcția de unde se aude sunetul”. ☛ Jocuri de imitare a sunetului/ sunetelor muzicale în limita vocii copiilor („Imită instrumentul”, „Imită cioroiul bunel, cioroiul tată, 	<p>DPES <i>Standard 3. Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții.</i></p> <p>DFSIP <i>Standard 4. Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale.</i></p> <p>105. Improvizează scurte motive ritmico-melodice la instrumente muzicale pentru copii.</p> <p>DPES <i>Standard 3. Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții.</i></p> <p>212. Își exprimă emoțiile prin joc și activități artistice</p>

<p>recunoașterea sunetelor muzicale după timbrul lor (voce, instrumente muzicale cunoscute, materiale cu sunet specific).</p> <p>1.5. Improvizarea motivelor ritmico-melodice la instrumente muzicale pentru copii.</p>	<p>cioroiul copil”).</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Demonstrarea instrumentelor muzicale pentru copii și a modalităților de interpretare la ele de către educator. ☞ Exerciții de antrenament la instrumentele muzicale pentru copii de percuție: tobiță, triangu, maracas de tipul „Bate toba în ritmul piesei audiate” ☞ Exerciții pentru distingerea diverselor instrumente muzicale pentru copii cu improvizarea unor scurte motive ritmico-melodice individual și în ansamblu cu alți copii. ☞ Jocuri de recunoaștere după timbrul sunetului a diferitor instrumente muzicale folosite în grădiniță („La ce instrument am interpretat melodia preferată”), melodiile cunoscute executate la aceste instrumente („Numește instrumentul care seamănă cel mai mult cu vocea fetițelor / băieților”). ☞ Jocuri muzicale de recunoaștere a vocii copiilor din grupă (Jocurile „Ghici al cui e glasul”, „Cine te-a strigat pe tine” etc.). 	<p>(cântec, desen, modelaj).</p>
<p>Competența specifică 2. Participarea copiilor în variate forme de activitate muzicală, manifestând expresivitate corporală în relație cu caracterul variat al muzicii</p>		
<p>2.1. Interpretarea expresivă a unei melodii simple cu un diapazon limitat (6-8 sunete) în grup mare, în grup mic, individual.</p> <p>2.2. Aplicarea deprinderilor muzicale inițiale de tehnică a executării.</p> <p>2.3. Manifestarea expresivității: dicțiune frumoasă, pronunțare corectă, emisiune curată și frumoasă (vocea naturală fără încordări).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Interpretare cântecelor și jocurilor cu cântec fără încordare (de la <i>re</i> de sub prima linie până la <i>re</i> de pe linia a 4-a), cu voce curată și naturală. ☞ Jocuri muzicale din folclorul copiilor „Castelul”, „Paparuda”, „Drăgaicele”, „Ghicește dirijorul” etc. ☞ Interpretarea cântecelor variate cu intensitate diferită (încet și tare) și caracter diferit (vesel, trist, energic, duos). ☞ Exerciții de disciplină la cânt: poziția corectă, luarea tonului, începerea la semnal, respirația corectă, pronunțarea exactă și sincronică; intrarea sau încetarea la semnal; interpretarea omogenă a cântecului; respectarea pauzelor și a acompaniamentului a semnalelor de intensitate (piano, forte), a creșterii sau descreșterii treptate a intensității (crescendo, decrescendo). 	<p>DLC</p> <p><i>Standard 4. Copilul va fi capabil să pronunțe corect sunete, cuvinte ale limbii materne.</i></p> <p>423. Identifică rime ale cuvintelor familiare în jocuri, cântece, poezii.</p> <p>DFSIP</p> <p><i>Standard 1. Copilul va fi capabil să efectueze diverse mișcări și activități fizice.</i></p> <p>42. Improvizează mișcări de dans după muzică.</p> <p><i>Standard 4. Copilul va fi capabil să utilizeze simțurile în orientarea mișcărilor sale.</i></p> <p>104. Coordonează mișcările în colectiv, respectând caracterul muzicii.</p>

<p>2.4. Exersarea mersului după oricare din comenzile obișnuite (versuri, bătaia tobei, a palmelor, cântec vocal sau instrumental).</p> <p>2.5. Improvizare de mișcări în diferite combinații de dans și jocuri muzicale.</p> <p>2.6. Respectarea mișcării variate (a tempoului) din cuprinsul anumitor cântece sau jocuri, trecând de la tempoul lent la cel vioi, de la o mișcare energetică la mișcare lină.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Reproducerea, la dorința copiilor în colectiv, în grupuri mici și individual a cântecelor și a jocurilor muzicale învățate, cât și a fragmentelor caracteristice din melodia cântecelor. ☞ Mers în perechi, cu întoarceri, cu învârtiri, cu ușoare sărituri în formații diferite (cerc mare, cercuri mici, lanț, șiruri paralele, steluțe, cercuri concentrice). ☞ Mers colectiv după muzică în mai multe variante: pe talpă, pe vârfuri, tropăit sau liniștit însoțit de bătaia palmelor sau scandarea versurilor. ☞ Mersul ritmic de diferite feluri: cu pas obișnuit, săltat, legănat, pe toată talpa sau pe vârfuri, cu pas simplu și cu pas schimbat, schimbând felul mersului după comanda muzicală. ☞ Mișcări muzical-ritmice și dansuri de tipul „Șoriceii”, „Coasa”, „Dansul cu umbrele”, „Marinarii”etc. ☞ Exerciții de imitație, mimând acțiuni de joc, de muncă, sentimente de bucurie, de tristețe, executând mișcări diferite, în ritmul muzicii după text sau fără acesta, respectând măsura dată (2/4 , 3/4, 4/4). ☞ Exerciții de coordonare a bătăii palmelor în ritmul specific al anumitor cântece. ☞ Jocuri muzical-ritmice însoțite de bătăi la instrumentele muzicale pentru copii de percuție. 	<p>DLC.</p> <p><i>Standard 5. Copilul va fi capabil să utilizeze diferite modalități de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală.</i></p> <p>446. Folosește corect intonația, când interpretează diferite personaje, îndeosebi în jocurile simbolice inițiate de copii.</p>
---	--	--

Competența specifică 3. Demonstrarea atitudinii pozitive față de creațiile muzicale, manifestând admirație pentru valorile muzicale naționale și universale

<p>3.1. Utilizarea cuvintelor și expresiilor potrivite pentru descrierea dispoziției și a mesajului piesei muzicale audiate sau interpretate.</p> <p>3.2. Exprimarea sentimentelor de bucurie și încredere, de prietenie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Convorbiri euristice cu copii la teme „Dispoziția mea”, „Cum să ne creăm o bună dispoziție”, „Cântecul preferat” etc. ☞ Dramatizări realizate în baza creațiilor muzicale din folclorul copiilor „Cu sorcova”, „Cu semănatul”, „Paparuda”. ☞ Exerciții de asociere a sunetelor muzicale cu mișcările, culorile, emoțiile („Realizează mișcările pe care ți le 	<p>DPSE</p> <p><i>Standard 3. Copilul va fi capabil să recunoască și să exprime adecvat o varietate de emoții.</i></p> <p>217. Manifestă bucurie și interes pentru valorile creațiilor populare, cunoașterea tradițiilor, frumusețea folclorului, dansului, cântecului și portului popular, casei părintești, obiceiurilor și tradițiilor naționale.</p> <p><i>Standard 10. Copilul va fi capabil să coopereze cu</i></p>
--	---	---

<p>și dragoste, de curaj și optimism în baza audierii unor melodii din folclorul copiilor.</p> <p>3.3. Participarea cu plăcere, inițiativă și curiozitate la activitățile muzicale și evenimentele cultural-artistice.</p> <p>3.4. Aprecierea evenimentelor muzicale prezentate în spectacolele, emisiuni TV etc.</p> <p>3.5. Asocierea creației muzicale populare cu portului popular.</p>	<p>sugerează melodia”, „Alege culorile pentru melodia dată”, „Desenează melodia”).</p> <ul style="list-style-type: none"> 🎧 Jocuri de exprimare a emoțiilor prin cântecele audiate și interpretate de tipul „Alege emoji care corespunde dispoziției cântecului”, „Găsește imaginea cu care se asociază piesa audiată”. 🎧 Convorbiri cu copii despre emisiunile TV vizionate. 🎧 Exerciții de asociere a melodiilor populare cu portul popular de tipul „Îmbracă păpușa care va interpreta un cântec popular”. 	<p><i>ceilalți.</i></p> <p>332. Manifestă admirație pentru succesele obținute în realizarea unui produs (desen, compoziție, modelaj, interpretarea unui cântec, dans etc.) ale colegilor în cadrul activității.</p> <p>DPES</p> <p><i>Standard 7. Copilul va fi capabil să recunoască, să aprecieze și să respecte asemănările și deosebirile dintre oameni.</i></p> <p>289. Participă cu plăcere la activități cu caracter intercultural.</p>
---	--	---

Repertoriu muzical orientativ

Repertoriu muzical pentru audiții muzicale	Repertoriu muzical pentru interpretare vocală
<p><i>Marșul păpușilor mecanice</i>, muz de B.Dubosarschi; <i>Pui de lei</i>, muz. de I.Brătianu; <i>Cântecul ciocârliei</i>, muz. de P.Ceaikovski; <i>Cântecul vechi francez, muzica</i> de P.Ceaikovski; tabloul muzical <i>Moldova</i> de C. Rusnac; <i>Dans german</i> de W. A. Mozart; <i>Dimineața în sat</i>, melodie populară; <i>Dimineața</i> muz. de S.Prokofiev; <i>Fusul</i> muz de M.Negrea; <i>Oastea lui papuc</i>, muzică de M.Negrea.</p>	<p><i>Vine toamna, vine</i>, vers. I.Ungureanu, muz. E.Doga; <i>Bună dimineața</i>, vers. Gr. Vieru, muz. V.Vilinciuc; <i>A, U, O!</i>, vers. Gr.Vieru, muz. T.Zgureanu; <i>Cine-ascultă muzica</i>, vers. Gr. Vieru, muz. B.Dubosarski; <i>Casa mea</i>, vers. Gr.Vieru, muz. Iu. Țibulski; <i>Dragu-mi-i să cânt</i>, vers. Vl. Rusnac, muz. T.Sobolevski-Corj; <i>Tricolorul</i>, versuri și muzică de Gr. Vieru.; <i>Educatoarea</i> de I.Macovei; <i>La școală</i> muz de Z.Tcaci etc.</p>

IV. SUGESTII DE ORGANIZARE A PROGRAMELOR DE EDUCAȚIE TIMPURIE

Organizarea programelor de Educație Timpurie se realizează pe mai multe perspective: organizatorică, proiectivă, strategică și evaluativă.

1. DIMENSIUNEA ORGANIZATORICĂ

Programul zilei într-o IET include o varietate de oportunități de creare a contextelor de învățare și dezvoltare în funcție de vârsta și necesitățile individuale și de grup ale copiilor.

În Instituțiile de Educație Timpurie pot fi organizate și desfășurate următoarele activități: *activități de dezvoltare personală*, *activități integrate (activități pe domenii de activitate)* și *activități extracurriculare*. La rândul său, fiecare tip de activitate include o serie de activități, precum:

Tabelul 5.1. Diversitatea activităților din IET

<i>ACTIVITĂȚI DE DEZVOLTARE PERSONALĂ</i>	<i>ACTIVITĂȚI INTEGRATE/ ACTIVITĂȚI PE DOMENII DE ACTIVITATE</i>	<i>ACTIVITĂȚI EXTRACURRICULAR E</i>
<p>Rutine și tranziții.</p> <p>Activități din I-a parte a zilei și după-amiază sunt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Activități recreative și de relaxare (plimbările în aer și jocurile distractive). 2. Activități de exersare a aptitudinilor individuale. 3. Activități recuperatorii. <p>Activitățile opționale (<i>dans, limbi moderne, dezvoltarea vorbirii, bunele maniere, oratorica, etc.</i>).</p> <p>Matinee festive (activități distractive, concursuri, jocuri dinamice etc.).</p>	<p>Activități comune</p> <ol style="list-style-type: none"> a) <u>activități specifice unui domeniu</u> (educație fizică, educație muzicală etc.). b) <u>activități integrate pe domenii:</u> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Eu, familia și societatea</i> • <i>Sănătate, securitate și motricitate</i> • <i>Limbaj și comunicare</i> • <i>Științe</i> • <i>Arte</i> <p>Activități din centre de interes:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Bibliotecă; b) Științe; c) Arte; d) Construcții; e) Joc de rol; f) Apă și Nisip. 	<ul style="list-style-type: none"> • Matinee festive; • Distracții; • Șezători; • Concursuri; • Jocuri sportive; • Teatru de păuși etc.

ACTIVITĂȚI DE DEZVOLTARE PERSONALĂ

Activitățile de dezvoltare personală sunt activitățile desfășurate în orice moment al zilei cu scopul de a crea confortul și siguranța necesară, pentru dezvoltarea personalității copilului. Ele încadrează toate rutinele și tranzițiile utilizate de cadrul didactic pe parcursul zilei.

Rutina zilei creează un cadru clar în care derulează evenimentele pe parcursul zilei, ceea ce le oferă copiilor siguranța și independența indispensabilă pentru starea de bine a copilului. Rutina zilei înglobează activitățile ce acoperă nevoile de bază ale copilului, de exemplu: *sosirea și plecarea copiilor, servitul meselor, pauze pentru recreere sau somn, activități în aer liber, igiena, discuții cu părinții, gimnastica matinală, întâlnirea de dimineață* etc.

Gimnastica matinală reprezintă o activitate, ce este desfășurată de cadrul didactic cu preșcolarii în toată dimineața pe o perioadă de timp stabilită în concordanță cu vârsta copiilor. Astfel, la vârstă mică gimnastica durează 5-6 min, la vârstă mijlocie – 6-8 minute, iar la vârstă mare – 8-10 minute. Gimnastica matinală constă dintr-un complex de activități fizice selectate conform nivelului de dezvoltare fizică a copiilor în scopul fortificării sănătății acestora.

Întâlnirea de dimineață se realizează, de obicei, prin activități ce includ *salutul*, discuții legate de *completarea panourilor* (calendarul zilei, calendarul naturii, bursa muncii ș.a.) a *mesajul zilei*, etc. Cadrul didactic poate valorifica momentele spontane de interes ale copiilor pentru lucruri noi în scopul extinderii învățării lor. Activitățile vizate sunt organizate în formă de cerc (pe scăunele, pe pernuțe, în picioare) având ca scop dezvoltarea abilităților sociale, crearea unei predispoziții pentru activitate pe parcursul zilei. Durata activității în cerc mare poate varia de la o zi la alta și va depinde de atenția și interesul copiilor, întrucât importanță primordială o au calitatea interacțiunilor și starea de bine a copiilor (*aproximativ 5-7 minute*).

Tranzițiile sunt activități de scurtă durată, necesare pentru trecerea de la momentele de rutină a zilei la alte activități și invers. Tranzițiile reușite oferă coerență, organizare și utilizare eficientă a timpului în cadrul programului zilnic, ceea ce permite cadrului didactic să dispună de timp pentru a se concentra pe nevoile individuale ale copiilor.

Activități din 1-a parte a zilei și din -amiază prevăd proiectarea jocurilor, programe distractive, activități de formare a unor deprinderi de autoservire și igienă personală, plimbări, spectacole, jocuri în aer liber. Aceste activități sunt desfășurate pe tot parcursul zilei (în prima și a doua parte a zilei).

În funcție de obiectivul fundamental urmărit putem distinge trei categorii mari de activități:

✓ *activități recreative și de relaxare*, care au scopul activizării preșcolarilor, al trezirii interesului pentru cunoaștere și acțiune liberă, independentă. Acest lucru nu înseamnă că el este lăsat complet liber: regulile sociale ale grupei sunt în continuare respectate. Copilul este câteodată obligat să negocieze cu ceilalți pentru a organiza un joc colectiv sau pentru a împărți jucăriile grupei pe care vrea să le folosească. La început, cadrul didactic poate propune activități variate (*jocuri în aer liber, plimbări, spectacole, odihnă etc.*), dar trebuie să rămână deschis la orice propunere sau cerere venită din partea copiilor.

✓ *activități de dezvoltare și exersare a aptitudinilor individuale* le permite copiilor să-și valorifice cunoștințele, abilitățile și aptitudinile într-un domeniu anumit (aptitudinilor muzicale, de desen, sportive etc.). În timpul acestor activități, cadrul didactic va avea ocazia să propună acestor copii activități structurate pe aptitudinile ce trebuie dezvoltate. Finalități ce țin de cultivarea performanțelor și de educația compensatorie sunt formulate de către educatoare în

majoritatea cazurilor în cadrul activităților pe centre de interese, iar prin diferențiere și individualizare și în activitățile comune.

✓ **activități recuperatorii** se organizează cu copiii care din diverse motive au lipsit o perioadă mai lungă de la grădiniță, care sunt înscriși mai târziu ori pentru copii cu CES care sunt rămași în urmă din cauza unor inabilități (văz, auz, motricitate, deficiență sau ritm lent al dezvoltării psihice). Proiectarea vizează activitățile de recuperare (logopedie, exerciții motrice speciale, formarea unor deprinderi de comportare în colectiv, desen, muzică, lucru manual etc.), sarcinile de lucru pentru copii, materialul utilizat, procedee de muncă individualizată.

Activitățile opționale sunt activitățile cu caracter facultativ, fiind alese de cadru didactic prin analiza condițiilor materiale și umane. Ele sunt aprobate de consiliul de administrație și comisia metodică în urma consultării părinților. Cadrul didactic poate alege pentru vârsta de 3-5 ani un opțional, iar pentru 5-7 ani - cel mult două. Conținuturile, competențele și modalitățile de realizare vor fi stabilite tot de educator în funcție de categoria de opțional, durata sa, nivelul grupei, particularitățile copiilor. Unele opționale pot fi realizate de cadre didactice din cadrul instituției de educație timpurie sau cadre specializate în domeniu: *limbi străine, muzică populară sau modernă, dans, arta teatrală, ș.a.*

ACTIVITĂȚI INTEGRATE

Activitățile integrate sunt activitățile ce fuzionează componentele procesului instructiv-educativ desfășurat în Instituțiile de Educație Timpurie cu scopul formării competențelor mai multor domenii de activitate prin intermediul căreia personalitatea copilului este prezentat într-o anumită unitate și impune o abordare globală a lui. Orice activitate integrată se conturează în jurul unui domeniu de activitate dominant, iar celelalte dețin un rol secundar, deoarece acestea vin să completeze conținutul prezentat, abordându-l, astfel, holistic. Activitățile integrate conțin activități comune cu copiii și activități în centrele de interes.

Activitățile comune reprezintă cele mai riguroase și coerente modalități de realizare a finalităților educației timpurii. Prin specificul lor, **activitățile comune** permit achiziționarea de către copii a unui ansamblu de produse ale învățării (cunoștințe, capacități, atitudini și valori), care vor îmbogăți și conținuturile celorlalte activități, sugerându-le teme noi pentru jocuri sau activități în grupuri mici (activități pe centre de interese) și oferindu-le desfășurarea mai competentă a activităților practice.

Durata activităților comune poate varia în dependență de vârsta copiilor (*la vârstele mici 10-15 minute, iar la cele mari 20-30 minute*).

Pentru realizarea activităților comune cadrul didactic va organiza un *scenariu captivant și integrat*, având un subiect comun pentru toți copii ce urmează a fi investigat și elucidat în urma parcurgerii acestora, realizând obiectivele propuse. Modalitățile de organizare a acestor activități pot fi:

- *în formă de cerc* pentru organizarea unui joc de rol, a unei conversații sau găsirea soluțiilor a unei situații de problemă etc.;
- *pe covoraș* pentru a le nara o poveste sau se vor analiza comportamentele personajelor etc.;
- *la flichart* pentru a analiza/ povesti în baza unor imagini sau pentru a aranja fișele pe flanelograf (fișe cu cifre, litere, obiecte etc) etc.;
- *în grupuri/ echipe* (4-6 copii) pentru a realiza o sarcină anumită;

- *la mese* pentru a însuși unele deprinderi elementare de scriere, citire, muncă artistică.
- Etc.

Oportunitățile de învățare propuse în **activitățile integrate** trebuie să aibă un caracter deschis, pentru a lăsa spațiu pentru creativitatea copiilor și cooperarea între ei. În același timp, prin sarcinile pe care le realizează copiii, este **stimulată dezvoltarea acestora în toate domeniile de dezvoltare**.

Activitățile din centrele de interes se realizează în dependență de tema zilei, obiectivele operaționale planificate de educator și de grupa de vârstă (3-7 centre deschise concomitent – în funcție de obiectivele propuse, resursele disponibile, iar în unele cazuri - și de numărul de copii prezenți). Copiii li se vor oferi oportunități de a face propria alegere (unde să lucreze, cu cine să lucreze, ce materiale să utilizeze, cum să facă un anumit lucru/ activitate (modalitatea de acțiune). Durata lucrului în centre va depinde de grupa de vârstă și interesul copilului.

Accentul se va pune pe construirea relațiilor de cooperare (copii de vârstă 5-7 ani) sau pe lucrul individual și nu pe competiție și produs (cine mai repede? cine mai frumos? cine mai bine?), pentru a respecta ritmul propriu de învățare și dezvoltare al fiecărui copil. Centrele vor fi deschise toată ziua, se va reveni la ele ori de câte ori va dori copilul. Unele sarcini/ activități din centre pot fi transferate după-amiază (*în cazul în care nu s-a reușit de dimineață sau la dorința/ solicitarea copiilor, la propunerea educatoarei etc.*)

ACTIVITĂȚI EXTRACURRICULARE

Activități extracurriculare sunt activitățile desfășurate cu copiii în timpul liber. Scopul principal al acestor activități este delectarea și relaxarea copiilor. Scenariile activităților extracurriculare sunt compuse de către educator și sunt organizate cu copiii în baza tipului de activitate: serată distractivă, concurs literar, șezătoare, jocuri sportive etc. Activitățile vizate se organizează, de regulă, o dată în trimestru.

2. DIMENSIUNEA PROIECTIVĂ

Proiectarea activităților din IET se realizează eșalonat în concordanță cu documentele reglatorii procesului instructiv – educativ caracteristic educației timpurii. Pe orizontală, proiectarea didactică trebuie să vizeze următoarea succesiune:

Pentru Educația timpurie sunt caracteristici mai multe tipuri de proiectări: *proiectarea tematică, zilnică și a unei activități de învățare*.

Proiectarea tematică este realizată de cadrul didactic și reprezintă o activitate centrată pe o temă care derivă din necesitățile și interesele copiilor, fiind abordată prin prisma mai multor domenii de activitate. Un proiect tematic poate fi propus în rezultatul evaluării copiilor, în cazul atestării

Proiectul nu este o întreprindere a copilului, ci o întreprindere comună educatorului și a copilului.

W. H. Kilpatrick

unor lacune sau ca răspuns la interesul manifestat de ei. Subiectele pot fi sugerate de copii în urma unor discuții sau aplicării unor metode.

La realizarea proiectelor vor fi implicați și părinții. Fiecare proiect se va finaliza cu diferite produse, care vor fi păstrate în portofoliile copiilor, spectacole muzicale, expoziții, piese de teatru etc.

Proiectarea zilnică reprezintă un proces complex ce îmbină armonios o suită de activități de predare-învățare-evaluare cu activități de mișcare și distractive în scopul realizării competențelor specifice domeniilor de activitate, fiind bazate pe respectarea regimului zilnic.

Proiectarea unei activități de învățare reprezintă o activitate anticipativă ce prefigurează acțiunile cadrului didactic și ale copilului în raport cu obiectivele urmărite, competențe specifice și unitățile de competență ale domeniilor de activitate, strategiile de predare și evaluare. Această proiectare este realizată din perspectiva abordării integrate a predeverilor curriculare aferente domeniilor de activitate, aflate în corelare cu domeniile de dezvoltare caracteristice Standardelor de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani. Fiecare domeniu de activitate acoperă toate domeniile de dezvoltare, dar gradul de acoperire este diferit. Acesta depinde de conținutul domeniului.

Proiectarea activităților integrate are la bază realizarea competențelor specifice domeniilor de activitate și se recomandă a fi realizată prin alegerea unui model (vezi anexa 3):

- **Modelul învățării secvenționale a cunoștințelor** propus de *R.M. Gagné*, care este structurat pe o serie de evenimente instructionale realizate în concordanță cu obiectivele prevăzute și finalitățile urmărite.
- **Modelul „Evocare – Realizarea sensului – Reflecție – Extindere” (ERRE)** propus de *J.L. Meredith și K.S. Steele*, care se axează pe dezvoltarea gândirii critice.

Pentru realizarea competențelor specifice domeniilor de activitate se vor crea de cadrul didactic obiective operaționale după modelul ACCM propus de R. F. Mager. Grilele cu verbe necesare pentru operaționalizare vor servi taxonomiile lui B.S. Bloom pentru domeniul cognitiv, D. Krathwohl pentru domeniul afectiv și E.J. Simpson pentru domeniul psihomotor.

Proiectarea unei activități de învățare se realizează de cadrele didactice tinere în scopul obținerii unor experiențe profesionale.

3. DIMENSIUNEA STRATEGICĂ

În scopul realizării finalităților educației timpurii, cadrul didactic este în drept să-și selecteze individual strategiile de abordare a prevederilor curriculare. Dat fiind faptul că noul curriculum este axat pe satisfacerea nevoilor și intereselor copilului, metodele, mijloacele didactice și formele de organizare utilizate în demersul didactic trebuie să fie orientate spre abordarea holistică în premisa centrării pe subiectul educației.

Cu toate că jocul reprezintă activitatea primordială caracteristică vârstei preșcolare, cadrul didactic poate folosi și alte metode:

- *Metode de comunicare* (conversația euristică și catihetică, problematizarea, povestirea, descrierea, explicația, ș.a.).
- *Metode de explorare directă și indirectă* (observația, studiul de caz, experimentul, demonstrația, modelarea ș.a.).
- *Metode de acțiune reală și simulativă* (exerciții, lucrări practice, activități creative, joc de rol, învățarea prin simulare ș.a.).

Noua tendință a învățământului solicită integrarea în actul educațional din IET și a *metodelor interactive* (Floarea de nufăr, Ciorchinele, Bula dublă, Trierea aserțiunilor, Comunicarea rotativă, Învățarea în cerc, Explozia stelară etc.). Acestea vor fi integrate în demersul educațional în concordanță de particularitățile de vârstă ale copiilor și conținutul temelor abordate.

4. DIMENSIUNEA EVALUATIVĂ

Evaluarea reprezintă o componentă a procesului educațional desfășurat în IET. Evaluarea copiilor se realizează pe tot parcursul anului și are rolul de a spori potențialul intelectual al copilului și de a înlătura lacunele depistate.

În IET, cadrul didactic utilizează trei tipuri de evaluări: *inițială/predictivă, continuă/formativă, finală/sumativă*.

Evaluarea inițială/ predictivă constituie o condiție hotărâtoare pentru reușita activității de învățare, fiind menită să ofere posibilitatea de a cunoaște potențialul de învățare al copiilor la începutul anului, de a ști care sunt premisele de la care pornim să proiectăm activitățile de învățare. Cadrele didactice vor observa copiii în timpul diferitelor momente ale programului zilnic și vor dialoga atât cu părinții, cât și cu copiii în vederea obținerii unor informații cât mai relevante despre nivelul de dezvoltare al acestora, care ulterior, îi vor ajuta la planificare.

Evaluarea continuă/ formativă se realizează permanent de către cadrul didactic prin observarea comportamentelor, a reacțiilor copiilor în diverse situații - spontane și/ sau solicitate, prin discuții individuale, analiza produselor activității copilului – desene, postere, evoluări artistice, etc.

Evaluarea finală/ sumativă reflectă global progresele în dezvoltarea și învățarea copilului și se face la sfârșit de an și la sfârșitul perioadei. Aprecierea progresului se face în comparație cu achizițiile înregistrate anterior (la evaluarea inițială). Aceasta va avea în vedere stabilirea pașilor care urmează să fie întreprinși în următorul an.

Pentru monitorizarea dezvoltării copiilor de vârstă timpurie și preșcolară sunt utilizate *Instrumente de monitorizare și evaluare a dezvoltării copilului în baza SÎDC*. Această monitorizare este realizată pe trei perioade de vârstă (1,5-3 ani, 3-5 ani și 5-7 ani), efectuându-se două evaluări pe parcursul acestora: evaluarea inițială și sumativă.

La începutul fiecărei perioade de vârstă pe durata 15 septembrie – 15 octombrie se efectuează evaluarea inițială a copiilor cu scopul de a constata nivelul de performanță a fiecărui preșcolar pe cele 4 domenii de dezvoltare. Rezultatele copiilor sunt înregistrate în Fișa individuală și ele permit proiectarea activității viitoare cu scopul obținerii unor progrese mai mari.

La finele perioadei de vârstă (15 aprilie – 15 mai) se va realiza evaluarea sumativă, care furnizează informații despre schimbările survenite în procesul dezvoltării personalității fiecărui copil. Aceste rezultate permit, totodată, efectuarea unei comparații între achizițiile atinse la sfârșitul perioadei de vârstă și nivelul inițial de dezvoltare.

Pe parcursul perioadei de monitorizare, în scopul observării reacțiilor și comportamentelor copiilor în diverse situații, spontane sau create, se va realiza de cadru didactic evaluări formative.

În cadrul fiecărei perioade, rezultatele evaluării preșcolarilor vor fi consemnate în fișe individuale prin aplicarea unei scale din 3 nivele: Realizat, În curs de realizare, Nerealizat.

Pentru grupa pregătitoare, conform metodologiei de înmatriculare a copilului în clasa I, preșcolarii mari sunt evaluați în baza Instrumentului de monitorizare a pregătirii copilului pentru școală. Evaluarea inițială se realizează în perioada 15 septembrie – 15 octombrie, iar cea sumativă va fi realizată în luna aprilie. Luna mai va servi drept perioadă de recuperare și va permite atingerea performanțelor dorite de copiii prin înlăturarea lacunelor observate.

În cazul copiilor noi-veniți în grupă, după perioada de adaptare (2-3 săptămâni) se va recurge la procesul de evaluare după metodologia descrisă. În cazul observării unor comportamente nespecifice vârstei cu manifestarea unor semne de risc pentru dezvoltarea copilului, vor fi anunțați părinții și se vor aplica prevederile „Metodologiei de evaluare a dezvoltării copilului”.

Pentru realizarea evaluării copiilor sunt selectate metode de evaluare, luând în considerare particularitățile de vârstă și individuală ale preșcolarilor. Din metodele de evaluare caracteristice vârstei preșcolare se pot evidenția: observația, chestionarea orală, probele practice/ orale/ scrise, portofoliul etc.

BIBLIOGRAFIE

Cadrul legal și normativ

- * Cadrul European
- * *Codul Educației al Republicii Moldova (MODIFICAT [LP138 din 17.06.16, MO184-192/01.07.16 art.401; în vigoare 01.07.16](#));*
- * *Legea Republicii Moldova cu privire la Drepturile Copilului*, nr. 338-XIII din 15 decembrie 1994;
- * *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația 2020”;*
- * *Concepția educației preșcolare*, aprobată prin Hotărârea Colegiului Ministerului Educației și Științei în 1995;
- * *Hotărârea Guvernului nr.933 din 31.12.2009 cu privire la „Aprobarea programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020”;*
- * *Hotărârea Guvernului nr. 727 din 16.06.2003 despre „Aprobarea strategiei naționale privind protecția copilului și a familiei”;*
- * *Regulamentul cu privire la organizarea obligatorie a pregătirii copiilor pentru școală de la vârsta de 5 ani*, aprobat prin decizia Colegiului Ministerului Educației și Tineretului nr. 6.3 din 27 aprilie 2006, Buletin informativ, nr. 3/2006, pag. 5;
- * *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022*, MECC, în Monitorul Oficial Nr. 347-352, art Nr : 1198, publicat 07.10.2016.

Literatură în domeniu

1. Bolboceanu A., Cemortan S. [et al.]. *Curriculumul educației copiilor de vârstă timpurie și preșcolară (1-7 ani) în Republica Moldova*. Chișinău: Cartier, 2008.
2. Cadrul de Referință al Curriculumului Național. Chișinău, 2017
3. Cadru de referință al Educației Timpurii. Chișinău, 2018.
4. Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere la 7 ani. Chișinău, 2018.